

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2018

Michaela Stejskalová

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra ruských a východoevropských studií

**Rozdíly v postavení maďarské a romské menšiny
v současném Rumunsku**

Bakalářská práce

Autor práce: Michaela Stejskalová

Studijní program: Mezinárodní teritoriální studia

Vedoucí práce: PhDr. Jiří Kocián

Rok obhajoby: 2018

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 20. 7. 2018

Michaela Stejskalová

Bibliografický záznam

STEJSKALOVÁ, Michaela. *Rozdíly v postavení maďarské a romské menšiny v současném Rumunsku*. Praha, 2018. 44 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra ruských a východoevropských studií. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Jiří Kocián.

Rozsah práce: 92 717 znaků

Abstrakt

Tato práce se zaměřuje na postavení maďarské a romské menšiny v Rumunsku po přistoupení k EU v roce 2007 a zabývá se rozdíly mezi nimi. Zkoumá, v čem se odlišuje přístup rumunského státu a také Evropské unie k daným minoritám, a charakterizuje jejich největší problémy ve čtyřech zkoumaných oblastech – vzdělávání, zaměstnanosti, životní úrovni a také politické reprezentaci. Romská otázka se dostala v Rumunsku do popředí zájmu v souvislosti se snahou připojit se k evropskému integračnímu procesu. EU pravidelně monitorovala situaci, v jaké se romské etnikum nacházelo, a roku 2011 se rozhodla vydat celounijní rámec, dle kterého měly všechny členské státy vypracovat vlastní strategie pro inkluzi Romů. Rumunská vláda strategii v témže roce zhotovila a v roce 2014 ji aktualizovala. V souladu s ní mají postupovat všechny rumunské instituce, aby společně bojovaly proti diskriminaci při hledání zaměstnání, segregaci ve školství, nevyhovujícímu stavu bydlení, slabé reprezentaci ve veřejném prostoru a dalším problémům, kterým romští občané čelili a stále čelí. Maďarská menšina má v Rumunsku podstatně silnější pozici než romská. Těší se v porovnání s jinými minoritami solidnímu politickému zastoupení, od roku 1990 strana UDMR pravidelně zasedá v rumunském parlamentu, kde se pokouší prosazovat návrhy na rozšiřování menšinových práv. V kontextu s maďarskou populací se řeší například otázka teritoriální autonomie Sikulska, zřízení státem financované maďarské univerzity nebo rozmisťování dvojjazyčných nápisů v určitých městech.

Abstract

This bachelor thesis focuses on the status differences between the Hungarian and Roma minorities after an accession to the EU in 2007. It examines how the approaches of Romanian government and the European Union differ toward the minorities and it characterises major challenges of the minorities in four different aspects – education, employment, housing conditions and political representation. Romani people started getting more attention from the Bucharest government when the country decided to join the European integration process. The EU was monitoring the situation of the Roma community regularly and decided to publish a framework strategy for Roma inclusion in 2011 which served as an example for member countries. Romanian government elaborated its own strategy within a year and updated it in 2014. This document provides a list of instructions to all Romanian institutions

how to tackle the problems Romani community faces such as discrimination in hiring process, school segregation, bad housing conditions or poor representation in politics. The Hungarian minority has considerably better position in Romania than Roma people. Compared to other minorities this community is represented by solid number of politicians and Hungarian party UDMR has been part of the Romanian parliament since the election in 1990. Territorial autonomy for Szeklerland, establishing state-financed Hungarian university or emplacement of bilingual signs in some cities are the most discussed topics regarding the Hungarians.

Klíčová slova

Rumunsko, Maďaři, Sedmihradsko, Romové, EU, rumunská vláda, menšinová práva, zastoupení menšin

Keywords

Romania, Hungarians, Transylvania, Roma, EU, Romanian government, minority rights, minority representation

Title

The status differences between the Hungarian and Roma minorities in contemporary Romania

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Jiřímu Kociánovi za vedení práce, Janě Přiklopilové za podnětné připomínky a trpělivost a skladatelům vážné hudby, jejichž tvorba mě při psaní udržovala v bdělosti.

Obsah

Obsah.....	1
Úvod.....	2
1. Vývoj menšinové otázky v Rumunsku 1918–2007.....	6
1.1. Vývoj do roku 1945.....	6
1.2. Období komunismu	8
1.3. Porevoluční demokratizace	10
1.4. Mobilizace menšin	12
1.5. Legislativní změny 1989–2007	14
1.6. Snahy o vstup do EU	16
2. Romská menšina po roce 2007.....	19
2.1. Vzdělávání.....	21
2.2. Zaměstnanost a životní podmínky.....	26
2.3. Politická reprezentace.....	30
2.4. Shrnutí	31
3. Maďarská menšina po roce 2007	32
3.1. Vzdělávání.....	34
3.2. Zaměstnanost a životní podmínky.....	38
3.3. Politická reprezentace.....	39
3.4. Shrnutí	41
Závěr.....	42
Summary	45
Použitá literatura.....	47
Primární prameny	47
Monografie	50
Časopisecké studie	51
Internetové zdroje.....	52
Seznam použitých zkratk	58
Seznam obrázků	59
Seznam příloh.....	60
Přílohy	61

Úvod

Rumunsko vzniklo jako jednotné království roku 1881. Již od středověku se zde nacházela početná romská menšina, jež žila svým specifickým způsobem života a byla vyloučena z veřejného dění. V souvislosti s překreslením evropských hranic na konci první světové války obdrželo Rumunsko značná území, mimo jiné do té doby uherské Sedmihradsko. Země takto získala maďarskou minoritu, která tvořila přibližně desetinu z celkového počtu obyvatel, byla vzdělaná, politicky angažovaná a měla pevně zakořeněnou maďarskou identitu. Politická reprezentace sedmihradských Maďarů podporovala snahy budapešťské vlády revidovat Trianonskou smlouvu a znovusjednotit původně maďarské oblasti v jednom státě. Během druhé světové války skutečně došlo k připojení Sedmihradska k Maďarsku, ale díky vojenským úspěchům SSSR a zhroutil se rumunského fašistického režimu v roce 1944 se Sedmihradsko opět stalo součástí Rumunska, kde začal být budován komunistický režim.¹ Zprvu Rumunská dělnická strana zaručila maďarskému etniku jistou míru autonomie, avšak po nástupu Nicolae Ceaușeska na post generálního tajemníka strany začala fáze budování jednotného a homogenního rumunského národa, což tvrdě dopadalo na maďarskou i romskou menšinu.

Ochrana menšinových práv, stejně jako lidských práv obecně, se během druhé poloviny dvacátého století stále víc dostávala do popředí zájmu. Demokratické státy apelovaly na dodržování těchto práv ve všech částech světa a mezinárodní organizace vytvářely deklarace, které měly signatářské státy zavázat k ochraně a zrovnoprávnění všech složek obyvatelstva. Za vlády komunistického režimu přistoupilo Rumunsko k několika takovým dohodám, avšak nebyly z velké části dodržovány a neexistoval způsob, jak zemi k jejich aplikování přimět.

V devadesátých letech, po pádu Ceaușeskova režimu, začala v Rumunsku postupná demokratizace a stát se pomalu přizpůsoboval evropským normám, což bylo zásadní podmínkou pro přijetí do Evropské unie. Ve spojitosti s tím získala pozornost romská menšina, jež byla do té doby značně marginalizována, diskriminována a měla nevyhovující životní podmínky. Rumunská vláda proto roku 2001 vypracovala první desetiletou strategii na pomoc romské komunitě, která v roce 2012 přešla do strategie druhé, jež byla vytvořena dle rámce EU pro všechny členské státy.² Maďaři mají oproti Romům výhodu, že převážná část z nich žije v Sedmihradsku a okolí a v některých župách tvoří dokonce většinu, což jim zajišťuje silné lokální postavení. Navíc obvykle nečelí existenčním potížím

---

¹ Michael W. Weithmann, *Balkán: 2000 let mezi východem a západem*, přelož. Jan Souček a Růžena Dostálová (Praha: Vyšehrad, 1996), 365.

² „Strategy of the Government of Romania for the Inclusion of the Romanian Citizens Belonging to Roma Minority for the Period 2012–2020,“ United Nations Human Rights, staženo: 12. 6. 2018, [https://adsdatabase.ohchr.org/IssueLibrary/Roma Strategy Romania.pdf](https://adsdatabase.ohchr.org/IssueLibrary/Roma%20Strategy%20Romania.pdf).

jako Romové a mají tradiční politické zastoupení v rumunském parlamentu, které se několikrát podílelo na vládě, pokouší se vytvářet legislativu a vystupovat ve prospěch menšin.³

Tato bakalářská práce se zabývá postavením romské a maďarské menšiny v Rumunsku v období mezi lety 2007 a 2018 a jejich vzájemným srovnáním ve čtyřech sledovaných oblastech – vzdělávání, zaměstnanost, životní podmínky a politická reprezentace. Jedná se o zásadní ukazatele, které vypovídají o rozvinutosti nebo naopak zaostalosti společnosti. Tyto dvě národnostní menšiny byly zvoleny, jelikož jde o nejpočetnější minority v Rumunsku, a proto jsou vhodnými případovými studiemi pro analýzu divergence menšinové politiky. Práce zkoumá zejména pohled a iniciativy vzešlé ze strany rumunské vlády a rovněž Evropské unie. Z empirického hlediska se opírá o analýzu primárních pramenů – zákonů, formálních strategií, statistik, oficiálních zpráv či zhodnocení, které publikovaly rumunské veřejné instituce nebo EU, stejně jako relevantní odborné literatury.

Hlavní hypotéza, kterou se práce svým zaměřením snaží dokázat, zní následovně: postavení maďarské a romské menšiny v současném Rumunsku je značně odlišné, jelikož Romové ve vysoké míře čelí hmotné nouzi, diskriminaci a nedostatku příležitostí. V dnešní době si nedokáží vybudovat dostatečně silné zastoupení, které by hájilo jejich zájmy, nýbrž jsou odkázáni na pomoc ze strany vládních organizací nebo EU, které se na zlepšení romské situace zaměřují v řadě systematických strategií a projektů. Naopak maďarská menšina ze Sedmihradska má ve všech ohledech lepší životní podmínky, a navíc si vytvořila politickou reprezentaci, která se aktivně podílí na rumunském zákonodárství a prosazuje zájmy etnika na lokální, celostátní i evropské úrovni. Nespornou výhodou je rovněž fakt, že sedmihradskou minoritu podporuje politicky i finančně Maďarsko. Práce si rovněž klade za úkol hledat odpovědi na následující dílčí otázky: V jaké situaci se v současnosti nachází maďarská a romská menšina? Jakým největším problémům ve sledovaných oblastech čelí? Jak se liší přístup rumunského státu a Evropské unie ke zkoumaným menšinám? Existují nějaké iniciativy či programy na podporu zkoumaných aspektů života maďarské a romské menšiny, které financuje rumunská vláda či EU?

První kapitola práce je historickým přehledem, který shrnuje vývoj menšinové otázky na rumunském území. Stručně nastiňuje, jak Rumunsko získalo početné romské a maďarské etnikum a jaké měly dané minority postavení v meziválečném Rumunsku. Porovnává, jakým způsobem se jejich status změnil s nástupem komunistického režimu a později také Nicolae Ceaușeska k moci. Dále se kapitola zaměřuje na porevoluční reorganizaci státního systému, na jeho kroky ke garanci menšinových práv skrze podepsání řady mezinárodních úmluv a ustanovení vládních i nevládních institucí, jejichž úkolem bylo dbát na ochranu skupin obyvatel ohrožených diskriminací či sociálním vyloučením. Zároveň v tomto období začala vznikat politická uskupení a jiné organizace, které reprezentují menšinu na celostátní úrovni a prosazují její zájmy. Legislativa vzniklá na přelomu devadesátých let zahrnovala množství opatření, jež brala nedostatečně v potaz pestré etnické rozložení

---

³ „About the RMDSZ and the Hungarian community in Romania,“ Democratic Alliance of Hungarians in Romania, staženo: 15. 5. 2018, <http://www.dahr.ro/page/about-us>.

Rumunská. Část kapitoly se proto věnuje novelizacím zákonů během devadesátých let a po přelomu tisíciletí, které pozitivně ovlivnily menšinová práva. Tyto změny probíhaly rovněž v souvislosti se snahami Bukurešti o připojení se k evropskému integračnímu procesu, jelikož rovnost všech občanů a ochrana znevýhodněných skupin patří mezi základní principy Evropské unie.⁴

Následující dvě kapitoly mají totožné uspořádání, druhá se zaměřuje na romskou a třetí na maďarskou menšinu v Rumunsku po roce 2007. Obě jsou rozděleny na čtyři části. První z nich charakterizuje obecně společenskou a sociální situaci konkrétní menšiny a případně představuje plány a instituce vytvořené rumunskou vládou, respektive EU, a zaměřené na pomoc těmto menšinám. Další části se zabývají oblastmi, které jsou pro plnohodnotný život příslušníků všech etnik klíčové – vzdělávání, zaměstnanost, životní podmínky a politická reprezentace. Každá z těchto kapitol se pokouší přiblížit, jak vypadal daný aspekt života minority mezi lety 2007 a 2018, jakým největším problémům a výzvám tato část populace v určeném období čelila a jaké programy ve zkoumané oblasti iniciovala bukurešťská vláda a EU.

Použité zdroje lze rozdělit do dvou skupin. První z nich jsou monografie a vědecké články zaměřující se na historii Rumunska a v něm žijících menšin, které byly použity zejména při sepisování první kapitoly, jež stručně shrnuje vývoj menšinové otázky na území Rumunska mezi lety 1918 a 2007. Mezi důležité zdroje patří kniha Michaela W. Weithmanna *Balkán: 2000 let mezi východem a západem* nebo dílo Viorela Achima, vědeckého pracovníka Rumunské akademie věd, *Roma in Romanian History*.⁵ Významným českým autorem, který se zabývá dějinami Rumunska, je bezesporu doktor Miroslav Tejchman, který jednak do češtiny přeložil *Dějiny Rumunska* od Kurta W. Treptowa, podílel se spolu s docentem Jiřím Vykoukalem a doktorem Bohuslavem Literou na knize *Východ. Vznik, vývoj a rozpad sovětského bloku 1944–1989*, ale také napsal řadu vlastních prací, jmenovitě například *Nicolae Ceaușesku. Život a smrt jednoho diktátora*, *Dějiny Rumunska* nebo *Balkán ve 20. století*.⁶

Dále jsou v práci použity vědecké publikace zaměřené na změny probíhající v devadesátých letech, mapující snahy o přistoupení k EU nebo aktuální dění. Velká část z nich pochází od rumunských autorů, například článek *Contesting Neoliberal Governance. The Case of Romanian Roma* od Ionuța-Mariana Anghela, jehož premisou je, že sociální inkluze Romů lze dosáhnout skrze posilování decentralizace, dialogu mezi veřejnými institucemi a komunitou nebo posilováním občanské společnosti.⁷ Dalším příkladem je Attila Benő, jenž ve svém článku *Multilingualism and Education in Transylvania* shrnuje situaci menšinových práv maďarského etnika a používání

---

⁴ „Cíle a hodnoty Evropské unie,“ Evropská unie, staženo: 13. 7. 2018, https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_cs.

⁵ „Dr. Viorel Achim,“ Grupul de Cercetare pentru Istoria Minorităților, staženo: 16. 7. 2018, <http://www.iini-minorities.ro/ro/membri/viorel-achim/cv>.

⁶ „Miroslav Tejchman,“ Databazeknih.cz, staženo: 16. 7. 2018, <https://www.databazeknih.cz/vydane-knihy/miroslav-tejchman-17715>.

⁷ Ionuț-Marian Anghel, „Contesting neoliberal governance. The case of Romanian Roma,“ *Social Change Review* 13, č. 2 (zima 2015): 85.

maďarštiny při vzdělávání.⁸ Také autoři z jiných zemí se zabývají tímto tématem – například Melania H. Ram ve svém článku *Democratization through European Integration: The Case of Minority Rights in the Czech Republic and Romania*, srovnává vliv, který měla vidina členství v EU na ochranu menšin v České republice a Rumunsku.⁹

Druhou skupinou použitých zdrojů jsou primární prameny. Zprv se jedná o dokumenty vydávané rumunskou vládou a veřejnými institucemi. Mezi klíčové dokumenty pro tuto práci patří *Strategiei Guvernului României de îmbunătățire a situației romilor* – strategie pro zlepšení romské situace z roku 2001 či pozdější *Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2012–2020* a její upravené znění z roku 2014, jež byly vypracovány pro dané období dle společného celounijního rámce pro inkluzi romské menšiny. Rovněž jsou využity informace z internetových stránek různých vládních organizací, které realizují nebo financují projekty zaměřené na menšinové komunity. Pro příklad uveďme *Romský karavan zaměstnanosti* nebo tisk učebnic v jazycích národnostních menšin.¹⁰ Ke zkoumání rumunské legislativy bylo čerpáno z webových stránek poslanecké sněmovny rumunského parlamentu nebo z projektu Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě *Legislationline*. Zadrž, Evropská unie ovlivňuje situaci menšin šířením principů rovnosti, svobody a nediskriminace tak, jak jsou definovány v *Listině základních práv Evropské unie*.¹¹ Dále instituce EU vydávají zprávy, v nichž hodnotí situaci menšin v členských státech. Jednou z nich je *European Union Agency for Fundamental Rights*, která publikuje *European Union Minorities and Discrimination Survey*, kde dle empirických dat srovnává pokroky a problémy jednotlivých zemí Unie. V neposlední řadě EU podporuje řadu projektů na rozvoj romských i maďarských komunit financovaných ze strukturálních fondů, například *Hungary–Slovakia–Romania–Ukraine ENPI Cross-border Cooperation Programme*, který se v Rumunsku zaměřuje na oblasti se značným maďarským osídlením.¹²

---

⁸ Attila Benő, „Multilingualism and Education in Transylvania,“ *Acta Universitatis Sapientiae: Philologica* 7, č. 3 (2015): 25.

⁹ Melanie H. Ram, „Democratization through European Integration: The Case of Minority Rights in the Czech Republic and Romania,“ *Comparative International Development* 38, č. 2 (léto 2003): 28.

¹⁰ „Decade of Roma Inclusion: Executive summary,“ Agentia Nationala pentru Romi, staženo: 24. 6. 2018, http://www.anr.gov.ro/docs/programe/Decade_Bud.pdf.

¹¹ „Listina základních práv Evropské unie,“ EUR-Lex, staženo: 20. 5. 2018, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:303:0001:0016:CS:PDF>.

¹² „Programme area,“ Hungary–Slovakia–Romania–Ukraine ENPI Cross-border Cooperation Programme, staženo: 29. 6. 2018, http://www.huskroua-cbc.net/en/programme_area.

1. Vývoj menšinové otázky v Rumunsku 1918–2007

Dnešní Rumunsko patří podobně jako ostatní balkánské státy k zemím s pestrým národnostním složením. Na jeho území žije přibližně 89,5 % Rumunů, 6,7 % Maďarů, 2,5 % Romů, 0,3 % Němců, stejné procento Ukrajinců, dále Turci, Srbové, Slováci, Tataři či Češi.¹³ Přibližný vývoj počtu obyvatel patřících k sledovaným menšinám v minulém století je uvedený v obrázku 1. Nutno dodat, že ne veškerá data ze sčítání lidu vždy odpovídala realitě, jelikož zejména Romové z části podlehlí asimilaci nebo svoji etnicitu v úředních dokumentech záměrně neuvádí. Dle oficiálních údajů čítá romská populace přibližně půl milionu osob, nýbrž reálné odhady činí až dva miliony jedinců.¹⁴ Následující kapitola popisuje, jak Rumunsko početné minority získalo, jaké postavení měly menšiny během komunistického režimu, jak se jejich situace změnila po přechodu k demokracii v devadesátých letech a jaké kroky rumunská vláda v otázce práv menšin učinila ve snaze vstoupit do Evropské unie.

Obrázek 1
Velikost národnostních skupin dle sčítání lidu v Rumunsku 1930–2002

Census years	Total (1,000 inhabitants)	Romanians		Hungarians		Roma	
		No.	%	No.	%	No.	%
1930	14,280	11,118	77.8	1,423	9.9	242	1.7
1956	17,489	14,996	85.7	1,587	9.0	104	0.6
1966	19,103	16,746	87.6	1,619	8.4	64	0.3
1977	21,155	18,999	88.1	1,713	7.9	227	1.0
1992	22,810	20,408	89.4	1,624	7.1	401	1.7
2002	21,680	19,399	89.4	1,431	6.6	535	2.4

„Country Report on Ethnic Relations: Romania,“ Edumigrom, staženo: 4. 6. 2018, <https://ec.europa.eu/migrant-integration/index.cfm?action=media.download&uuid=2998179B->

1.1. Vývoj do roku 1945

Nejstarší záznamy o Romech žijících na území tehdejších knížectví Valašsko a Moldavsko se datují do konce 14., respektive první poloviny 15. století.¹⁵ Téměř pět set let zde žili v postavení blízkému otroctví, kdy mohli být jednoduše prodáváni, směňováni či darováni. Na rozdíl od nevolníků nebyli považováni za svobodné občany. Hnutí za osvobození Romů zesílilo až v 19. století, v platnost vešla řada emancipačních zákonů a Moldavsko přistoupilo k jejich plnému zrovnoprávnění v prosinci

¹³ „Rumunsko: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled,“ Zastupitelský úřad ČR v Bukurešti, staženo: 19. 4. 2018, <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/rumunsko-zakladni-charakteristika-teritoria-18752.html>.

¹⁴ Remus Crețan a David Turnock, „Romania’s Roma Population: From Marginality to Social Integration,“ *Scottish Geographical Journal* 124, č. 4 (prosinec 2008): 275–276.

¹⁵ Viorel Achim, *Roma in Romanian History* (Budapešť: Central European University Press, 2004), 10, ProQuest Ebook Central.

1855, Valašsko učinilo tentýž krok o rok později.¹⁶ V nově vznikajícím Rumunském království již žili Romové svobodně, nicméně se většina z nich nacházela na okraji společnosti, část jich praktikovala kočovný způsob života a část bydlela na venkově či na okrajích měst.

Jedním z nejvýznamnějších důsledků první světové války byl vznik nových států, nebo případně rozsáhlé změny hranic států stávajících. Rumunsko se zařadilo mezi země, jejichž území se výrazně rozšířilo, jelikož zdvojnásobilo svůj teritoriální rozsah i počet obyvatel. Vzniklo takzvané Velké Rumunsko, jehož součástí se stalo rovněž Sedmihradsko, které bylo do té doby součástí Rakouska-Uherska.¹⁷ Z toho důvodu získalo Rumunsko početnou maďarskou a sikulskou populaci, jež navíc pocházela ze zcela odlišného kulturního prostředí, a zároveň se zvýšil počet příslušníků romské menšiny.¹⁸

Smlouvou, kterou bukurešťská vláda podepsala v prosinci roku 1919 s dohodovými mocnostmi, se zavázala nově připojené menšiny respektovat a chránit.¹⁹ Sedmihradští Rumuni si ovšem živě pamatovali tvrdou maďarizaci z dob Rakouska-Uherska a zavedli určitá opatření postihující maďarskou menšinu. Roku 1921 byla v Sedmihradsku zavedena rumunština jako jediný oficiální jazyk, byl zakázán veškerý maďarský tisk a během dalších dvou let se přibližně 40 tisíc maďarských úředníků s rodinami vystěhovalo do Maďarska. Roku 1923 byla přijata nová rumunská ústava, která vyjadřovala princip nedělitelnosti státu a která zaručovala všem etnikům stejná lidská i politická práva.²⁰ Během těchto prudkých společenských změn vznikla v roce 1922 Maďarská strana (*Partidul Maghyar*), jež využívala každé příležitosti ke kritice vlády, kterou obviňovala z porušování práv menšin a opakovaně proto podávala stížnost ke Společnosti národů. Představitelé této strany usilovali o zneuznání Sedmihradska jakožto integrální součásti Rumunska a ideologicky se stále více přibližovali k revizionistické zahraniční politice budapešťské vlády.²¹ Jejich přání se vyplnilo s počátkem druhé světové války, kdy se Velké Rumunsko začalo rozpadat. V červnu 1940 se byla Bukurešť nucena vzdát Besarábie a Severní Bukoviny ve prospěch Sovětského svazu, probíhala rovněž jednání o připojení Jižní Dobrudži k Bulharsku. V této situaci žádala Bukurešť Německo, aby garantovalo neměnnost hranic Rumunska. Nacistické Německo danou záruku vydalo až po 30. srpnu 1940, kdy proběhla takzvaná Druhá vídeňská arbitráž, při které muselo být severní Sedmihradsko

---

¹⁶ Angus Fraser, *Cikáni*, přelož. Marta Miklušáková (Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002), 186–187.

¹⁷ Velké Rumunsko bylo státním útvarem existujícím v meziválečném období složeným z tradičních rumunských území rozšířených o Sedmihradsko, Marmošsko, Bukovinu, část Banátu, Besarábii a Jižní Dobrudžu.

V práci je pojem Sedmihradsko chápán jako historický region, na který se kapitola věnovaná maďarské populaci zaměřuje především, ale zmiňuje též oblasti, kde sídlí Maďaři a které do historického Sedmihradska nepatřily.

¹⁸ Weitmann, *Balkán: 2000 let mezi východem a západem*, 270.

Sikulové jsou specifická etnická skupina obývající část Sedmihradska, takzvané Sikulsko. Jejich původ je nejasný, mluví však maďarsky.

¹⁹ Miroslav Tejchman, *Dějiny Rumunska* (Praha: Nakladatelství Karolinum, 1997), 40.

²⁰ *Ibid.* 40.

²¹ Kurt W. Treptow, *Dějiny Rumunska*, přelož. Miroslav Tejchman (Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000), 281.

postoupeno Maďarsku. Část maďarské menšiny se tedy po více než dvaceti letech navrátila zpět do vlasti.²²

V meziválečném období zůstala romská část populace na okraji zájmu. Dle sčítání lidu z roku 1930 se k „cikánské národnosti“ hlásilo přibližně 1,5 % z celkového počtu rumunských obyvatel.²³ Během 30. let vznikly první romské organizace, které si kladly za cíl zlepšit sociální situaci Romů, zvýšit jejich vzdělanost a napomoci s uvědoměním si vlastní identity. Nejvýznamnější z nich byla Všeobecná cikánská asociace Rumunska (*Asociația Generală a Țiganilor din România*) založená roku 1933.²⁴ Rumunské majoritní společnosti se jako větší problém jevíli Maďaři a Židé, jelikož byli ekonomicky i politicky činní. Rasová nesnášenlivost vůči Romům začala narůstat až s nástupem rumunského fašismu. Tehdy se objevila první nařízení omezující pohyb kočovných Romů, kteří začali být společností vnímáni jako zdravotní riziko. Následoval návrh vlády na vytvoření romského ghetta a od roku 1942 deportace minimálně 25 tisíců Romů do Zadněstří (*Transnistria*) ve snaze homogenizovat rumunský lid.²⁵

1.2. Období komunismu

Během druhé světové války bylo Rumunsko spojencem Německa, avšak roku 1944, po zhroucení Antoneskova režimu, přešlo na sovětskou stranu.²⁶ Jakmile Sovětský svaz zajistil komunistické směřování rumunského státu v roce 1945, připojil severní Sedmihradsko zpět k Rumunsku. Pařížské mírové smlouvy podepsané v únoru 1947 zahrnovaly požadavek na plnou kulturní a školskou autonomii pro maďarskou minoritu.²⁷ Na jejich základě byla v létě roku 1952, kdy komunistický režim přijal dle sovětského vzoru novou ústavu Rumunské lidové republiky, zavedena rozsáhlá správní reforma. Ta snížila dosavadní počet krajů, naopak navýšila počet okresů a zavedla pojem Maďarská autonomní oblast – jednalo se o devět okresů obývaných Sikuly se samostatnou administrativou a centrem v Târgu Mureș. Během padesátých let došlo obecně k rozvoji menšinových práv, což se projevilo například zakládáním menšinových škol, novin či folklórních spolků.²⁸

Zcela mimořádnou událostí, která otřásla rumunsko-maďarskými vztahy, bylo maďarské povstání z podzimu 1956, jež se neobešlo bez odezvy v Sedmihradsku, kde opět začala vystupovat na povrch touha připojit se zpět k vlasti. Dramatický průběh povstání odradil tehdejší vedení Rumunské dělnické strany v čele s generálním tajemníkem Gheorghem Gheorghiu-Dejem od přímého zásahu proti

---

²² Tejchman, *Dějiny Rumunska*, 54–55.

²³ „Romanian Census of 1930,“ Project Gutenberg Self-Publishing Press, staženo: 17. 5. 2018, http://self.gutenberg.org/articles/romanian_census_of_1930.

²⁴ Achim, *Roma in Romanian History*, 154–155.

²⁵ Ibid. 168–169.

Zadněstří byla správní oblast mezi ukrajinskou hranicí a řeknou Dněstr. Geograficky se překrývá s dnešní mezinárodně neuznanou Podněstersou moldavskou republikou.

²⁶ Ion Antonescu (1882-1946) byl vůdce (*conducător*) nacionálně fašistického režimu v Rumunsku mezi lety 1940 a 1944.

²⁷ Weitmann, *Balkán: 2000 let mezi východem a západem*, 365.

²⁸ Treptow, *Dějiny Rumunska*, 351.

maďarské menšině v Sedmihradsku, i když tato krize neskončila bez následků.²⁹ Mezi prosincem 1956 a říjnem 1962 bylo v Rumunsku z politických důvodů zatčeno asi 28 tisíc lidí, nejvíce vězňů i popravených přitom pocházelo z maďarských oblastí. Za schvalování maďarské revoluce a za plánování ozbrojeného spiknutí bylo údajně zadrženo 2 500 z nich.³⁰ Mezi Maďarskem a Rumunskem panovala nedůvěra, například v roce 1958 rumunská strana požadovala, aby Budapešť vydala oficiální prohlášení, že se zřiká historických teritoriálních nároků.³¹

Po nástupu Nicolae Ceaușeska do funkce prvního tajemníka Rumunské dělnické strany v roce 1965 se situace změnila.³² Začala fáze budování národního komunismu s cílem obyvatelstvo co nejvíce homogenizovat. Maďarská autonomní oblast byla přerozdělena tak, aby podíl sikulského obyvatelstva v jednotlivých okresech nepřesáhl 60 %, a roku 1968 došlo k jejímu úplnému zrušení.³³ Kulturní a vzdělávací instituce v Sedmihradsku byly systematicky omezovány, v Kluži došlo k uzavření maďarského konzulátu a rovněž narůstal nátlak na maďarský tisk. Vrcholem bylo násilné porumunšťování jmen či místních názvů.

Ceaușesku si kladl za cíl ve jménu rovnostářské společnosti zcela vymazat národnostní rozdíly a nezdráhal se ani upravovat minulost. Rumunští historikové publikovali „vědecké“ práce, které měli dokázat, že Rumunsko má na Sedmihradsko dějinný nárok nebo že Sikulové jsou pouze maďarizovaní Rumuni. Podobnou taktiku praktikovala též maďarská historiografie, což odkrývá jednu z rovin maďarsko-rumunského napětí.³⁴ Dalším z nástrojů k unifikaci společnosti byla takzvaná systemizace. Jednalo se o plán soustředit početné venkovské obyvatelstvo do větších střediskových obcí, kde měli žít v několikapatrových panelových domech. Není pochyb, že kromě získání nových zemědělských ploch měla systemizace rozbít celistvé maďarské osídlení. Tento návrh se z většiny nikdy neuskutečnil, zasáhl ale například část do té doby neusazených Romů.³⁵

V druhé polovině Ceaușeskovy vlády sužovaly zemi hlad a nedostatek základních životních potřeb, což obzvlášť tvrdě dopadalo na oblasti osídlené menšinami. Mezi lety 1981 a 1985 opustilo Rumunsko přibližně 50 tisíc etnických Maďarů a asi tisíc jich přišlo o život při pokusu překročit hranice s Maďarskem, kde se rychle plnily uprchlické tábory.³⁶ Situace vedla k vyostření vztahů mezi rumunskou a maďarskou vládou, docházelo k vyhoceným slovním výměnám či vzájemnému vypovězení diplomatů.

---

²⁹ Johanna Granville, „Forewarned is Forearmed: How the Hungarian Crisis of 1956 Helped the Romanian Leadership,“ *Europe-Asia Studies* 62, č. 4 (2010), 616–617.

³⁰ *Ibid.* 631.

³¹ Weitmann, *Balkán: 2000 let mezi východem a západem*, 364.

³² Rumunská dělnická strana se na svém 14. sjezdu v červenci 1965 vrátila k původnímu názvu Rumunská komunistická strana. Na tomto sjezdu byla rovněž potvrzena pozice Nicolae Ceaușeska jakožto prvního tajemníka strany.

³³ Weitmann, *Balkán: 2000 let mezi východem a západem*, 365.

³⁴ *Ibid.*, 365.

³⁵ Jiří Vykoukal, Bohuslav Litera a Miroslav Tejchman, *Východ: Vznik, vývoj a rozpad sovětského bloku 1944–1989* (Praha: Libri, 2004), 614.

³⁶ Weitmann, *Balkán: 2000 let mezi východem a západem*, 365–366.

V období komunismu neexistovala žádná konkrétní politika ve vztahu k romské části společnosti, režim je odmítal uznat jakožto národnostní menšinu a nepovolil zakládání žádných romských institucí. Vedení v Bukurešti tlačilo na jejich usazování a rozptylování početnějších komunit. Státní politika vůči dané složce obyvatelstva se v tomto období zakládala na kulturní a etnické asimilaci, Romové se měli vzdát svého kulturního dědictví i způsobu života a přihlásit se k rumunské nebo maďarské národnosti.³⁷ V souladu s plánem Rumunské komunistické strany homogenizovat a systematizovat společnost byli nuceni upustit od svého kočovného stylu života, bylo jim přiděleno obydlí a zajištěno pracovní místo.³⁸

Rumunsko během vlády komunistického režimu přistoupilo k některým mezinárodním dohodám na ochranu lidských práv. Jednou z nich byl „Mezinárodní pakt o občanských a politických právech“ vydaný Organizací spojených národů v roce 1966. Rumunské vedení se k němu připojilo roku 1974 a zavázalo se zabránit diskriminaci „z jakýchkoli důvodů, např. podle rasy, barvy, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného přesvědčení, národnostního nebo sociálního původu, majetku a rodu.“³⁹ Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě (KBSE) přivedla k jednacímu stolu zástupce států východního a západního bloku. Mluvílo se o širokém spektru otázek – od ekonomické pomoci po lidská práva. Výsledkem byl v srpnu 1975 „Závěrečný akt o bezpečnosti a spolupráci v Evropě“, který podepsala Kanada, USA a všechny evropské státy s výjimkou Albánie a Andorry. Dle sedmého článku tohoto aktu mají státy, na jejichž území žijí národnostní menšiny, povinnost zajistit pro dané minority rovnost před zákonem, ochraňovat jejich lidská práva a svobody v plném rozsahu a bránit jejich zájmy.⁴⁰ Nutno podotknout, že dokument, podobně jako většina podobných deklarací, nebyl právně závazný, neexistovaly tedy prostředky, jak země komunistického bloku přimět plnit své sliby.

1.3. Porevoluční demokratizace

Během revolučních událostí 1989 rumunská a maďarská složka obyvatelstva vzájemně spolupracovala, jelikož všechny spojoval společný cíl – svrhnout Ceaușeskův režim. Tato jednota však nevydržela dlouho, již během března 1990 došlo k mezeitnickým nepokojům v Târgu Mureș, které si vyžádaly osm lidských životů a tři sta raněných. V důsledku těchto událostí došlo k radikalizaci Rumunů i Maďarů a oboustranně se prohloubila nedůvěra.⁴¹ Napjatou situaci zhoršoval fakt, že v Maďarsku se začalo opět veřejně diskutovat o revizi Trianonské smlouvy a znovusjednocení všech Maďarů do jednoho státu. Například ve volební kampani v květnu 1990 József Antall prohlašoval, že vnitřně zvažuje, že bude premiérem patnácti milionů Maďarů.⁴² K normalizaci vzájemných vztahů

---

³⁷ Achim, *Roma in Romanian History*, 199.

³⁸ Ibid. 189–192.

³⁹ „Mezinárodní pakt o občanských a politických právech,“ Informační centrum OSN v Praze, staženo: 20. 5. 2018, http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/mezinar.pakt-obc.a.polit._prava_.pdf.

⁴⁰ „Conference on Security and Co-operation in Europe,“ Organization for Security and Co-operation in Europe, staženo: 20. 5. 2018, <https://www.osce.org/helsinki-final-act?download=true>.

⁴¹ Mary E. McIntosh, Martha Abel Mac Iver, Daniel G. Abel a David B. Nolle, „Minority Rights and Majority Rule: Ethnic Tolerance in Romania and Bulgaria,“ *Social Forces* 73, č. 3 (1995): 941.

⁴² Florin Abraham, *Romania since the Second World War: A Political, Social and Economic History*, (Londýn: Bloomsbury Academic, 2017), 203.

došlo až v souvislosti s mezinárodním tlakem, že podmínkou pro vstup obou států do NATO a EU je garance maďarských hranic s Rumunskem a Slovenskem a nastolení standartních maďarsko-rumunských vztahů. Vzájemná dohoda začala být vyjednávána roku 1991, ale její dokončení brzdily rumunské obavy, že Doporučení 1201 Rady Evropy, jehož jedenáctý článek vyjadřoval právo, aby regiony s převážně menšinovým osídlením měly vlastní lokální autority či zvláštní status, podnítl požadavky Maďarů na teritoriální autonomii.⁴³ Po podepsání sousedské smlouvy mezi Maďarskem a Slovenskem v březnu 1995 se rumunská vláda nechtěla stavět do role nedemokratického státu, připravila tedy plán na maďarsko-rumunské smíření, které vyvrcholilo 16. srpna 1996 v Temešváru podpisem „Dohody o porozumění, spolupráci a dobrém sousedství“.⁴⁴

Rumunsko, stejně jako většina států bývalé Varšavské smlouvy, od přelomu 80. a 90. let usilovalo o připojení k evropskému integračnímu procesu. Všechny tyto země musely projít rychlou transformací ekonomiky, politické kultury a legislativy. Za jednu ze zásadních priorit se považovalo zaručení ochrany lidských práv a s tím souvisejících menšinových práv. Z toho důvodu rumunská vláda přistoupila na počátku 90. let k většině mezinárodních dohod chránících menšiny a jejich jazyky. Mezi nejvýznamnější z těchto ujednání patří „Rámcová úmluva o ochraně práv menšin“, jež byla vydána Radou Evropy roku 1995 a která považuje ochranu menšinových práv za klíčovou pro zabezpečení stability, demokracie a míru na evropském kontinentu.⁴⁵ Rumunsko se rovněž připojilo k „Listině základních práv Evropské unie“ z roku 2000, která byla až do ratifikace Lisabonské smlouvy nezávaznou deklarácí. Listina neurčuje konkrétní menšinová práva, nýbrž hovoří obecně o rovnoprávnosti všech osob. Dle článku 21 je zakázána „*jakákoli diskriminace založená zejména na pohlaví, rase, barvě pleti, etnickém nebo sociálním původu, genetických rysech, jazyku, náboženském vyznání nebo přesvědčení, politických názorech či jakýchkoli jiných názorech, příslušnosti k národnostní menšině, majetku, narození, zdravotním postižení, věku nebo sexuální orientaci*“.⁴⁶

Ve snaze zajistit dodržování lidských práv vzniklo od počátku 90. let několik vládou zřízených institucí, například obě komory parlamentu měly Stálý výbor pro lidská práva a menšiny. V roce 1993 došlo k vytvoření Rady pro národnostní menšiny – poradního orgánu složeného ze zástupců všech minorit. Od roku 1997 se stalo jednou z vládních institucí Oddělení pro ochranu národnostních

---

József Antall byl vůdcem Maďarského demokratického fóra a první předseda vlády po pádu komunismu (1990–1993).

⁴³ „Recommendation 1201: Additional protocol on the rights of Minorities to the European Convention on Human Rights,“ Parliamentary Assembly CoE, staženo: 24. 5. 2018, <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=15235&lang=en>.

⁴⁴ Abraham, *Romania since the Second World War*, 203.

Celý text maďarsko-rumunské smlouvy je dostupný na „Hungary and Romania: Treaty of understanding, cooperation and good neighbourliness,“ United Nations Treaty Collection, staženo: 24. 5. 2016, <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%201966/volume-1966-I-33604-English.pdf>.

⁴⁵ „Framework Convention for Protection of National Minorities,“ Council of Europe, staženo: 20. 5. 2018, <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168007cdac>.

⁴⁶ „Listina základních práv Evropské unie.“

menšin, v jehož čele stanul ministr maďarského původu.⁴⁷ V rámci daného oddělení byl zřízen Národní úřad pro Romy, jehož prostřednictvím docházelo například k mapování sociální a ekonomické situace této minority a jejího vztahu k většinové společnosti. Dále pak sloužil k dohledu nad financováním projektů na podporu Romů nebo k informování o jejich občanských právech a povinnostech.⁴⁸ Po vyjádření tiskové mluvčí vlády z října 2004 se někdejší Národní úřad pro Romy přejmenoval na Národní agenturu pro Romy (*Agencia Națională pentru Romi*, ANR) a stal se nezávislou vládní organizací.⁴⁹

Vláda roku 1997 zřídila pozici ombudsmana, jehož práce spočívala v řešení stížností na porušení občanských práv a ve vyjadřování se k relevantním novelizacím legislativy.⁵⁰ Roku 2001 došlo k reorganizaci Oddělení pro ochranu národnostních menšin, název byl změněn na Oddělení pro mezietnické vztahy (*Departamentul pentru Relații Interetnice*, DRI), které se ocitlo pod přímou kontrolou předsedy vlády a stalo se součástí Ministerstva veřejných informací. Hlavními úkoly oddělení se stala implementace vládního programu v oblasti práv menšin, předkládání návrhů zákonů týkajících se dané problematiky, dohlížení na dodržování mezinárodního i rumunského práva, zprostředkovávání dialogu mezi jednotlivými částmi společnosti nebo spolupráce s nevládními organizacemi zaměřenými na minority.⁵¹ V souladu s novou antidiskriminační politikou EU Bukurešť založila roku 2002 Národní radu pro boj s diskriminací (*Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării*, CNCD), která má rozsáhlé pravomoci v oblasti boje proti nesnášenlivosti včetně vedení vlastního vyšetřování, rozhodování o stížnostech nebo udílení finančních sankcí.⁵²

1.4. Mobilizace menšin

Maďarská menšina tvoří jako celek silnou voličskou základnu a vyznačuje se poměrně vysokým stupněm politické mobilizace. Během 90. let se podařilo zachovat relativní jednotu v politickém zastoupení této minority, jejímž hlavním cílem bylo znovu vyjednat podmínky soužití s rumunskou většinou v rámci jednoho státu. Maďaři usilovali o větší kulturní a politickou svébytnost, oficiální uznání maďarštiny, vyšší míru teritoriální autonomie či o úpravu legislativy tak, aby odpovídala jejich požadavkům.⁵³

Během pádu Ceaușeskova režimu v prosinci 1989 se zformoval Demokratický svaz Maďarů v Rumunsku (*Uniunea Democrată Maghiară din România*; UDMR), který se etabloval jakožto strana

⁴⁷ Ram, „Democratization through European Integration“, 37.

⁴⁸ „The National Office for Roma“, rroma.ro, staženo: 1. 6. 2018, http://www.rroma.ro/about_rroma.htm.

⁴⁹ „Romanian Government to Establish New National Agency for Roma“, European Roma Rights Centre, staženo: 1. 6. 2018, <http://www.errc.org/roma-rights-journal/romanian-government-to-establish-new-national-agency-for-roma>.

⁵⁰ Ram, „Democratization through European Integration“, 38.

⁵¹ „About Us“, Departamentul pentru Relații Interetnice, staženo: 19. 5. 2018, <http://www.dri.gov.ro/en/despre-noi/>.

⁵² „Romania: National Council for Combating Discrimination“, Equinet: European Network of Equality Bodies, staženo: 1. 6. 2018, <http://www.equineteurope.org/National-Council-for-Combating>.

⁵³ Istvan Horvath a Alexandra Scacco, „The Characteristics of Romanian Minority Policy. From Unitary to the Pluralistic Fine-Tuning Minority Policy in Romania“, v *Diversity in Action. Local Public Management of Multi-Ethnic Communities in Central and Eastern Europe*, ed. Anna-Mária Bíró a Petra Kovács (Budapešť: LFI Books, 2001), 252.

všech etnických Maďarů bez ohledu na příslušnost v dalších zájmových či ideologických skupinách.⁵⁴ Jednota přežila do roku 2003, kdy odtržené frakce založily Maďarskou občanskou stranu (*Partidul Civic Maghiar*), Národní radu Maďarů v Sedmihradsku (*Consiliul Național al Maghiarilor din Transilvania*) a Sikulskou národní radu (*Consiliul Național Secuiesc*, CNS).⁵⁵ Jelikož byla rumunská politická scéna v 90. letech nesmírně roztržštěná a maďarská menšina tvořila přibližně 7 % elektorátu, UDMR se v letech 1990 a 1992 stala nejsilnější opoziční stranou.⁵⁶ Mezi lety 1996 a 2000 a znovu v letech 2004 až 2008 byla součástí vládní koalice středových a pravicových stran. Hlavní deklarované cíle UDMR v průběhu 90. let byly modernizace rumunské společnosti, ekonomiky i veřejné správy či co největší možná autonomie maďarské menšiny v rámci rumunských hranic. Zavádění a podpora vlastních vzdělávacích, kulturních a dalších organizací mělo pomoci zachovat svéráznost Sedmihradska.⁵⁷

Maďarská složka obyvatelstva měla své politické zastoupení již od počátku 90. let díky UDMR, Romové podobně silný hlas postrádali. V parlamentních volbách 1990 kandidovali zástupci Romské demokratické unie Rumunska (*Uniunea Democrata a Romilor din Romania*, UDRR), strana však dosáhla pouhých 0,21 % hlasů.⁵⁸ UDRR se stala základem pro založení Romské strany (*Partida Romilor*), jež pravidelně získávala okolo 0,5 % hlasů a svého zástupce v poslanecké sněmovně měla jen díky pozitivně diskriminačnímu ústavnímu zákonu o rezervovaném křesle pro zástupce menšin.⁵⁹

S postupujícím procesem demokratizace a integrace začaly vznikat neziskové organizace na podporu Romů, většina z nich však působila pouze v socioekonomické oblasti a postrádala politické ambice.⁶⁰ Navíc se po revolučních událostech zvedla celospolečenská vlna nelibosti proti romským spoluobčanům, kteří začali být vnímáni jako přítěž pro stát a jako jeden z důvodů ekonomických potíží. Docházelo k otevřeným projevům rasismu, což v některých případech přerostlo ve fyzické útoky na romské rodiny či vypalování jejich obydlí. V této situaci mnoho Romů mezi lety 1990 a 1993 využilo příležitosti, že bylo po mnoha desetiletích možné vycestovat ze země, a desetitisíce osob se přestěhovaly do západní Evropy.⁶¹

Evropským i rumunským orgánům bylo zřejmé, že potřebují učinit opatření ke zkvalitnění životů rumunských Romů. EU například mezi lety 1993 a 2003 investovala skrz fond PHARE (*Poland and Hungary: Assistance for Restructuring their Economies*) do rozvoje této menšiny 10,6 milionů euro.⁶² Vznikaly různorodé projekty na její podporu, ale nejvýznamnějším pokrokem bylo přijetí „Národní

⁵⁴ „About the RMDSZ and the Hungarian community in Romania.“

⁵⁵ Sabrina P. Ramet, Marko Valenta, *Ethnic Minorities in Post-Socialist Southeastern Europe* (Cambridge: Cambridge University Press, 2016), 62–64.

⁵⁶ Weitmann, *Balkán: 2000 let mezi východem a západem*, 406–407.

⁵⁷ Adina Marina Stefan, *Democratization and Secularization: The Case of Romania* (Boston: Brill, 2009), 189, ProQuestbook Central.

⁵⁸ „The Political Representation of National Minorities in Romania,“ Institutul pentru Studiarea Problemelor Minorităților Naționale, staženo: 5. 6. 2018, <http://ispmn.gov.ro/uploads/szekely20.pdf>.

⁵⁹ Crețan a Turnock, „Romania’s Roma Population,“ 294.

⁶⁰ Ram, „Democratization through European Integration,“ 40.

⁶¹ Fraser, „*Cikáni*,“ 240–241.

⁶² Crețan a Turnock, „Romania’s Roma Population,“ 288.

strategie pro zlepšení podmínek Romů“ (*Strategiei Guvernului României de îmbunătățire a situației romilor*) v dubnu 2001. Vláda tento program vypracovala ve spolupráci se zástupci romských organizací a učinila tak z pohledu EU významný pokrok v demokratizaci společnosti. Jednalo se o desetiletý plán, který stanovil opatření na první čtyři roky, a byly v něm deklarovány cíle jako například změnit obraz romské menšiny v očích většinové populace, zlepšit jejich životní podmínky a povzbudit je k začlenění se do občanské společnosti. Šlo o decentralizovaný plán, do kterého byla zapojena většina veřejných institucí, pro hladší implementaci tedy vznikly lokální kanceláře, kde byli zaměstnáni romští úředníci.⁶³

1.5. Legislativní změny 1989–2007

V prvním prohlášení nově se formujícího režimu z 22. prosince 1989 se objevila pasáž, která prohlášovala rovnost všech občanů za základní princip vznikajícího státu. 6. ledna 1990 Fronta národní spásy zveřejnila deklaraci, ve které slibovala zahrnout individuální i kolektivní menšinová práva do připravované ústavy, zřídit ministerstvo pro záležitosti menšin a schválit zákon o národnostních menšinách, avšak již v říjnu téhož roku vydala nová vláda prohlášení, ve kterém se zaměřovala na závazky plynoucí z dokumentů mezinárodních organizací a zákon zabývající se postavením menšin již nebyl zmíněn.⁶⁴

Zákon o veřejné správě z roku 1991 určil rumunštinu jako výhradní jazyk pro úřední komunikaci. Avšak mimořádné nařízení 22/1997 Ciorbeovy vlády v roce 1997 ustanovilo, že ve veřejné správě mohou být používány jazyky národnostních menšin, pokud v dané oblasti přesáhne minorita 20 % z celkového počtu obyvatelstva.⁶⁵ Zákon o vzdělávání, implementovaný roku 1995, zaváděl výuku výlučně v rumunštině a s ohledem na většinovou kulturu, zakazoval vzdělávání církví či v ostatních jazycích. K odstranění menšiny diskriminujícího opatření došlo díky mimořádnému nařízení 36/1997 a roku 1999 byl přijat nový vzdělávací zákon, jenž zaručoval právo na studium v rodném jazyce od mateřské školy po univerzitu.⁶⁶ Programové prohlášení UDMR vždy obsahovalo požadavky na vybudování paralelní a státem financované školské soustavy včetně samostatné vysoké školy, která by umožňovala dosáhnout všech stupňů vzdělání v maďarštině. Během působení UDMR v rumunské vládě mezi lety 1996 až 2000 a znovu v období 2004 až 2008 se však nepodařilo prosadit otevření maďarské státní univerzity mezi vládní priority a ze strany EU podobný návrh rovněž nikdy nevyšel,

⁶³ „2001 Regular Report from the Commission on Romania's Progress toward Accession,“ European Commission, staženo: 30. 5. 2018, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/archives/pdf/key_documents/2001/ro_en.pdf.

⁶⁴ „Country Report on Ethnic Relations: Romania,“ European Web Site on Integration, staženo: 29. 5. 2018, <https://ec.europa.eu/migrant-integration/index.cfm?action=media.download&uuid=2998179B-D4DD-9D53-5227C598F3ECEA6C>.

Fronta národní spásy bylo politické uskupení, které se zformovalo během revoluce 1989 a vládlo v Rumunsku do voleb 1990, které již jako politická strana vyhrálo.

⁶⁵ Stefan, „*Democratization and Secularization*,“ 189.

Victor Ciorbea byl 1996–1997 starosta Bukurešti a 1996–1998 předseda vlády za křesťansko-demokratickou stranu.

⁶⁶ Adrian Liviu Ivan a Claudia Anamaria Iov, „Minority Issues at the End of the 20th Century and the Beginning of the 21st Century. Case Study: The Hungarian Minority from Romania,“ *Social and Behavioral Sciences* 92 (2013): 429–430.

jelikož zástupci Unie podporovali vznik multikulturní univerzity. Uspokojivé zlepšení z perspektivy EU nastalo roku 2001, kdy byla v Kluži založena soukromá maďarská univerzita Sapientia.⁶⁷

Zákon č. 188/1999 „o civilní službě“ znamenal povinnost zaměstnávat osoby se znalostí menšinového jazyka v obvodech, kde minorita tvořila minimálně jednu pětinu populace. V dubnu 2001 vešel v platnost zákon č. 215/2001 „o místní samosprávě“, jenž například stanovil, že jednání místních zastupitelstev může být vedeno v jazyce menšiny, pokud bude zajištěn překlad do rumunštiny, nebo že v oblastech s minimálně 20 % obyvatel minoritního původu musí být veřejná oznámení zveřejňovaná nejen rumunsky nýbrž také v odpovídajícím jazyce.⁶⁸

Legislativní iniciativa, jejímž výsledkem byl návrh zákona o národnostních menšinách a autonomních komunitách postoupený parlamentu roku 1994, vzešla ze strany UDMR. Přijetí tohoto zákona však většina politického zastoupení nevnímala jako prioritu, protože mnohé z jeho bodů pokryly zákon o veřejné správě a zákon o vzdělávání. S druhým návrhem zákona o menšinách, který navazoval na výdobytky poslední dekády, přišlo UDMR v roce 2005, nicméně návrh se nikdy nedostal k hlasování ve sněmovně.⁶⁹

Ne veškerá přijímaná legislativa však postavení občanů minoritního původu zlepšovala. Například zákon č. 14/2003 „o politických stranách“ vymezil, že každá rumunská politická strana musela mít při založení minimálně 25 tisíc členů z 18 různých žup, kde muselo bydlet při nejmenším 700 z těchto členů. Stanovil povinnost registrace pro nově vzniklé partaje a opětovné registrace pro stávající. Toto opatření bylo vnímáno jako znevýhodňující pro strany menšin či regionální.⁷⁰

V listopadu 2003 došlo v Rumunsku k zásadnímu kroku v garanci menšinových práv – ke změně původního znění ústavy z roku 1991. Ústava na jednu stranu deklaruje Rumunsko jako unitární stát, jehož suverenita vychází z rumunského lidu, na druhou však zavazuje občany zachovávat a chránit etnickou, kulturní, jazykovou a náboženskou identitu národnostních menšin. Novelizací ústavy byly potvrzeny změny týkající se jazykových práv zanesené v dřívější legislativě, menšiny získaly ústavní právo používat svůj rodný jazyk při jednání s úřady a soudy. Nově byly do ústavy zaneseny články o evropské integraci a o přístupu k NATO roku 2004.⁷¹ Již od roku 1991 měly organizace zastupující menšiny konstitučně garantované právo jmenovat jednoho svého poslance, pokud žádná danou menšinu zastupující strana nezískala počet hlasů potřebný pro vstup do Poslanecké sněmovny.⁷²

---

⁶⁷ Edina Szöcsik, „The EU Accession Criteria in the Field of Minority Protection and the Demands of Ethnic Minority Parties,“ *Journal on Ethnopolitics and Minority Issues in Europe* 11, č. 2 (leden 2013): 118.

⁶⁸ „Law on public administration,“ *Legislationline*, staženo: 31. 5. 2018, legislationline.org/download/action/download/id/950/file/20fe61792d723a1bd6d25c0f882219f0.pdf.

⁶⁹ Country Report on Ethnic Relations: Romania.“

⁷⁰ „2003 Regular Report from the Commission on Romania's Progress toward Accession,“ *European Commission*, staženo: 31. 5. 2018, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/archives/pdf/key_documents/2003/rr_ro_final_en.pdf.

⁷¹ „Constitution of Romania,“ *Chamber of Deputies*, staženo 20. 5. 2018, <http://www.cdep.ro/pls/dic/site.page?id=371>.

⁷² „Constitution of Romania – 1991,“ *Chamber of Deputies*: staženo: 20. 5. 2018, http://www.cdep.ro/pls/dic/site.page?den=act1_2&par1=3#t3c1s2.

1.6. Snahy o vstup do EU

Státy střední a východní Evropy, jež měly od počátku 90. let ambici připojit se k Evropskému společenství (od roku 1993 Evropské unii), musely provést rozsáhlé změny ve všech sférách veřejného života. Jednou z klíčových oblastí, které se změna týkala, byla reforma právního řádu tak, aby se shodoval se společným evropským *Acquis communautaire*.⁷³ Implementace evropských právních norem je jednou z podmínek pro přijetí do EU a vyjednává se na mezivládních konferencích za účasti členských států a kandidátských zemí. *Acquis* zasahuje do širokého spektra oblastí, mimo jiné garantuje základní lidská a menšinová práva. V etnicky různorodých státech východní Evropy a Balkánu byla záruka menšinových práv obzvláště důležitá, protože se jednalo o účinný způsob, jak zaručit stabilitu a mír v regionu.

Obrázek 2

Očekávané změny domácí politiky kandidátských zemí střední a východní Evropy v oblasti práv menšin v reakci na požadavky EU

Strengthened Minority Rights	Negative or No Change in Minority Policies
Existence of minority kin state	No "homeland" support
Liberal democratic history	Newly formed state or no democratic history
Geographically close to EU	Distant from EU
Advanced candidate state	Lagging candidate state
Strong public support for minority rights	Strong domestic opposition to minority rights
"Mobilized" ethnic minority	Weakly organized minority group
NGOs supporting minority	Absence of NGOs supporting minority
Strong EU pressure	Limited or mixed EU pressure
Minority participation in government and/or Parliament	No minority representation in government/Parliament

Melanie H. Ram, „Democratization through European Integration: The Case of Minority Rights in the Czech Republic and Romania,“ *Comparative International Development* 38, č. 2 (léto 2003), 33.

Obrázek 2 znázorňuje očekávané změny, ke kterým mělo v kandidátských zemích dojít. Každý z uchazečských států se s nastavenými podmínkami vyrovnal jinak a ukázalo se, že *Acquis* postrádalo konkrétnější normy týkající se menšinových práv, jelikož se většina unijních dokumentů omezovala na prostý zákaz diskriminace. Z toho důvodu EU odkazovala na normy vypracované Radou Evropy či Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, což někdy vedlo k vágním nebo protichůdným interpretacím.⁷⁴ Další překážkou hladkého průběhu jednání byla skutečnost, že dosavadní členské státy nedodržovaly jednotnou politiku vůči vlastním menšinám, což snižovalo legitimitu jejich požadavků

⁷³ Termín *acquis communautaire* označuje souhrn všech společných právních předpisů a povinností, které jsou závazné pro členské státy EU.

⁷⁴ Szöcsik, „The EU Accession Criteria,“ 106–107.

na kandidátské země. Navíc byla kritizována nekonzistentnost, s jakou se trvalo na dodržení norem v různých zemích a u různých menšin.⁷⁵

Rumunská cesta ke vstupu do Evropské unie započala 1. února 1993, kdy byla podepsána asociační dohoda označovaná jako „Evropská dohoda“, která uznala rumunský cíl připojit se k integračnímu procesu.⁷⁶ Vytvořila zónu volného obchodu mezi Rumunskem a členskými státy, což mělo pomoci Bukurešti překonat finanční a tržní problémy. Na Kodaňském summitu v červnu 1993 zástupci EU odsouhlasili, že země střední a východní Evropy mohou přistoupit do Unie, pokud splní takzvaná „kodaňská kritéria“, která sestávají z politických a ekonomických požadavků a schopnosti dostávat závazkům plynoucích z případného členství.⁷⁷ V roce 1995 podalo Rumunsko oficiální přihlášku ke členství v EU, přístupová jednání s Rumunskem započala v únoru 2000 a zdárně byla dokončena roku 2004. Přístupová smlouva byla podepsána dvaceti pěti členskými zeměmi, Rumunskem a Bulharskem v dubnu 2005 a k 1. lednu 2007 se oba zmíněné státy oficiálně připojily k EU.⁷⁸ Nejednalo se ovšem o snadný proces, a i přes rozhodnutí země do EU přijmout přetrvávaly obavy Komise, že nové členské země do té doby neučinily dostatečný pokrok, aby zajistily splnění svých závazků a řádné provádění práva, politik či programů Unie. Zřídila proto unikátní dočasný „mechanismus pro spolupráci a ověřování“, který měl Rumunsku a Bulharsku pomoci reformovat soudnictví a bojovat s korupcí i organizovaným zločinem.⁷⁹

Každoroční zprávy Evropské komise, které mezi lety 1998 a 2005 analyzovaly vnitřní situaci v Rumunsku, sloužily ke zhodnocení pokroku, kterého se podařilo dosáhnout při implementaci přístupových kritérií v určených oblastech včetně situace národnostních menšin a jejich práv. V roce 1999 například Evropská komise s povděkem kvitovala přijetí nového Vzdělávacího zákona, jež mimo jiné zaváděl možnost otevřít multikulturní univerzitu, nicméně zmínila, že založení takové vysoké školy zůstává pro rumunskou společnost značně kontroverzní otázkou. Dokument rovněž poukázal na fakt, že se Romové v Rumunsku nacházeli v tíživé ekonomické situaci a často čelili diskriminaci ve školách a zaměstnání, ocenil však pilotní projekty na pomoc romským studentům.⁸⁰ Zpráva z roku 2002 zase kladně zhodnotila pokroky v zavádění zákona o místní samosprávě, dále si všimnul dodatku k zákonu o státních symbolech, který povolil národnostním menšinám používat na veřejných

---

⁷⁵ Ibid. 107.

⁷⁶ „Europe Agreement establishing an association between the European Communities and their Member States and Romania (1 February 1993),“ CVCE.eu, staženo: 30. 5. 2018, https://www.cvce.eu/en/obj/europe_agreement_establishing_an_association_between_the_european_communities_and_their_member_states_and_romania_1_february_1993-en-c5dc810a-0a85-417e-b967-d0a84305d81c.html.

⁷⁷ „Accession Criteria,“ European Commission, staženo: 30. 5. 2018, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/policy/glossary/terms/accession-criteria_en.

⁷⁸ „Chronology of Romania-EU Relations,“ Ministerul Afacerilor Externe, staženo: 30. 5. 2018, https://www.mae.ro/sites/default/files/file/userfiles/file/pdf/chronology_romania_ue.pdf.

⁷⁹ „Mechanismus pro spolupráci a ověřování–Bulharsko a Rumunsko,“ Evropská komise, staženo: 20. 7. 2018, https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/rule-law/assistance-bulgaria-and-romania-under-cvm/cooperation-and-verification-mechanism-bulgaria-and-romania_cs.

⁸⁰ „1999 Regular Report from the Commission on Romania’s Progress toward Accession,“ Ministerul Finanțelor Publice, staženo: 30. 5. 2018, http://discutii.mfinante.ro/static/10/Mfp/control_prev/documente/regular_report1999.pdf.

shromážděních vlastní vlajku, hymnu či erb. Rovněž ocenil první akademický rok, který proběhl na soukromé, Maďarskem financované univerzitě Sapiientia. Shrnul také vyjádření Výboru ministrů Rady Evropy, jenž seznal, že Bukurešť učinila v menšinové otázce významný pokrok, nýbrž musí dále vyvíjet snahu v oblasti médií, vzdělávání a zaměstnanosti ve státní sféře. V hodnocení situace romské menšiny se Komise zaměřila zejména na implementaci Národní strategie pro zlepšení podmínek Romů přijaté roku 2001, kdy vyzdvihnula zakládání příslušných kanceláří v jednotlivých rumunských župách, které přijaly 400 romských zaměstnanců, naopak kritizovala podfinancování strategie oproti předpokladům nebo chybějící koordinací mechanismus.⁸¹

---

⁸¹ „2000 Regular Report from the Commission on Romania’s Progress toward Accession,“ European Commission, staženo: 30. 5. 2018, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/archives/pdf/key_documents/2002/ro_en.pdf.

2. Romská menšina po roce 2007

Romové tvoří nejpočetnější etnickou menšinu v Evropě a v důsledku východního rozšíření EU vzrostl jejich odhadovaný počet v členských státech na přibližně 6 milionů.⁸² Jelikož se jedná o skupinu obyvatel, která je pravděpodobně nejvíce ohrožena sociální marginalizací a která se v různé míře vyskytuje ve všech unijních zemích, stala se předmětem mnohých jednání a ambiciózních emancipačních projektů. Na konferenci pod názvem „Romové v rozšiřující se Evropě: výzvy pro budoucnost“ konané v létě 2003 v Budapešti dospěly státy střední a východní Evropy k dohodě o založení Romského vzdělávacího fondu (*Roma Education Fund*, REF).⁸³ Rovněž zde začaly vytvářet první společný rámec pro boj se společenskými rozdíly mezi romskou menšinou a zbytkem populace, který vešel ve známost jako „Dekáda romské inkluze“. Program probíhal mezi lety 2005 a 2015, každá ze zapojených zemí si stanovila vlastní úkoly, které však schvaloval řídicí výbor složený ze zástupců vlád, Romů a mezinárodních organizací.⁸⁴ Ústřední myšlenkou Dekády bylo zapojení romských odborníků ve všech úrovních rozhodování a kontroly a při definování hlavních priorit.⁸⁵

V roce 2011 představila Evropská komise společnou vizi zlepšení sociální a ekonomické situace Romů do roku 2020 (viz příloha č. 1), čímž doplnila unijní strategii Evropa 2020.⁸⁶ Za účelem implementace stanovených cílů měly země EU do konce roku 2011 předložit vlastní plány, jak pro romskou menšinu zlepšit dostupnost vzdělání, zdravotní péče, zaměstnání, bydlení a dalších základních služeb.⁸⁷ V reakci na tuto výzvu Bukurešť vypracovala „Strategii rumunské vlády na inkluzi rumunských občanů patřících k romské menšině pro období 2012 až 2020“ (*Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorităților rome pentru perioada 2012–2020*). Dokument navazoval na „Národní strategii pro zlepšení podmínek Romů“ z předchozího desetiletí a roku 2014 došlo po mnohostranných jednáních k jeho úpravě, aby lépe refletoval nové sociální výzvy, které vyšly najevo díky sčítání lidu roku 2011, a aby vyhovoval požadavkům

---

⁸² „Who Are the Roma?“ European Commission, staženo: 20. 7. 2018, https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/roma-and-eu/roma-integration-eu-countries_en.

⁸³ REF má oficiální sídlo v Budapešti a momentálně má čtyři pobočky – maďarskou, rumunskou, slovenskou a švýcarskou. Podporuje projekty romské inkluze a zkvalitnění vzdělávání a své zdroje získává od bilaterálních či multilaterálních organizací, z jiných fondů či od soukromých dárců. Více informací k dispozici na <http://www.romaeducationfund.org/>.

⁸⁴ Zapojené země byly Bulharsko, Černá Hora, Česká republika, Chorvatsko, Maďarsko, Makedonie, Rumunsko, Srbsko a Slovensko.

⁸⁵ Christian Brüggemann a Eben Friedman, „The Decade of Roma Inclusion: Origins, Actors and Legacies,“ *European Education* 49 (2017), 2–3.

⁸⁶ „Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: An EU Framework for National Roma Integration Strategies up to 2020,“ EUR-Lex, staženo: 11. 6. 2018, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0173&from=EN>.

Evropa 2020 byla sérií reforem, která měla zajistit oživení evropské ekonomiky po vleklé hospodářské krizi započaté roku 2008. Strategie kladla důraz na inovace, konkurenceschopnost, ekologičnost, boj s chudobou a začlenění všech složek společnosti do pracovního trhu.

⁸⁷ „Vnitrostátní strategie integrace Romů: společný evropský rámec,“ EUR-Lex, staženo: 8. 6. 2018, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM:em0049>.

pro čerpání evropských fondů mezi lety 2015 a 2020 (viz příloha č. 2).⁸⁸ Evropská komise dohlížela na proces realizace jednotlivých národních strategií a vydala několik zpráv, jimiž hodnotila pokrok dosažený v problematice integrace romské menšiny od roku 2011 a navrhovala případná zlepšení. V rámci Komise je za uskutečnění stanovených cílů zodpovědné Generální ředitelství pro spravedlnost a spotřebitele a realizace se financuje z evropských strukturálních a investičních fondů, zejména ze zdrojů Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova.⁸⁹ Pro období 2014 až 2020 je na podporu rumunských Romů vyhrazeno v rámci těchto fondů 22,9 miliard euro.⁹⁰

Pro lepší dohled nad dodržováním lidských práv zřídila EU roku 2007 decentralizovanou Agenturu Evropské unie pro základní práva (*European Union Agency for Fundamental Rights, FRA*) se sídlem ve Vídni. Jedná se o poradní orgán unijních institucí, stejně jako národních vlád nebo neziskových organizací. Jedním z deklarovaných cílů agentury je začleňování romských komunit do společnosti či boj proti diskriminaci a rasismu. FRA pořádá každoroční lidskoprávní konference, shromažďuje a zpracovává odpovídající data a pravidelně zveřejňuje analýzy zaměřené na ochranu lidských a občanských práv.⁹¹ V letech 2010 a 2017 publikovala dvě komplexní „Šetření o menšinách a diskriminaci v Evropské unii“ (*European Union Minorities and Discrimination Survey, EU-MIDIS*), která poskytla srovnání členských států na základě empirických dat získaných od příslušníků etnických menšin a imigrantů.⁹²

Evropská unie v Rumunsku implementuje některé ze svých celounijních projektů, které zavedla v souvislosti se společným rámcem na podporu romské menšiny v EU a na kterých spolupracuje s Radou Evropy. Prvním z nich byl ROMED1, jenž probíhal během let 2010 až 2016 a jenž se snažil zlepšit kvalitu a efektivnost mediátorů ve školství, zdravotnictví, na trhu práce a v komunikaci mezi romskými komunitami a oficiálními institucemi.⁹³ Druhým programem je ROMACT, kterým Evropská komise od roku 2013 usiluje o zprostředkování dialogu mezi romskou menšinou a místními samosprávami tak, aby obce při rozhodování zohledňovaly postoje Romů a pracovaly inkluzivně.⁹⁴

---

⁸⁸ „Strategy of the Government of Romania for the Inclusion of the Romanian Citizens Belonging to Roma Minority for 2015–2020,“ Sweden Abroad, staženo: 8. 6. 2018, <https://www.swedenabroad.se/globalassets/ambassador/rumanien-bukarest/documents/romanian-strategy-for-2015-2020.pdf>.

⁸⁹ „Roma Inclusion and Regional Policy,“ European Commission, staženo: 12. 6. 2018, http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/themes/social-inclusion/roma-inclusion.

⁹⁰ „EU funding for Roma integration,“ European Commission, staženo: 25. 6. 2018, https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/roma-and-eu/roma-integration-eu-country/roma-integration-romania_en.

⁹¹ „Introducing FRA,“ European Union Agency for Fundamental Rights, staženo: 12. 6. 2018, <http://fra.europa.eu/en/about-fra/introducing-fra>.

⁹² „EU-MIDIS: European Union Minorities and Discrimination Survey,“ European Union Agency for Fundamental Rights, staženo: 12. 6. 2018, <http://fra.europa.eu/en/project/2011/eu-midis-european-union-minorities-and-discrimination-survey>.

⁹³ „ROMED – Mediation for Roma,“ Council of Europe, staženo: 24. 6. 2018, <http://coe-romed.org/romed1>.

⁹⁴ „About ROMACT,“ Council of Europe, staženo: 24. 6. 2018, <http://coe-romact.org/about-romact>.

Rumunská vláda si byla vědoma, že i po přijetí země do EU její snahy o sociální začleňování romských občanů musí pokračovat a musí být reflektovány v činnosti všech centrálních i lokálních institucí, aby měly skutečný dopad na život Romů. V dokumentech jako například „Národní reformní program“ pro roky 2011 až 2013 nebo „Národní strategie sociální inkluze a snížení chudoby mezi lety 2015 a 2020“ se objevily konkrétní kroky, jak pomoci sociálně znevýhodněným občanům.⁹⁵ Zároveň, aby mohla efektivněji postupovat, nechala během roku 2009 vypracovat hodnocení první národní strategie pro zlepšení romské situace z roku 2001. Vyšlo najevo, že se podařilo najmout romské odborníky na důležité centrální i lokální pozice, zřídit některé instituce, které se romskou problematikou zabývají, nebo financovat přibližně 450 projektů. Na druhou stranu na implementaci určitých cílů chyběly finance, některá městská zastupitelstva se nebyla ochotna příliš zapojit a nedošlo také k očekávanému napojení na občanskou společnost.⁹⁶

Jelikož romská problematika prostupuje celým spektrem společenských aspektů, bylo zřejmé, že nestačí zřídit ANR, ale že je třeba více zapojit výkonnou moc. Národní plán na inkluzi Romů z roku 2012 počítal s vytvořením ministerských komisí pro romské záležitosti na všech zapojených ministerstvech do třiceti dnů od přijetí plánu, v komisi měl být vždy zástupce ANR a případně i romských neziskových organizací. V institucích pod správou jednotlivých ministerstev s výjimkou Ministerstva vnitra a státní správy (*Ministerul Administrației și Internelor*) došlo k založení technických pracovních skupin, jejichž úkolem bylo kontrolovat pokrok v implementaci národní strategie a případně navrhnout její úpravy.⁹⁷ Dále se na monitorování vývoje a zavádění strategie podílejí regionální pobočky ANR, oblastní úřady pro Romy, které byly ustanoveny již roku 1999 v rámci jednotlivých žup, a lokální experti pro romské záležitosti, kteří zajišťují klíčové propojení romských komunit s veřejnými orgány.⁹⁸

2.1. Vzdělávání

Vzdělání se řadí mezi nejúčinnější způsoby, jak může člověk zlepšit svůj sociální i ekonomický status, produktivně se zapojit do společnosti a vyhnout se životu v chudobě. Z velkého množství dat a průzkumů vyplývá, že romská menšina žijící v Rumunsku má v tomto ohledu značně ztíženou pozici. Markantní rozdíl je patrný již v předškolním věku, kdy rumunské děti navštěvují mateřskou školu v 77 % případů, nýbrž romské děti stejného stáří jen v 37 %.⁹⁹ Z obrázku 3, který znázorňuje data

---

⁹⁵ „Strategy of the Government of Romania for the Inclusion of the Romanian Citizens Belonging to Roma Minority for the Period 2012–2020.“

⁹⁶ „Public Policies for Roma,“ Agentia Nationala pentru Romi, staženo: 24. 6. 2018, <http://www.anr.gov.ro/docs/Site2014/ProiecteProgramme/ProiecteInCurs/140616%20PAIRS%20EN%20final.pdf>.

⁹⁷ Roku 2012 byly záležitosti veřejné správy přeneseny do kompetence Ministerstva pro místní rozvoj a veřejné správy a vzniklo samostatné Ministerstvo vnitra.

⁹⁸ „Strategy of the Government of Romania for the Inclusion of the Romanian Citizens Belonging to Roma Minority for the Period 2012–2020.“

⁹⁹ „Toward an equal start: closing the early learning gap for Roma children in Eastern Europe,“ The World Bank, staženo: 14. 6. 2018, <http://documents.worldbank.org/curated/en/843991468251107542/pdf/697290WP00PUBL00RomaECD0FinalReport.pdf>.

získaná ze sčítání lidu 2011, je zřejmé, že zhruba 20,2 % zástupců romského etnika nedokončilo základní vzdělání, že dalších 34,2 % z nich nepokračovalo po základní škole v dalším vzdělávání a že pouhých 0,7 % dosáhlo na vysokoškolský titul.¹⁰⁰ Popisovaný problém se projevuje také v tom, že dle zprávy UNICEF z roku 2011 přibližně dvě z deseti romských dětí nechodily do školy – nejčastěji z finančních důvodů, nebo že jedna šestina romských rodičů uvedla diskriminaci jako důvod, proč měly jejich děti nízkou školní docházku.¹⁰¹

Obrázek 3
Nejvyšší dosažené vzdělání tří nejpočetnějších etnik v Rumunsku

	Higher	%	Post-secondary + Upper-secondary	%	Lower-secondary	%	Primary	%	Did not graduate school, but literate	%	Did not graduate school and illiterate	%	Total
Romanians	2,254,966	14.8	6,442,610	42.3	4,043,714	26.6	2,101,700	13.8	225,858	1.5	153,221	1.0	15,222,069
Hungarians	114,470	10.2	517,794	46.2	341,661	30.5	122,939	11.1	14,104	1.3	9,020	0.8	1,119,988
Roma	3,397	0.7	44,111	9.2	170,465	35.7	163,231	34.2	29,031	6.1	67,480	14.1	477,715
Total	2,372,833		7,004,515		4,555,840		2,387,870		268,993		229,721		16,819,772

„Strategy of the Government of Romania for the Inclusion of the Romanian Citizens Belonging to Roma Minority for 2015—2020,“ Sweden Abroad, staženo: 8. 6. 2018, <https://www.swedenabroad.se/globalassets/ambassador/rumanien-bukarest/documents/romanian-strategy-for-2015-2020.pdf>.

Základní institucí, která v Rumunsku spravuje vzdělávací systém, je Ministerstvo školství, výzkumu, mládeže a tělovýchovy (*Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului*).¹⁰² Jeho strategie po přistoupení do EU se zaměřila na to, aby romští žáci dosáhli přinejmenším základního vzdělání a aby se zajistila rovnost šancí. Z toho důvodu došlo mezi lety 2003 a 2009 k vyškolení 660 speciálních vzdělávacích poradců, jejichž pracovní náplň sestávala z podpory povinné školní docházky romských dětí, zapojení rodičů do vzdělávacího procesu a zajištění spolupráce mezi školou, komunitou a rodinou. Navíc se pro studenty romského původu každoročně vyhradilo přibližně 3 000 dodatečných míst na středních školách a 500 na vysokých školách.¹⁰³

Dalším vážným problémem rumunského vzdělávacího systému je soustavná fyzická segregace romských žáků v samostatných skupinách, třídách, budovách či školských zařízeních. Jedná se o diskriminační opatření, které jednak vyčleňuje Romy z většinové společnosti a zadruhé omezuje přístup ke kvalitnímu vzdělání. Bylo zjištěno, že školská zařízení navštěvovaná v nadpoloviční většině romskými žáky mají horší výsledky při takzvaném národním testu, ve vyšší míře se zde vyskytuje negramotnost, žáci musí častěji opakovat ročník a účastní se méně školních vědomostních soutěží a

¹⁰⁰ „Strategy of the Government of Romania for the Inclusion of the Romanian Citizens Belonging to Roma Minority for 2015–2020.“

¹⁰¹ „Roma School Participation, Non-Attendance and Discrimination in Romania,“ UNICEF, staženo: 14. 6. 2018, https://www.unicef.org/romania/Roma_school.pdf.

¹⁰² Název ministerstva byl v prosinci 2012 na Ministerstvo národního vzdělávání (*Ministerul Educației Naționale*), 17. prosince 2014 došlo k dalšímu přejmenování na Ministerstvo národního vzdělávání a vědeckého výzkumu (*Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice*), aby se v lednu 2017 vrátilo k názvu z prosince 2012.

¹⁰³ „Strategy of the Government of Romania for the Inclusion of the Romanian Citizens Belonging to Roma Minority for 2012–2020.“

olympiád.¹⁰⁴ Segregované třídy a školy se často potýkají s nedostatkem učebních pomůcek a se špatnou kvalitou školního vybavení a zařízení, chybí jim tělocvičny, laboratoře nebo knihovny.¹⁰⁵ Problém izolování romských žáků ve speciálních školských zařízeních se v rumunském vzdělávacím systému vyskytuje dlouhodobě, avšak získal pozornost aktivistů a politiků až kolem roku 2003 v souvislosti s přijetím „Národní strategie pro zlepšení podmínek Romů“ a snahami přiblížit se standardům EU.¹⁰⁶ V souladu s tím vypracovalo Ministerstvo školství, výzkumu, mládeže a tělovýchovy během roku 2007 Nařízení č. 1540 „o zákazu školské segregace romských dětí“ a o schválení „Metodiky pro prevenci a eliminaci školské segregace“. Nařízení se nevztahovalo na školy, které vyučovaly v jazyce národnostní menšiny, případně dvojjazyčně.¹⁰⁷ Třetí článek dané metodiky popsal negativní důsledky segregovaného školství:

- „Problémy motivovat studenty ke vzdělávání – vysoký stupeň nevzdělanosti,
- Neschopnost udržet studenty ve vzdělávacím procesu – mnoho z nich nedosáhne na středoškolské vzdělání,
- Neschopnost zaměstnat a udržet kvalifikované pedagogy v segregovaných školách, což ovlivňuje úroveň výuky,
- Neschopnost připravit studenty na úroveň, která je vyžadovaná pro přijetí do vyšších stupňů vzdělání,
- Přetrvávající předsudky a stereotypy ve vztahu k většinové populaci i Romům.“¹⁰⁸

S ohledem na celounijní strategii pro inkluzi romské menšiny vypracovala rumunská vláda národní plán pro zlepšení životních podmínek dané minority. Mezi hlavní cíle v oblasti vzdělávání patřilo snížit rozdíl mezi průměrným dosaženým vzděláním romských a ostatních občanů, zvýšit školní docházku romských žáků, zajistit inkluzi studentů ze všech národnostních skupin do majoritního vzdělávacího systému, mezi žáky zmírňovat socioekonomické odlišnosti, jakými jsou kvalita bydlení, jídelníčku či odívání, nebo podporovat skrze školství rozvoj romské identity včetně případné výuky romštiny, romské historie a tradic.¹⁰⁹ Stanovených záměrů mělo být dosaženo rozvíjením projektů předškolního i rekvalifikačního vzdělávání znevýhodněných skupin, podporou programu „Druhá šance“, jenž pomáhá žákům, kteří nedokončili povinnou školní docházku, navrátit se do školy, nebo otevíráním speciálních zařízení pro romské žáky, kteří hodlají absolvovat

---

¹⁰⁴Národní test (*Evaluarea Națională*) je test, který musí absolvovat každý student na konci osmého ročníku. Sestává z rumunského jazyka a literatury, matematiky, v jazykově zaměřených školách též z cizího jazyka a ve školách vyučujících v menšinovém jazyce rovněž z daného jazyka. Výsledek je klíčový pro přijetí na střední školu.

¹⁰⁵ „Roma School Participation, Non-Attendance and Discrimination in Romania.“

¹⁰⁶ Florin Moisa, „Roma School Desegregation Policies in Romania,“ v *Ten Years After: a History of Roma Desegregation in Central and Eastern Europe*, ed. Iulius Rostas (Budapešť: Central European University Press, 2012), 283.

¹⁰⁷ „Strategy of the Government of Romania for the Inclusion of the Romanian Citizens Belonging to Roma Minority for 2012–2020.“

¹⁰⁸ Moisa, „Roma School Desegregation Policies in Romania,“ 291.

¹⁰⁹ „Strategy of the Government of Romania for the Inclusion of the Romanian Citizens Belonging to Roma Minority for 2015–2020.“

středoškolské či vysokoškolské studium. Ředitelé jednotlivých vzdělávacích zařízení mají podpořit zaměstnávání romských učitelů, pro pedagogické sbory mají být organizovány školící kurzy na téma inkluze, interkulturní vzdělávání a rovnost šancí a má se klást větší důraz na zapojení rodičů do vzdělávání jejich dětí.¹¹⁰ Vytyčeným cílem je do roku 2020 navýšit počet romských dětí, které navštěvují mateřské školy o 30 %, zajistit 30% nárůst garantovaných míst na středních a vysokých školách pro Romy a o stejné procento zvýšit počet učitelů, kteří prošli základním či pokročilým výcvikem zaměřeným na inkluzivní vzdělávání.¹¹¹

Roku 2015 skončila „Dekáda romské inkluze“. Nenaplnila své ambiciózní cíle smazat rozdíly mezi Romy a zbytkem populace, z hodnocení účastníků vyplývá, že život většiny romských rodin nijak zásadně neovlivnila. Mezi hlavní problémy Dekády patřil chybějící mechanismus k prosazení stanovených cílů, nejasná úloha romských zástupců nebo fakt, že na lokální úrovni mnoho lidí o existenci národního plánu nevědělo.¹¹² Romská otázka zůstala pro EU prioritou, vypracovala vlastní rámec, čímž Dekádu odsunula do pozadí zájmu. Došlo však také k některým pozitivním změnám. Sekretariát Dekády romské inkluze publikoval roku 2015 „Index romské inkluze“, ve kterém zhodnotil, jaký pokrok zapojené země během deseti let učinily ve sledovaných oblastech. Ukázalo se, že mezi lety 2005 a 2015 se v Rumunsku snížil počet Romů, kteří nedokončili základní vzdělání, avšak i přes četné stipendijní programy a rezervovaná místa na školách narostl poměr těch, kteří neabsolvovali střední školu či univerzitu. Asi o 12 % klesl počet negramotných Romů a počet žáků navštěvující segregované školy se snížil z 53 % na 27 % (viz obrázek č. 4).¹¹³

Z šetření EU-MIDIS II vyplývá, že podíl romských dětí ve školním věku, které v roce 2016 navštěvovaly školu, byl pouze 77 %, v této otázce nedošlo stejně jako v problematice nezapojování romských dětí do předškolního vzdělávání k výraznému zlepšení. Data, jež pro potřeby EU-MIDIS II poskytl roku 2014 Eurostat, indikují, že 66 % Romů v Rumunsku ve věku 15 až 18 let se neúčastnilo žádné úrovně vzdělávání, pro věkovou skupinu 19 až 24 let šlo dokonce o 97 %.¹¹⁴ Jedná se sice o vysoká čísla, nevybočují však výrazně z průměru zkoumaných evropských států. Co se týče segregace, ta se vyskytuje ve větší míře na základních školách, jelikož velká část romských žáků v dalším studiu nepokračuje, a je patrnější ve venkovských oblastech, kde romské komunity žijí více odděleně než ve městech.¹¹⁵

---

¹¹⁰ „Strategy of the Government of Romania for the Inclusion of the Romanian Citizens Belonging to Roma Minority for 2012–2020.“

¹¹¹ Ibid.

¹¹² Brüggemann a Friedman, „The Decade of Roma Inclusion,“ 4–5.

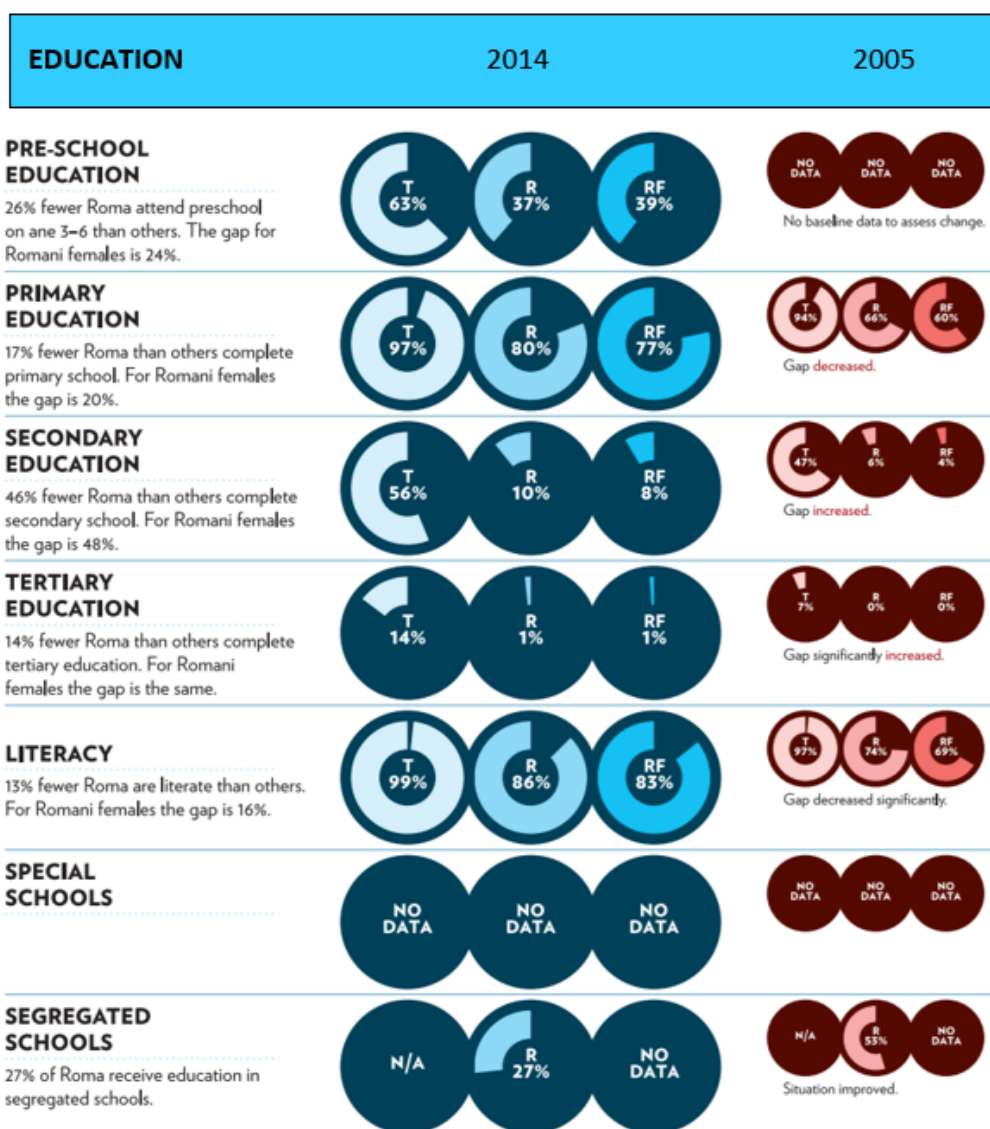
¹¹³ „Roma Inclusion Index 2015,“ Regional Cooperation Council, staženo: 21. 6. 2018,

<https://www.rcc.int/romaintegration2020/files/user/docs/Roma%20Inclusion%20Index%202015.pdf>.

¹¹⁴ „Druhé šetření o menšinách a diskriminaci v Evropské unii. Romové – vybrané výsledky,“ European Union Agency for Fundamental Rights, staženo: 30. 5. 2018, http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2016-eu-minorities-survey-roma-selected-findings_cs.pdf.

¹¹⁵ „Roma School Participation, Non-Attendance and Discrimination in Romania.“

Obrázek 4
Vzdělávání Romů před a po Dekádě romské inkluze

T = total, R = Roma, RF = Roma female

„Roma Inclusion Index 2015,“ Regional Cooperation Council, staženo: 21. 6. 2018,

<https://www.rcc.int/romaintegration2020/files/user/docs/Roma%20Inclusion%20Index%202015.pdf>.

Pobočka REF byla v Rumunsku otevřena roku 2009 a úzce spolupracuje s Evropskou unií stejně jako s rumunskou vládou a soukromými dárci. Romští studenti, kteří usilují o středoškolské či vysokoškolské vzdělání, mohou každý rok zažádat o stipendium. Přednostně je stipendium udělováno studentům technických oborů, lékařství, práv či pedagogiky, jelikož se předpokládá, že po ukončení studia začnou pracovat ve prospěch své komunity.¹¹⁶ Od školního roku 2016–2017 mají romští univerzitní studenti rovněž možnost získat finanční podporu z programu Romaveritas, v jehož rámci se

¹¹⁶ „Stipendijní program. Jak žádat. Pokyny žádosti,“ Romský vzdělávací fond, staženo: 21. 6. 2018, <http://www.romaeducationfund.hu/pokyny-rmusp-0>.

přerozděluje přibližně 123 tisíc eur.¹¹⁷ Rumunská vláda rovněž průběžně organizovala programy na podporu romských studentů. Jedná se například o projekty „Škola – šance pro všechny“, který probíhal mezi lety 2008 a 2011 a jehož cílem bylo motivovat žáky dokončit základní vzdělání, nebo „Vzdělávání romských dětí – cesta k zaručenému zaměstnání“.¹¹⁸

2.2. Zaměstnanost a životní podmínky

Nízká dosažená úroveň vzdělání významně snižuje šance Romů se efektivně uplatnit na trhu práce a vede k jejich extrémně nízké produktivitě. Romská populace tvoří v dnešním Rumunsku značnou část obyvatelstva, jež je přímo ohrožena chudobou. Průzkum rodinných rozpočtů pro Ministerstvo práce, rodiny a sociální ochrany (*Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale*) ukázal, že Romové v roce 2009 reprezentovali 20,6 % z celkového počtu rumunských občanů žijících v absolutní chudobě, tvořili 35,2 % lidí bezprostředně ohrožených chudobou a 44,4 % všech s nedostatkem potravin. Z průzkumu rovněž vyplývá, že podíl osob v celkové populaci Rumunska, který se nacházel za hranicí absolutní chudoby, klesl mezi lety 2003 a 2009 z 25,1 % na 4,4 %, kdežto u výhradně romského obyvatelstva se snížil pouze z 76,8 % na 25,4 %.¹¹⁹ Tato data ukazují, že v dané době byli Romové šestkrát více ohroženi absolutní chudobou než průměrní rumunští občané.¹²⁰ Přetrvávající negativní stereotypy, že Romové nechtějí pracovat nebo přinejmenším legálně pracovat, jsou hluboce zakořeněny v rumunské společnosti stejně jako mezi lidmi zaměstnanými na veřejných pozicích. Romové předsudky vůči svému etnickému původu považují za jednu z významných překážek získání práce a některé tato skutečnost odrazuje od pokusů zaměstnání hledat. Přesto se jich jen minimum obrátí se stížností k CNCD, jelikož se jedná o složitě dokazatelný skutek.¹²¹

Občané romského původu mají slabé zastoupení na legálním pracovním trhu, až v polovině případů se živí prací na černo, jelikož mnoho z nich není schopno získat řádné zaměstnání.¹²² Prezidentská komise pro analýzu sociálních a demografických rizik (*Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Riscurilor Sociale și Demografice*) publikovala v září 2009 report „Rizika a sociální nerovnosti v Rumunsku“, ve kterém uvedla, že pouze přibližně 53 % romských mužů a 23 % romských žen mělo placenou práci a že pouhých 36 % romských vydělávajících mužů pracovalo jako zaměstnanec.¹²³ Romské děti mají obecně mnohem vyšší šanci než jiné děti, že budou

---

¹¹⁷ „REF Active Projects, May 2017,“ Roma Education Fund, staženo: 21. 6. 2018, http://www.romaeducationfund.org/sites/default/files/documents/ref_active_projects_june_2017_final_21.07.17.pdf.

¹¹⁸ „Decade of Roma Inclusion: Executive summary.“

¹¹⁹ „Strategy of the Government of Romania for the Inclusion of the Romanian Citizens Belonging to Roma Minority for 2012–2020.“

¹²⁰ Absolutní čili extrémní chudoba je ekonomická situace jedince či rodiny, kdy nemá zdroje na zajištění základních životních potřeb jako například potravin, oblečení a zdravotní péče.

¹²¹ „Discrimination of Roma Communities. Romania National Report,“ Fundación Secretariado Gitano, staženo: 15. 6. 2018,

https://www.gitanos.org/upload/44/68/Discrimination_of_Roma_National_Report_ROMANIA_Net_Kard.pdf.

¹²² „Roma Inclusion Index 2015.“

¹²³ „Social Risks and Social Inequities in Romania – Report Summary,“ ResearchGate, staženo: 14. 6. 2018, https://www.researchgate.net/publication/281737541_Social_risks_and_social_inequities_in_Romania_-_Report_summary_-.

muset pracovat, aby přispěly do rodinného rozpočtu. Dle údajů FRA v Rumunsku pravidelně pracovalo mimo domov v roce 2012 přibližně 10 % romských dětí ve věku sedm až patnáct let. Mezi nejčastější způsoby přivýdělku přitom patřilo sbírání recyklovatelných či prodatelných předmětů, žebrání na ulici, práce v obchodě, na trhu či na farmě, pouliční prodej nebo ostraha parkoviště.¹²⁴

Více než třetina ekonomicky aktivních Romů pracuje na pozicích, které nevyžadují žádnou kvalifikaci, další třetina má zaměstnání, u nichž je nutná určitá míra kvalifikace jako například prodavač, obchodník či dělník a přibližně pětina se živí zemědělstvím či tradičně romskými profesemi. K vysoké míře nezaměstnanosti této části populace přispívá rovněž fakt, že je v značné míře najímána na práce časově omezené, sezónní nebo občasně.¹²⁵ Předpokládá se, že pokud by se zajistila práce pro všechny nezaměstnané Romy, roční přínos pro rumunskou ekonomiku by se pohyboval mezi 887 miliony a 2,9 miliardami euro.¹²⁶ Data bukurešťské univerzity z roku 2010 indikují, že zaměstnanec romského původu má desetkrát vyšší šanci, že bude propuštěn než jiný pracovník, nebo že 41 % Romů hledajících práci nebylo zaměstnáno kvůli svému etnickému původu.¹²⁷

V souvislosti s bojem proti diskriminaci při zaměstnávání Romů Evropská unie vybízí členské státy, aby tomuto etniku více otevřely pracovní trhy, umožnily začít se samostatnou výdělečnou činností nebo si zažádat o mikroúvěr.¹²⁸ Zemím EU bylo doporučeno, aby zabezpečily rovný přístup Romů k veřejným službám zaměstnanosti, aby zaměstnávaly kvalifikované romské úředníky a aby zavedly poradenské a mediační služby pro Romy ucházející se o pracovní místo.¹²⁹

Strategie rumunské vlády na inkluzi rumunských občanů patřících k romské menšině obsahuje návrhy, jak zjednodušit přístup romské menšiny na pracovní trh. Mezi doporučené kroky patří například podpora romských podnikatelů a start-upů, napomáhání geografické mobilitě osob hledajících zaměstnání, zřizování rekvalifikačních a vzdělávacích kurzů, udělování grantů zaměstnavatelům, kteří přijali romské zaměstnance či diverzifikování nabídky práce pro znevýhodněné skupiny obyvatel. Konkrétním cílem bylo do roku 2020 zvýšit počet pracujících osob deklarujících samy sebe jako Romy o 60 tisíc a v rámci toho najít zaměstnání pro minimálně

---

¹²⁴ „The situation of Roma in 11 EU Member States. Survey results at a glance,“ Fundamental Rights Agency, staženo: 5. 6. 2018, fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/2099-FRA-2012-Roma-at-a-glance_EN.pdf.

¹²⁵ „Strategy of the Government of Romania for the Inclusion of the Romanian Citizens Belonging to Roma Minority for 2015–2020.“

¹²⁶ „Breaking the Cycle of Exclusion for Roma in Romania,“ The World Bank, staženo: 22. 6. 2018, <http://www.worldbank.org/en/news/feature/2014/04/07/breaking-the-cycle-of-exclusion-for-roma-in-romania>.

¹²⁷ Roberta Gatti, Sandor Karacsony, Kosuke Anan, Celine Ferré a Carmen de Paz Nieves, *Being Fair, Faring Better Promoting Equality of Opportunity for Marginalized Roma* (Washington: International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank, 2016), 111, <http://documents.worldbank.org/curated/en/292771468196732276/pdf/102804-REVISED.pdf>.

¹²⁸ Mikropůjčka či mikroúvěr je drobná půjčka poskytovaná nesolventním skupinám obyvatel (důchodci, nezaměstnaní...), kteří by v opačném případě na bankovní půjčku nedosáhli.

¹²⁹ „Zpráva o uplatňování rámce EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů,“ EUR-Lex, staženo: 12. 6. 2018, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TeXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0209&from=CS>.

25 tisíc romských žen, které tradičně čelí horšímu postavení na pracovním trhu než romští muži.¹³⁰ Projekty jako například „Romský karavan zaměstnanosti“, „Společně na pracovní trh“ nebo „Pro lepší život“ se rumunská vláda snažila podpořit zapojení Romů do pracovního procesu.¹³¹ O vytváření pracovních příležitostí se zajímala rovněž EU, mezi lety 2007 a 2012 Evropský sociální fond investoval do projektů pro začlenění znevýhodněných osob na pracovní trh přes 228 milionů lei. Programů se celkově zúčastnilo 6855 osob, z nichž pětina byli Romové.¹³²

Ve spojitosti s koncem „Dekády romské inkluze“ se naskytla příležitost zhodnotit situaci Romů na pracovním trhu (viz obrázek č. 5). Co se týká míry zaměstnanosti, u většinové společnosti zůstala od roku 2005 do 2014 přibližně stejná, ale u romské populace klesla v daném období ze 46 % na 30 %. Rovněž je zřejmé, že občané romského původu zůstávají po propuštění nezaměstnaní déle, že více z nich nemá žádné pracovní zkušenosti a že mladí ve více než polovině případů nepracují ani nestudují.¹³³

Dalším závažným problémem, který se váže k slabému ekonomickému potenciálu menšiny, je nevyhovující úroveň bydlení. Romové žijí z velké části v uzavřených komunitách na periferiích měst či ve vícegeneračních domech na venkově. Obydlí se v mnoha případech nachází ve špatném technickém stavu, chybí základní vybavení a napojení na elektřinu, pitnou vodu nebo kanalizaci. V některých rumunských městech se vyskytly případy, kdy byly romské rodiny násilně vystěhovány ze svých původních domovů a ubytování v nevhodných podmínkách v silně neatraktivních lokalitách.¹³⁴ Až třetina z nich postrádá platnou vlastnickou smlouvu na obydlí či půdu, což jim znesnadňuje přístup k sociální pomoci. Ministerstvo pro místní rozvoj a cestovní ruch (*Ministerului Dezvoltării Regionale și Turismului*) financuje projekty na výstavbu sociálního bydlení či opravu stávajících domů znevýhodněných skupin a podporuje lokální iniciativy, které se snaží zajistit romské minoritě normální životní podmínky.¹³⁵ Dle národní strategie 2012 mělo bezpodmínečně dojít k výstavbě bytových jednotek v oblastech osídlených romskou menšinou, původním cílem pro rok 2020 bylo pět tisíc takových obydlí. Dále měly být opraveny veřejné budovy, které by později sloužily na přechodnou dobu jako ubytování pro lidi ve finanční nouzi a stát by měl financovat projekty, které by zajistili ve vyloučených lokalitách minimální životní standart jako pitnou vodu, kanalizaci nebo elektřinu.¹³⁶

---

¹³⁰ „Strategy of the Government of Romania for the Inclusion of the Romanian Citizens Belonging to Roma Minority for 2012–2020.“

¹³¹ „Decade of Roma Inclusion: Executive summary.“

¹³² „National Social Report: Romania 2012,“ European Commission, staženo: 21. 6. 2018, <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=7855&langId=en>.

¹³³ „Roma Inclusion Index 2015.“

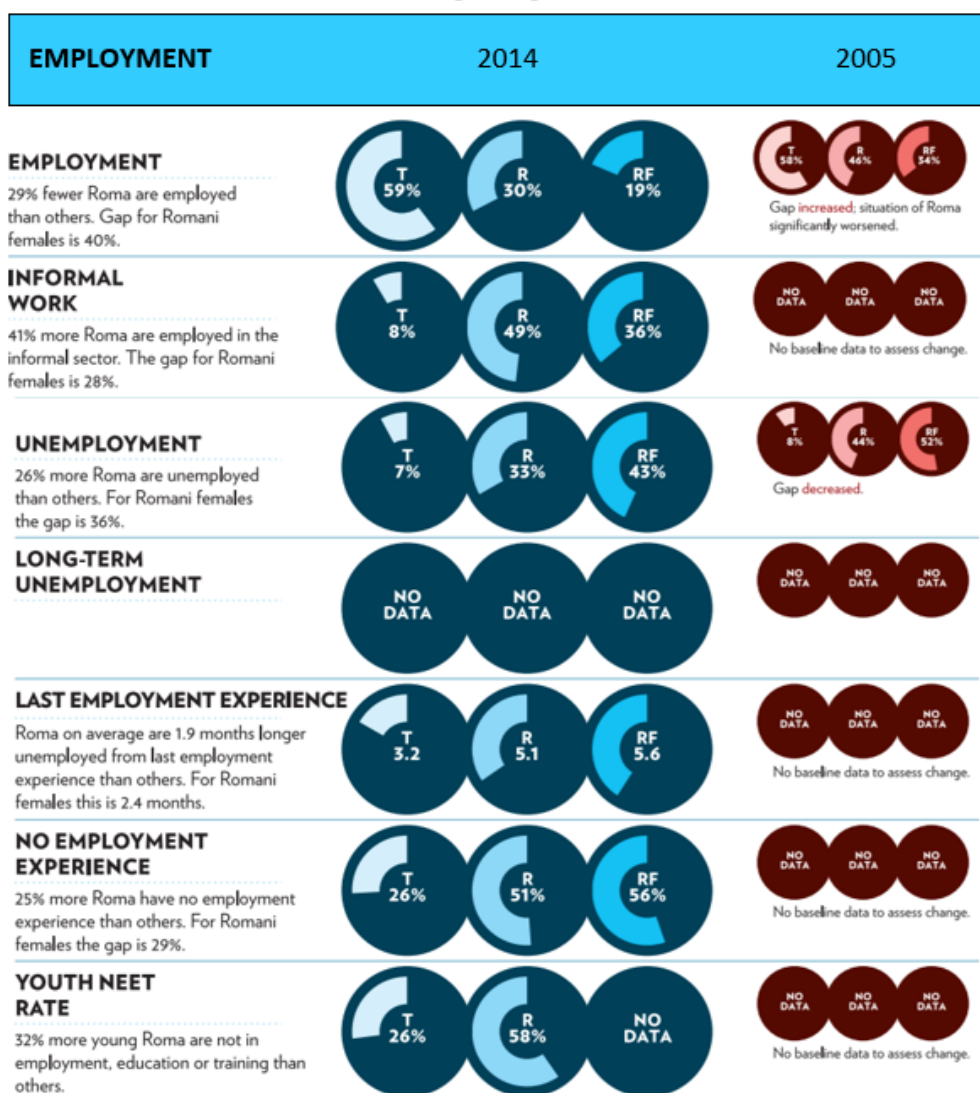
¹³⁴ Anghel, „Contesting neoliberal governance,“ 86.

¹³⁵ „Strategy of the Government of Romania for the Inclusion of the Romanian Citizens Belonging to Roma Minority for 2012–2020.“

Ministerstvo bylo roku 2012 reorganizováno a přejmenováno na Ministerstvo pro místní rozvoj a veřejnou administrativu (*Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice*).

¹³⁶ „Strategy of the Government of Romania for the Inclusion of the Romanian Citizens Belonging to Roma Minority for 2012–2020.“

Obrázek 5
Zaměstnanost Romů před a po Dekádě romské inkluze

T = total, R = Roma, RF = Roma female

„Roma Inclusion Index 2015,“ Regional Cooperation Council, staženo: 21. 6. 2018,

<https://www.rcc.int/romaintegration2020/files/user/docs/Roma%20Inclusion%20Index%202015.pdf>.

„Zpráva o stavu diskriminace v Rumunsku“ vypracovaná roku 2015 pro Evropskou komisi si všimla některých znepokojivých událostí, které se v zemi poslední dobou udály. Například v maramurešském městě Baia Mare byla roku 2011 vztyčena zeď, jež oddělila romskou čtvrť od zbytku města. CNCD sice deklarovala, že se jedná o přímý projev diskriminace a že by zeď měla být stržena, ale nejvyšší soud v Bukurešti toto stanovisko roku 2013 zvrátil a zeď zůstala na místě. Dalším zmíněným tématem byla problematika přesídlování Romů do neatraktivních lokalit. Jako příklad se uvedl případ třech stovek Romů pocházejících z Kluže, kteří se museli roku 2010 vystěhovat ze svých domovů a dostali náhradní ubytování v blízkosti tamní skládky odpadů Pata Rât. CNCD opět takové chování odsoudila a udělila pokuty, v paralelní civilní žalobě poškození Romové rovněž uspěli, což jim zajistilo finanční odškodnění a adekvátní náhradu bydlení.¹³⁷

¹³⁷ „Country Report Non-discrimination. Romania 2015,“ EU Publications, staženo: 7. 6. 2018, <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ed19ffaa-e501-11e5-8a50-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-71662296>.

2.3. Politická reprezentace

Protože romské obyvatelstvo v Rumunsku obvykle trápí existenciální potíže, nedostatek vzdělání a diskriminační zacházení, nedokázalo si vybudovat silné politické zastoupení. Nejsilnější organizací je již od počátku 90. let Romská strana, jež si v roce 2006 změnila název na Romská strana „pro Evropu“ (*Partida Romilor „Pro Europa“*, PRPE) a jež tradičně obsazuje jedno křeslo v poslanecké sněmovně ústavně rezervované pro reprezentanta romské menšiny.¹³⁸ Nejedná se však o politickou stranu v pravém slova smyslu, nýbrž o nevládní organizaci, která se dle ústavy rovněž může účastnit boje o mandát vyhrazený menšinám. Pro rumunský senát neplatí žádné „rezervační“ pravidlo, takže vůbec prvním romských senátorem se stal až roku 2012 kandidát sociální demokracie Damian Drăghici.¹³⁹

Pro jiné romské politické strany a organizace nebylo a není lehké prorazit, jelikož díky zákonu o politických stranách potřebují minimálně 25 tisíc zakládajících členů, což se při daných okolnostech nejeví jako reálné. Nevládní organizace národnostních menšin, které kandidují v parlamentních volbách, musí být oficiálně uznané minoritní organizace a musí být členem Národní rady pro menšiny – instituce, jež spojuje nevládní organizace menšin zastoupených v parlamentu. Toto opatření v podstatě zaručuje neohrožitelné postavení PRPE do doby, než jiná romská strana ve volbách překoná 5% hranici pro vstup do poslanecké sněmovny.¹⁴⁰

Problémem PRPE je, že jelikož má jedno místo v parlamentu zaručené, voliči necítí potřebu pro ni hlasovat, například v parlamentní volbách 2012 získala pouhých 0,3 % hlasů, postrádá tedy ambici dělat víc a usilovat o další mandáty, aby mohla lépe reprezentovat početné romské etnikum. Romové zčásti PRPE nevolí, jelikož její program zcela nereflektuje jejich potřeby, a zadruhé se objevilo podezření, že majoritní strany kupují hlasy romských voličů výměnou za peníze nebo spotřební zboží.¹⁴¹

Rovněž v lokální politice jsou Romové nedostatečně reprezentováni. Například v komunálních volbách roku 2012 obsadila PRPE v celém Rumunsku pouze sto dvacet pět postů a měla jediného starostu. Dalším romským stranám se však také podařilo zajistit si své zastupitele – Romská občanská demokratická aliance dvacet osm křesel a Národní unie romských komunit osm.¹⁴² Přítomnost reprezentanta romské národnosti však obvykle neznamená výraznou změnu, jelikož tito zastupitelé nebývají moc aktivní nebo mohou být případně snadno přehlasováni a jejich návrhy ignorovány.¹⁴³

---

¹³⁸ Aidan McGarry, „Ambiguous nationalism? Explaining the parliamentary under representation of Roma in Hungary and Romania,“ *Romani Studies* 19, č. 2 (prosinec 2009): 113–114.

¹³⁹ „Challenges of Representation: Voice on Roma Politics, Power and Participation,“ European Roma Rights Centre, staženo: 19. 6. 2018, http://www.errc.org/uploads/upload_en/file/roma-rights-1-2012-challenges-of-representation.pdf.

¹⁴⁰ Ibid.

¹⁴¹ „Background Report about the Roma in Romania,“ Embassy of Finland, Bucharest, staženo: 19. 6. 2018, <http://www.finland.ro/public/download.aspx?ID=133754&GUID=%7BAC2C8F55-8AAE-47C8-BA1E-44B6020A2DD8%7D>.

¹⁴² „Background Report about the Roma in Romania.“

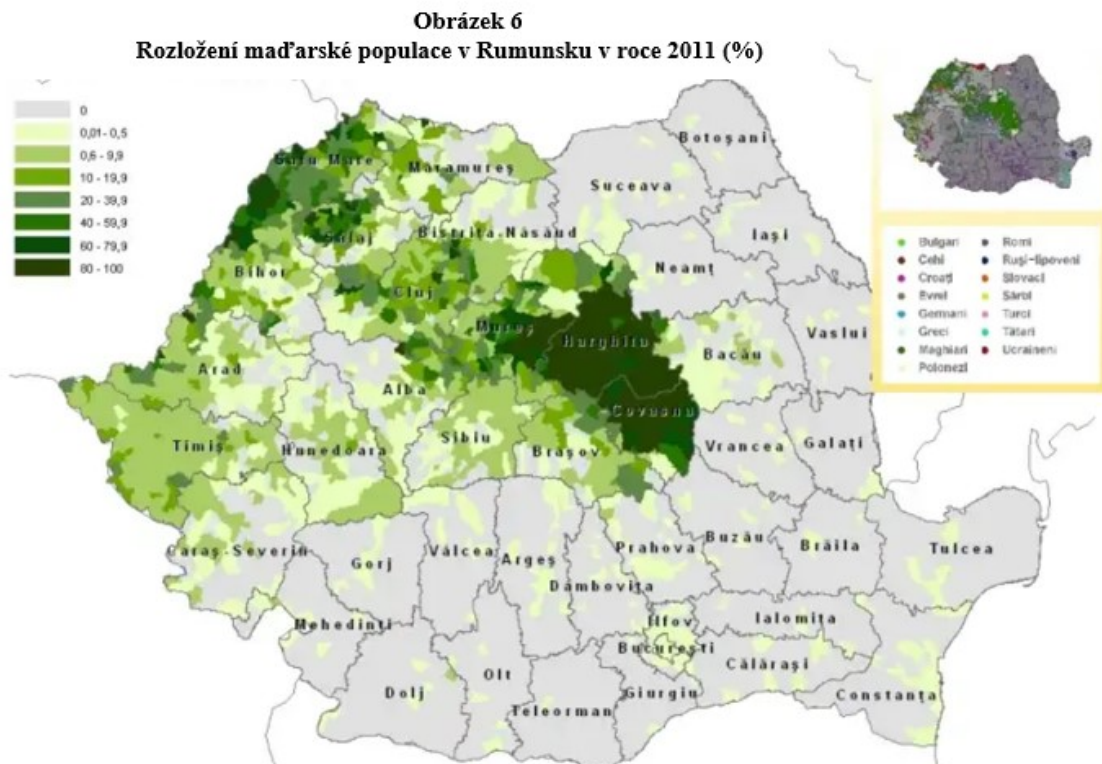
¹⁴³ „Assessment of Barriers to Roma Political Participation in Romania,“ National Democratic Institute, staženo: 24. 6. 2018, <https://www.ndi.org/sites/default/files/Assessment%20Report%20Final%20%28complete%29.pdf>.

2.4. Shrnutí

Romské etnikum má v Rumunsku, stejně jako v jiných státech, složité společenské postavení. Nachází se v „bludném kruhu“, jelikož nedostatek vzdělání vede k vysoké míře nezaměstnanosti a špatné životní úrovni. S tím také souvisí nedostatečné politické zastoupení menšiny, která postrádá dostatek osobností, jež by ji mohly reprezentovat a prosazovat její potřeby. Navíc čelí značné nedůvěře a marginalizaci ze strany většinové společnosti a některých veřejných institucí. Téma špatné sociální situace a diskriminace Romů se dostalo během posledního desetiletí do popředí národního i celoevropského zájmu. Evropská unie zveřejnila společné zásady, jakými se mají řídit jednotlivé národní politiky ve vztahu k romské populaci a podle jakých mají vypracovat konkrétní strategie pro roky 2012 až 2020. Rumunská vláda si dokázala vytvořit systém institucí na ochranu romských práv a stanovila si ambiciózní cíle. Úspěšnost národní strategie bude možné zhodnotit až po jejím ukončení, ale v současnosti lze konstatovat, že určité aspekty v životech romských občanů dostaly pozitivní změny, ale jejich postavení v Rumunsku zůstává značně problematické a k rovnoprávnosti chybí stále mnoho.

3. Maďarská menšina po roce 2007

Sedmihradsko je oblast se složitým národnostním složením. Žijí zde Rumuni, Maďaři, Romové, Němci, Ukrajinci nebo Slováci. Celková populace činí přibližně 6,8 milionu obyvatel, z čehož se téměř 18 % hlásí k maďarské národnosti.¹⁴⁴ Některé župy jako například Satu Mare (34,5 %), Mureș (37,8 %), Covasna (73,6 %) či Harghita (84,8 %) však mají maďarské osídlení podstatně početnější (viz obrázek 6).¹⁴⁵

„Proportion of the Hungarian Population,” Romanian Institute for Research on National Minorities, staženo: 28. 6. 2018, http://www.ispmn.gov.ro/maps/county/etnii2011_maghiar.

Počet sedmihradských Maďarů však konstantně klesá – mezi lety 1992 a 2011 téměř o 400 tisíc osob, což činí 23,6 %. Existuje několik důvodů, proč tomu tak je. Zaprvé, tato část společnosti se vyznačuje velmi nízkou porodností, z čehož také vyplývá, že se zvyšuje její průměrný věk. Druhým důvodem je emigrace do Maďarska, která započala již ke konci komunistického režimu. Mezi lety 1992 až 2007 se ze Sedmihradska vystěhovalo přibližně 176 tisíc etnických Maďarů.¹⁴⁶ Z velké části se jedná o mladé lidi, kvůli čemuž maďarská minorita také stárne. Budapešť stěhování krajanů do své země podporuje, například maďarský premiér Viktor Orbán vede konstantní propagandu

¹⁴⁴ Benő, „Multilingualism and Education in Transylvania,” 26.

¹⁴⁵ „Press Release February 2, 2012 on the provisional results of the 2011 Population and Housing Census,” National Institute of Statistics, staženo: 25. 6. 2018, <http://www.insse.ro/cms/files/statistici/comunicate/alte/2012/Comunicat%20DATE%20PROVIZORII%20RPL%202011e.pdf>.

¹⁴⁶ István Horváth, „Hungarians of Romania: Demographic Dynamics for the Past One and a Half Century,” *Historia Actual Online* 34 (jaro 2014): 123.

za vybudování silného jednotného maďarského národa a nabízí diasporám v okolních státech maďarské občanství.¹⁴⁷ Od roku 2011 mají osoby, které mluví maďarsky a doloží své maďarské předky, zjednodušený proces naturalizace. Značná část sedmihradských Maďarů, kteří této příležitosti využili, však do Maďarska nepřesídlila, pouze díky tomu získala dvojí občanství.¹⁴⁸ Zatřetí, přibližně pětina etnických Maďarů ze Sedmihradska uzavře sňatek s osobou patřící obvykle k rumunské většině. Děti, které pochází z takové rodiny, jsou registrovány jako Maďaři pouze ve třetině případů, což značí, že smíšené rodiny se zpravidla přizpůsobí majoritní společnosti.¹⁴⁹

Sikulsko je oblast s většinově maďarským osídlením rozkládající se zhruba v dnešních župách Harghita, Covasna a východní polovině Mureș. Původ Sikulů je do dnešní doby předmětem historických debat a oni sami si zakládají na své svébytné identitě.¹⁵⁰ V současnosti jsou však do značné míry solidární s maďarským etnikem, například při sčítání lidu roku 2002 pouze 532 osob uvedlo, že se hlásí k sikulské populaci, protože zbytek z nich nechtěl početně oslabovat maďarskou menšinu, načež sikulská identita přestala být v statistikách zaznamenávána. Sčítání lidu v roce 2011 ukázalo, že ve třech sikulských župách žije přibližně 609 tisíc Maďarů, což činí polovinu všech občanů maďarského původu v Rumunsku.¹⁵¹ Jedná se také o nejkompaktnější maďarské osídlení v celé zemi, proto je trvale předmětem bojů za teritoriální autonomii.

Roku 2003 došlo k založení CNS, neziskové organizace, jejímž deklarovaným cílem je dosáhnout teritoriální autonomie. Odvolává se přitom na obdobné případy napříč EU jako Jižní Tyrolsko nebo Katalánsko.¹⁵² Již během roku 2003 CNS ve spolupráci s UDMR vypracovala vlastní návrh zákona o autonomním statutu Sikulska, ve kterém definuje, jaké samosprávné instituce by měly být zřízeny, jak by měla být maďarština používána ve veřejném prostoru a jaký vztah by mělo mít Sikulsko k centrální vládě. Jeho preambule hovoří o principu subsidiarity, demokratických principech, hodnotách EU a loajalitě vůči rumunskému státu (viz příloha č. 3).¹⁵³ CNS organizuje množství

---

¹⁴⁷ „Hungarian PM urges ethnic kin, scatter by history, to unite,“ Reuters, staženo: 29. 6. 2018, <https://www.reuters.com/article/us-hungary-orban-diaspora/hungarian-pm-urges-ethnic-kin-scattered-by-history-to-unite-idUSBRE96Q07520130727>.

¹⁴⁸ „The curious case of Hungary: why the naturalisation rate does not always show how inclusive a country is,“ Global Governance Programme, staženo: 29. 6. 2018, <http://globalcit.eu/the-curious-case-of-hungary-why-the-naturalisation-rate-does-not-always-show-how-inclusive-a-country-is/>.

¹⁴⁹ Horváth, „Hungarians of Romania,“ 123–124.

¹⁵⁰ „The Szekleres and their struggle for autonomy,“ Szekler National Council, staženo: 2. 7. 2018, http://sznt.sic.hu/en/index.php?option=com_content&view=article&id=210:the-szeklers-and-their-struggle-for-autonomy&catid=4:a-szekelyseg&Itemid=6.

¹⁵¹ Gr. P. Pop a A. Niță, „The Szeklers and Hungarians from Romania,“ *Studia UBB Geographia* 60, č. 2 (2015): 57–59.

¹⁵² „The szeklers and their struggle for autonomy,“

¹⁵³ „The autonomy statute of Szeklerland,“ Szekler National Council, staženo: 2. 7. 2018, http://sznt.sic.hu/en/index.php?option=com_content&view=article&id=15:the-autonomy-statute-of-szeklerland&catid=10:statutum&Itemid=14.

Princip subsidiarity patří mezi zásady EU. Přenáší rozhodovací proces na co nejnižší úrovni veřejné správy, tedy co nejbliže občanům EU.

demonstrací a pochodů za autonomii Sikulská a má se za to, že je podporována maďarskou vládou.¹⁵⁴ Snaží se využít veškerých příležitostí k prosazení svého cíle, v roce 2011 tudíž CNS začala připravovat evropskou občanskou iniciativu pod názvem „Kohezní politika pro rovnost regionů a udržitelnost regionálních kultur“.¹⁵⁵ Evropská komise však odmítla danou iniciativu zaregistrovat, jelikož požadavky překračují její pravomoci, sběr podpisů tedy ani nezačal. Iniciátoři se následně odvolali k Soudnímu dvoru EU, ten však podpořil stanovisko Komise.¹⁵⁶ Takové aktivity se neseťkávají s pochopením ze strany rumunské vlády, která je považuje za neústavní a neoprávněné, jelikož ústava Rumunsko definuje jako unitární a nedělitelný stát. Navíc argumentuje, že kulturní autonomie a menšinová práva celého maďarského etnika jsou v Rumunsku zaručena a není proto třeba zavádět autonomní oblast.¹⁵⁷

Projekty a neziskové organizace na podporu maďarské menšiny, na které finančně přispívá rumunský stát, jsou z velké části vybírány skrze DRI. Ministerstvo školství, ministerstvo kultury, ministerstvo pro místní rozvoj a další ministerstva také rozvíjejí v rámci své agendy programy zaměřené na národnostní minority. Rada národnostních menšin rovněž podporuje občanské iniciativy a podává vládě návrhy na zlepšení sociálních a kulturních podmínek minorit žijících v Rumunsku. Evropská unie klade důraz na ochranu lidských a menšinových práv a rovnoprávnost všech unijních občanů. První článek Lisabonské smlouvy obsahuje část, ve které je řečeno, že „*Unie je založena na hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin. Tyto hodnoty jsou společné členským státům ve společnosti vyznačující se pluralismem, nepřipustností diskriminace, tolerancí, spravedlností, solidaritou a rovností mužů a žen,*“ což jsou principy platící obecně ve všech sférách lidské činnosti.¹⁵⁸ EU napomáhá rozvoji Sedmihradska a jeho obyvatel obecně, nerozlišuje ve většině projektů financovaných z evropských strukturálních fondů mezi etniky a národnostmi.

3.1. Vzdělávání

Již od konce 90. let obsahoval vzdělávací zákon článek, který menšinám garantoval právo absolvovat všechny stupně vzdělávání v mateřštině. V Rumunsku existují tři typy škol, kde s ohledem na tento zákon mohou žáci minoritního původu studovat. Zaprvé se jedná o školy, kde výuka probíhá pouze v menšinovém jazyce, zadruhé o školy, kde se některé předměty vyučují v rumunštině a některé v jiném jazyce, a v neposlední řadě o školy, kde se studuje pouze rumunsky, ale žáci menšinového

---

¹⁵⁴ „Explained: The Hungarians in Romania marching for more independence,“ euronews, staženo: 2. 7. 2018, <http://www.euronews.com/2018/03/11/explained-the-hungarians-in-romania-marching-for-more-independence>.

¹⁵⁵ Evropská občanská iniciativa je mechanismus, který umožňuje občanům EU po sepsání petice s jedním milionem podpisů vyzvat Evropskou komisi k projednání určitého tématu.

¹⁵⁶ Balázs Tárnok, „The Szekler National Council’s European Citizens’ Initiative for the Equality of Regions and Sustainability of the Regional Cultures at the Court of Justice of the European Union,“ *Hungarian Yearbook of International Law and European Law* 2016 (2017): 495–496.

¹⁵⁷ „Protection of National Minorities in Romania and Republic of Moldova. Guidelines,“ Centre for European Studies, staženo: 28. 6. 2018, http://www.ceswp.uaic.ro/articles/CESWP2011_III2_PET.pdf.

¹⁵⁸ „Lisabonská smlouva pozměňující smlouvu o Evropské unii a smlouvu o založení Evropské unie,“ euroskep, staženo: 2. 7. 2018, http://www.euroskop.cz/gallery/2/738-lisabonska_smlouva.pdf.

původu mohou projevit zájem se zde učit svůj rodný jazyk.¹⁵⁹ Zachování mateřského jazyka přitom může zaručit pouze první typ škol, další dva vedou k přejímání rumunštiny jakožto primárně používané řeči. Na druhou stranu takový systém nepodporuje interkulturní spolupráci, jelikož daná školská zařízení navštěvují pouze Maďaři nebo maďarsky mluvící Romové. Způsobem, jak multikulturní pohled uchovat, jsou učební osnovy, které v daných školách kladou důraz na výuku specifických sedmihradských i rumunských reálií.¹⁶⁰

Zákon č. 1/2011 o národním vzdělávání udává, že základní a středoškolská výuka menšin má probíhat kompletně v mateřštině dané menšiny s výjimkou předmětu rumunština a rumunská literatura, aby se minimalizoval počet osob, které žijí v Rumunsku, ale nemají žádnou znalost oficiálního jazyka. Každé školské zařízení, jež je určeno pro žáky menšinového původu, má zařadit do studijního plánu předměty jazyk a literatura dané menšiny, její tradice, dějiny a hudba, stejně jako geografii a historii Rumunska dle totožných osnov jako rumunské školy. Podle zákona má rovněž každý student na základní a střední škole právo absolvovat vstupní i výstupní testy v jazyce, ve kterém studoval. V souladu s článkem 45 tohoto zákona má žák menšinového původu, v blízkosti jehož bydliště se nenachází školské zařízení s výukou vedenou v jeho mateřském jazyce, nárok na finanční kompenzaci ve výši nákladů na dopravu do nejbližší školy vyučující v daném jazyce nebo na ubytování v internátu.¹⁶¹

Z údajů získaných při sčítání lidu v roce 2011 vyplynulo, že v maďarské populaci se v porovnání s většinovou společností vyskytoval mírně nižší poměr osob, které nedokončily základní vzdělávání nebo nepokračovaly ve studiu po základní škole. Přibližně tři čtvrtiny Maďarů dosáhly určitého stupně středoškolského vzdělání a další desetina vystudovala univerzitu (viz obrázek 3, kapitola 2.1.).¹⁶² Maďarská menšina měla v roce 2011 srovnatelnou úroveň vzdělanosti s rumunskou většinou, rozdíl se projevil nejvíce v počtu univerzitně vzdělaných osob, kde Rumuni Maďary převýšili. Jedním z důvodů mohl být fakt, že v zemi byl a stále je vyšší výběr rumunsky vyučovaných vysokoškolských oborů. Ve školním roce 2012–2013 existovalo v Rumunsku přibližně 19 tisíc školských zařízení, téměř 2,2 tisíce z nich bylo určeno pro maďarskou minoritu, což činí přibližně 11,6 % z celkového počtu škol. Znamená to zlepšení oproti školnímu roku 1999–2000, kdy poměr maďarských škol dosahoval pouze 8,7%.¹⁶³ Stejně tak vzrostl počet maďarsky mluvících učitelů z přibližně 12,5 tisíce v letech 1999 až 2000 na téměř 16 tisíc v letech 2012 až 2013. Množství studentů maďarského původu, kteří

---

¹⁵⁹ Benő, „Multilingualism and Education in Transylvania,“ 31.

¹⁶⁰ Cristina Bojan, „Intercultural Education in Europe. Case Study: Intercultural Aspects of the Minority Education in Transylvania,“ *Studia Universitatis Babeş-Bolyai – Studia Europea* 4 (2009): 101–102.

¹⁶¹ „Legea educatiei nationale. Legea nr. 1/2011,“ DREPT ONLINE, staženo: 2. 7. 2018, http://www.dreptonline.ro/legislatie/legea_educatiei_nationale_lege_1_2011.php.

¹⁶² „Strategy of the Government of Romania for the Inclusion of the Romanian Citizens Belonging to Roma Minority for 2015–2020.“

¹⁶³ Oana Chelaru-Murăruş, „National minorities in Romania revisited. Educational policies and the protection of the linguistic (human) rights,“ *Romanian Studies Today* 1 (2017): 47.

navštěvují školu s výukou v rumunštině a kteří zažádali o výuku maďarštiny se ve sledovaném období zvýšil z 2845 na 3957 (viz obrázek 7).¹⁶⁴

Obrázek 7
Výuka v maďarštině ve školním roce 2012—2013

Tuition	Area	School units	Students	Teachers
Maintainance programme - tuition in Hungarian	17 counties and the capital: Alba, Arad, Bacău, Bistrița-Năsăud, Bihor, Braşov, Bucu-reşti, Cluj-Napoca, Caraş-Severin, Covasna, Harghita, Hunedoara, Maramureş, Mureş, Satu Mare Sălaj, Sibiu, Timiș	2198	165,130 Pre-schools: 35,375 Primary schools: 53,346 Secondary schools: 41,824 High schools: 33,650 Vocational schools: 935	15,978
in Romanian or German, mother tongue by request			3957	

Oana Chelaru-Murăruş, „National minorities in Romania revisited. Educational policies and the protection of the linguistic (human) rights,” *Romanian Studies Today* 1 (2017): 53.

Ve vysokoškolském vzdělávání mají menšiny obecně nižší poměrné zastoupení, méně jich také studuje ve svém rodném jazyce. Během posledních deseti let se nabídka maďarsky vyučovaných oborů značně rozšířila, ale je třeba ji doplnit zejména o technická, veterinární, hudební či zemědělská zaměření.¹⁶⁵ Soukromě funguje od roku 2001 maďarská univerzita Sapientia, na jejíž chod přispívá budapešťská vláda a parlament. Přibližně polovina zájemců zde studuje zdarma, druhá polovina platí školné. V současnosti se Sapientia skládá ze tří fakult, na výběr je ze třiceti bakalářských oborů a během čtrnácti let zde absolvovalo 4713 studentů.¹⁶⁶ Některé státní i soukromé vysoké školy v Sedmihradsku se staly multikulturními, aby zaručily zákonem garantovaný přístup ke vzdělání v rodném jazyce. Například na univerzitě Babeş-Bolyai v Kluži začala během 90. let restrukturalizace, která umožnila absolvovat vybrané studijní programy v rumunštině, maďarštině nebo němčině. Univerzita měla v roce 2015 dvacet jedna fakult, na sedmnácti z nich šlo studovat určité obory maďarsky – konkrétně 119 z celkových 337.¹⁶⁷ Dalšími sedmihradskými univerzitami, které umožňují část svých oborů studovat v maďarštině, jsou například Univerzita lékařství a farmacie v Târgu Mureş nebo křesťanská univerzita Partium v Oradey, již částečně financuje rumunská a částečně maďarská vláda.¹⁶⁸

¹⁶⁴ Chelaru-Murăruş, „National minorities in Romania revisited,” 48–50.

¹⁶⁵ Márton Tonk, „Hungarian Higher Education and Educational Policy in Transylvania,” *Historia Actual Online* 34 (jaro 2014): 130.

¹⁶⁶ „The University in Numbers,” Sapientia Hungarian University of Transylvania, staženo: 27. 6. 2018, <http://www.sapientia.ro/en/the-university-in-numbers>.

¹⁶⁷ „Babeş-Bolyai University – short history,” Babeş-Bolyai University, staženo: 26. 6. 2018, <https://www.ubbcluj.ro/en/despre/prezentare/istoric>.

¹⁶⁸ „History,” Univerity of medicine and pharmacy of Târgu Mureş staženo: 26. 6. 2018, <https://www.umftgm.ro/en/medicine/about/history.html>.

Mezi maďarskou menšinou existuje zažitá představa, že by mělo dojít k vybudování paralelního maďarského vysokého školství, aby se zaručila rovnost příležitostí. Fakt, že klužská univerzita byla Františkem Josefem I. v roce 1872 založena jakožto maďarská instituce a že až do roku 1959 fungovaly odděleně rumunská univerzita Viktora Babeše a maďarská univerzita Jánose Bolyaie, slouží UDMR jako argument, proč vytvořit z maďarsky vyučovaných oborů samostatnou vysokou školu. Druhým nápadem je převést maďarskou sekci univerzity Babeş-Bolyai pod správu univerzity Sapientia, čímž by však pravděpodobně došlo k zastavení finanční podpory ze strany rumunského státu. Návrhy se setkaly s nesouhlasem ze strany politiků a rovněž představitelů univerzity Babeş-Bolyai.¹⁶⁹

V Radě pro národní menšiny funguje Výbor pro vzdělávání a mládež, který trvale spolupracuje s DRI na programech neformálního vzdělání pro studenty menšinového původu. V roce 2014 kupříkladu přispěly na chod letní školy pořádané Sdružením maďarských studentských organizací v Rumunsku.¹⁷⁰ DRI rovněž každoročně vybírá projekty nevládních a neziskových organizací, které finančně podpoří.¹⁷¹ Například usiluje o zkvalitnění multietnického vzdělávání tím, že spolufinancuje vydávání středoškolských učebnic v jazycích národnostních menšin jako je dvojjazyčný maďarsko-rumunský zeměpisný atlas.¹⁷²

Evropská unie deklaruje, že členské země mají zodpovědnost za svůj vzdělávací systém, a pouze napomáhá stanovovat společné cíle a sdílet osvědčené postupy.¹⁷³ Prioritou EU v oblasti vzdělávání je naplnit takzvaný Boloňský program a vytvořit Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání, na jehož základě dojde k propojení vysokoškolských systémů v jednotlivých členských státech. Zároveň podporuje inkluzivní vzdělávání, aby zaručila rovné šance pro všechny skupiny obyvatel a pomohla jim získat dovednosti potřebné pro úspěšné zapojení do pracovního trhu.¹⁷⁴ Studenti ze Sedmihradska, stejně jako všichni studenti v EU, mají možnost se zapojit do programů na podporu vzdělání jako například Erasmus+.

„PCU history,“ Partium Christian University, staženo: 26. 6. 2018, <https://www.partium.ro/en/pcu-history>.

¹⁶⁹ Monica Andriescu, „The Politics of Identity: Hungarian Language Autonomy Claims in Post-Communist Romania,“ v *Imagined, Negotiated, Remembered: Constructing European Borders and Borderlands*, ed. Kimmo Katajala a Maria Lähteenmäki (Berlín: LIT Verlag, 2012), 220.

¹⁷⁰ „Lista proiectelor câştigătoare sesiunea APRILIE 2014,“ Departamentul pentru Relații Interetnice, staženo: 28. 6. 2018, <http://www.dri.gov.ro/proiecteleprogramele-interetnice-si-de-combatere-a-intolerantei-castigatoare-fonduri-nerambursabile/>.

¹⁷¹ „Mother Tongue Language,“ Departamentul pentru Relații Interetnice, staženo: 28. 6. 2018, <http://www.dri.gov.ro/en/invatamantul-in-limba-materna/>.

¹⁷² „Atlas geografic școlar bilingv român-maghiar,“ Departamentul pentru Relații Interetnice, staženo: 28. 6. 2018, <http://www.dri.gov.ro/atlas-geografic-scolar-bilingv-roman-maghiar/>.

¹⁷³ „Education, training & youth,“ European Union, staženo: 2. 7. 2018, https://europa.eu/european-union/topics/education-training-youth_en.

¹⁷⁴ „Inclusive education,“ European Commission, staženo: 2. 7. 2018, https://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/inclusive-education_en.

3.2. Zaměstnanost a životní podmínky

V centrálním Rumunsku (župy Alba, Brašov, Covasna, Harghita, Mureș a Sibiu) žije značná část maďarské populace. Mezi hlavní ekonomické aktivity zde patří potravinářský a oděvní průmysl, zpracování dřeva a výroba komponentů do automobilů. Jedná se také o tradiční turistickou destinaci vzhledem k přírodnímu bohatství a rozmanitému kulturnímu dědictví. V srpnu 2017 byla nezaměstnanost v tomto regionu 3,7 %.¹⁷⁵ Na severozápadu Rumunska (župy Bihor, Bistrița Năsăud, Kluž, Maramureș, Satu Mare a Sălaj) se nachází přibližně polovina maďarského osídlení. Jde o jeden z nejrychleji se rozvíjejících rumunských regionů díky mnohým univerzitám a zahraničním investicím do těžkého i lehkého strojírenství či textilního odvětví. Daří se zde též turistickému ruchu založeném na pohoří Apuseni, termálních pramenech, solných dolech a kulturních památkách. Nezaměstnanost se v srpnu 2017 v tomto regionu pohybovala kolem 3,3 %.¹⁷⁶

Ze sčítání lidu v roce 2002 vyplynulo, že Maďaři a Rumuni si nejsou na pracovním trhu zcela rovnoprávní. Ukázalo, že maďarská populace měla nižší zastoupení na manažerských pozicích a ve vědecké sféře, naopak nadprůměrně často pracovala ve službách, živila se obchodováním nebo jako kvalifikovaná i nekvalifikovaná pracovní síla.¹⁷⁷ V době průzkumu se však v Rumunsku nevyučovaly vysokoškolské obory v maďarštině, takže maďarská menšina měla ztížený přístup k adekvátnímu odbornému vzdělání, což se od roku 2002 významně zlepšilo.

Hlavními institucemi, které dohlíží na rumunský trh práce a na situaci obyvatel Rumunska jsou ministerstvo pro místní rozvoj, ministerstvo práce a jemu podřízená Národní agentura pro zaměstnanost (*Agencia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă*). Jejich programy na podporu pracovního trhu a zaměstnanosti jako například „Učení a stáže pro mladší NEET v méně rozvinutých oblastech“, který byl naplánován na období 2018 až 2022, se zaměřují na veškerou populaci, tedy i na Maďary.¹⁷⁸ Rovněž Evropská unie iniciuje řadu projektů pro ekonomický rozvoj regionu. Příkladem je maďarsko-slovensko-rumunsko-ukrajinský program přeshraniční spolupráce ENPI, jenž probíhal mezi lety 2007 a 2013. Mezi cíle patřilo mimo jiné vytvořit lepší podmínky pro malé a střední podniky v regionu a podpořit tamní podnikání.¹⁷⁹ V Rumunsku do programu spadaly příhraniční župy s výrazným maďarským osídlením Maramureș, Satu-Mare a omezeně Suceava.¹⁸⁰ Také Evropská

¹⁷⁵ „Romania – Centru,“ European Commission, staženo: 4. 7. 2018, <https://ec.europa.eu/eures/main.jsp?countryId=RO&acro=lmi&showRegion=true&lang=en&mode=text&regionId=RO0&nuts2Code=%20&nuts3Code=null&catId=9465>.

¹⁷⁶ „Romania – Nord-Vest,“ European Commission, staženo: 4. 7. 2018, <https://ec.europa.eu/eures/main.jsp?countryId=RO&acro=lmi&showRegion=true&lang=en&mode=text&regionId=RO0&nuts2Code=%20&nuts3Code=null&catId=9464>.

¹⁷⁷ Benő, „Multilingualism and Education in Transylvania,“ 30.

¹⁷⁸ „Fișă proiect,“ Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, staženo: 4. 7. 2018, http://www.anofm.ro/files/Fi%C5%9F%C4%83_proiect_UNIT2-RMPD%20.pdf.

NEET (*Not in Education, Employment, or Training*) je označení pro osoby, které nestudují, nepracují a zároveň neprochází rekvalifikací, aby získaly nové zaměstnání.

¹⁷⁹ „Objectives, priorities and measures,“ Hungary–Slovakia–Romania–Ukraine ENPI Cross-border Cooperation Programme, staženo: 29. 6. 2018, <http://www.huskroua-cbc.net/en/objectives-priorities-and-measures>.

¹⁸⁰ „Programme area.“

investiční banka přispívá na projekty rozvíjející region, mezi lety 2017 a 2018 například poskytla 35 milionů euro na modernizaci městské infrastruktury v Oradey.¹⁸¹

Ze zákona č. 215/2001 „o místní samosprávě“ vyplývá, že pokud v administrativní jednotce podíl příslušníků minority v celkové populaci přesáhne 20 %, měly by lokální autority zajistit, aby místní značení a názvy veřejných institucí obsahovaly pojmenování v rumunštině a zároveň v řeči dané minority.¹⁸² Toto zákonné nařízení je zdrojem konfliktu v Kluži, ve městě, kde žije více než padesát tisíc etnických Maďarů, kteří však dle sčítání lidu z roku 2011 tvoří pouze 16,4 % obyvatel. Několik lokálních a zahraničních neziskových organizací se spojilo v žalobě proti vedení města. Soud jejich žádost původně zamítl, ale odvolací řízení dopadlo ve prospěch žalující strany. V květnu 2017 započalo rozmísťování dvojjazyčných značek ve městě, ale ani v lednu 2018 nebyl tento proces dokončen.¹⁸³

3.3. Politická reprezentace

Politická reprezentace maďarské menšiny se tradičně podílí na národní i lokální politice Rumunska. Nejsilnějším aktérem zůstává UDMR i přesto, že vznikly další maďarské politické strany, které hlasy dané menšiny rozštěpily, například v Sikulsku se jedná o Maďarskou občanskou stranu. Jako středová partaj, která se vyhraňuje pouze v menšinové problematice, má UDMR značný koaliční potenciál. Ve vládě zasedala mezi lety 2009 a 2012 a znovu od března do prosince 2014. Jelikož se podpora UDMR během dvaceti osmi let její existence pohybovala v rozpětí mezi pěti a sedmi procenty (viz obrázek 8), nemusela strana využít systému rezervovaného křesla pro zástupce menšin. Například v parlamentních volbách v roce 2012 dostala UDMR přes 5,1 % hlasů a obsadila 18 poslaneckých křesel, podobně si vedla při volbách do senátu, kde získala 9 postů.¹⁸⁴ V parlamentních volbách roku 2008 a 2016 byla UDMR čtvrtou nejúspěšnější stranou s 6,2 % hlasů a s 22, respektive 21, mandáty.¹⁸⁵ Od přistoupení k EU měla UDMR vždy své zástupce v Evropském parlamentu, kde je součástí nejsilnější politické frakce – Evropské lidové strany. Mezi nejúspěšnější politické subjekty se pravidelně řadí také při komunálních volbách, kde slaví úspěchy zejména

---

¹⁸¹ „Oradea Urban Infrastructure II,“ European Investment Bank, staženo: 2. 7. 2018, <http://www.eib.org/projects/loan/loan/20170692>.

¹⁸² „Law on public administration.“

¹⁸³ Tamás Kiss, „Unequal Accommodation: An Institutional Analysis of Ethnic Claim-Making and Bargaining,“ v *Unequal Accommodation of Minority Rights. Hungarians in Transylvania*, ed. Tamás Kiss, István Horváth, Nándor Bárdi, Tibor Toró a István Gergő Székely (Chan: Springer International Publishing AG, 2018), 149–150.

¹⁸⁴ „Dataset: Romania: Parliamentary Election 2012,“ European Election Database, staženo: 27. 6. 2018, http://eed.nsd.uib.no/webview/index.jsp?headers=Party&stubs=Region&measure=common&Regionsubset=RO%2CRO11+-+ROZZ&virtuallayers=Votes_value&layers=virtual&study=http%3A%2F%2F129.177.90.166%3A80%2Fobj%2FStudy%2FROPA2008_Display&Regionslice=RO11&mode=cube&virtuallayers=Votes_value&v=2&Partyslice=1&measuretype=4&cube=http%3A%2F%2F129.177.90.166%3A80%2Fobj%2Fcube%2FROPA2008_Display_C1&Partysubset=1+-+6%2C32&top=yes.

¹⁸⁵ „Proces-verbal privind rezultatele finale ale alegerilor pentru Camera Deputaților,“ Biroul Electoral Central, staženo: 27. 6. 2018, http://parlamentare2016.bec.ro/wp-content/uploads/2016/12/4_RF.pdf. „BEC a anunțat rezultatele finale oficiale ale alegerilor parlamentare,“ antena3, staženo: 27. 6. 2018, <https://www.antena3.ro/politica/bec-a-anuntat-rezultatele-finale-oficiale-ale-alegerilor-parlamentare-59464.html>.

v Sedmihradsku, i když na mikroúrovni jí často konkurují malé lokální strany či jednotlivci. V roce 2016 proběhly volby do místních a župních samospráv a UDMR získala 2284 křesel v místních zastupitelstvech, 195 v župních zastupitelstvech a 95 postů starosty.¹⁸⁶

Obrázek 8
Výsledky UDMR v parlamentních volbách 1990—2016

Year	Turnout in the election (%)	Chamber of Deputies votes	Chamber of Deputies votes (%)	Chamber of Deputies seats	Senate votes	Senate votes (%)	Senate seats
1990	86.19	991,601	7.23	29	1,004,353	7.20	12
1992	76.29	811,290	7.46	27	831,469	7.58	12
1996	76.01	812,628	6.64	25	837,760	6.82	11
2000	65.31	736,863	6.80	27	751,310	6.90	12
2004	58.51	628,125	6.17	22	637,109	6.23	10
2008	39.20	425,008	6.17	22	440,449	6.39	9
2012	41.76	380,656	5.14	18	388,528	5.24	9
2016	39.44	435,969	6.19	21	440,409	6.24	9

„The Political Representation of National Minorities in Romania,” Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, staženo: 27. 6. 2018, <http://ispmn.gov.ro/uploads/szekely20.pdf>.

Jakožto nejsilnější strana zastupující menšinu, která má nezanedbatelné zastoupení v parlamentu a pravidelně se podílí na vládě, má UDMR nejlepší výchozí pozici a zároveň silnou vůli zabývat se minoritní problematikou. Z toho důvodu jsou politici UDMR často obsazováni do vysokých funkcí zodpovědných za agendu občanských a menšinových práv. Například předseda strany Hunor Kelemen zastával pozici ministra kultury v obou vládách, na kterých se UDMR v posledním desetiletí podílela.¹⁸⁷ Pod kompetence ministerstva kultury, konkrétně jeho Oddělení pro národnostní menšiny, spadá ochrana kulturního dědictví všech v Rumunsku žijících národností a zachovávání etnické rozmanitosti skrze podporu umělecké tvorby, jazyka, tradic, vzdělanosti, kolektivní paměti či duchovního života.¹⁸⁸

Ochrana práv všech znevýhodněných skupin obyvatel a rozvoj maďarských komunit v Sedmihradsku jsou ústředními tématy politického programu UDMR. Strana se snaží prosazovat decentralizaci a bojuje za kulturní autonomii pro menšiny obecně a za teritoriální autonomii pro Maďary žijící na rumunském území. S kulturní autonomií souvisí požadavek na rovnoprávné a moderní vzdělávání v rodném jazyce a možnost oficiálně používat maďarštinu ve všech aspektech veřejného i soukromého života. Roku 2014 se tehdejší tajemník UDMR Peter Kovacs vyjádřil, že díky postupným malým krokům se od roku 1989 podařilo vyšplhat z nula jazykových opatření na šedesát čtyři a že věří, že se podaří ustanovit maďarštinu jakožto oficiální jazyk v některých

¹⁸⁶ „ORA LA CARE INFORMAȚIILE VOR FI DISPONIBILE ȘI DATE PUBLICITĂȚII,” Biroul Electoral Central, staženo: 27. 6. 2018, <http://www.2016bec.ro/wp-content/uploads/2016/06/Comunicat-ora-09.06.2016.pdf>.

¹⁸⁷ „Magamról,” Kelemen Hunor, staženo: 28. 6. 2018, <http://www.kelemenhunor.ro/magamrol>.

¹⁸⁸ „Diversitate - Minorități Naționale,” Ministerul Culturii și Identității Naționale, staženo: 28. 6. 2018, <http://www.cultura.ro/diversitate-minoritati-nationale>.

regionech během následujících dvaceti let.¹⁸⁹ Ve svém politickém programu pro roky 2016 až 2020 UDMR požaduje vypracovat nový moderní ústavní zákon, který by maďarskou menšinu v Rumunsku považoval za jeden ze základů státu, a zaměřuje se rovněž na budování infrastruktury v Sedmihradsku – dokončení dálnic, asfaltování silnic na venkově a modernizace železniční trati tak, aby se doba průjezdu regionem zkrátila z devíti hodin na pět.¹⁹⁰

3.4. Shrnutí

Maďarské etnikum tvoří nezanedbatelnou část populace Rumunska. Zástupci tohoto etnika žijí převážně v Sedmihradsku, kde lokálně tvoří většinové osídlení, a jejich životní úroveň se dá v mnoha ohledech srovnat s rumunskou většinou. Požívají ve většině případů menšinových práv tak, jak jsou definována rumunským zákonodárstvím a mezinárodními dohodami. Maďaři se aktivně zapojují do veřejného života a do chodu státu, mají své zástupce na komunální, národní i evropské politické scéně, kde bojují za své postavení i za práva minorit obecně. V současnosti jsou finančně i politicky podporováni Maďarskem, které je povzbuzuje, aby v některých oblastech jako například v otázce teritoriální autonomie či státem financované maďarské univerzity stupňovali své požadavky. Evropská unie nedisponuje konkrétním programem na podporu maďarských menšin v členských státech, přistupuje k této skupině osob jako k rovnoprávným občanům EU a své projekty směřuje obecně na rozvoj Rumunska, Sedmihradska a všech národností zde žijících.

---

¹⁸⁹ „Hungarian Minority Education in Romania,“ Dailynews Hungary, staženo: 27. 6. 2018, <https://dailynewshungary.com/hungarian-minority-education-in-romania/>.

¹⁹⁰ „Transilvania, viitorul pentru noi toți. Proiectele UDMR până în anul 2020,“ Romániai Magyar Demokrata Szövetség, staženo: 3. 7. 2018, <http://rmdsz.ro/uploads/fileok/dok/UDMR%202016%20parlamentare.pdf>.

Závěr

Postavení maďarské a romské menšiny se v současnosti, stejně jako v minulosti, zásadně liší v několika ohledech. Naprostá většina Maďarů žije koncentrovaná v Sedmihradsku, kde lokálně tvoří většinové osídlení a mají proto značný vliv na veřejný život v oblasti. Rumunská legislativa zaručuje větší práva minorit v obvodech, kde konkrétní menšina představuje minimálně dvacet procent populace. Naopak Romové neobývají žádné konkrétní území, nýbrž se vyskytují po celém Rumunsku. Často žijí v komunitách, které se vyznačují neuspokojivou úrovní bydlení a špatnou komunikací s veřejnými institucemi.

Maďaři čerpají finanční i politickou pomoc částečně od budapešťské vlády, jež navíc pod vedením premiéra Viktora Orbána podporuje přesídlování etnických Maďarů ze sousedních zemí do Maďarska a boj za teritoriální autonomii Sikulska. Pro zájmy maďarské populace využívá svůj vliv také maďarské politické zastoupení v rumunském parlamentu. Na druhou stranu romská diaspora je rozmístěna v mnoha státech světa, postrádá svůj vlastní stát a podpory se jí dostává od jednotlivých zemí, neziskových organizací, EU či jiných mezinárodních institucí.

Maďarská menšina má poměrně široký výběr jedinců a hnutí, která jsou ochotna a schopna minoritu reprezentovat ve veřejném životě. Od roku 1990 je vždy v parlamentu zastupovala organizace UDMR, jež ve volbách pravidelně dosahuje pěti až sedmi procent, jež se několikrát za svou existenci podílela na rumunské vládě a jež pravidelně obsazuje některé důležité posty ve státní správě. Od přistoupení k EU v roce 2007 vysílá své zástupce do Evropského parlamentu, kde je součástí nejsilnější Evropské lidové strany. Maďaři víceméně využívají svůj volební potenciál k podpoře UDMR nebo dalších maďarských politických hnutí, které však zdaleka nezískávají tolik hlasů. Naproti tomu romské politické strany a organizace postrádají dostatek schopných a angažovaných jedinců a zároveň dosahují mizivé podpory ve srovnání s tím, kolik se v Rumunsku nachází voličů romské národnosti. Tradičně nejsilnějším romským hnutím je Romská strana „pro Evropu“, jež zasedá v rumunské poslanecké sněmovně pouze díky ústavně garantované rezervaci křesla pro zástupce všech menšin, které nedokáží mobilizovat nebo nemají dostatek voličů k překročení pětiprocentní volební klauzule.

Maďarské rodiny mají obvykle zajištěny základní životní potřeby i vzdělání. V rámci rovnosti šancí rumunský vzdělávací zákon od roku 1999 garantuje, že příslušníci menšin mají možnost dosáhnout všech úrovní vzdělání v jejich mateřském jazyce. Ve školním roce 2012 až 2013 přes 165 tisíc maďarských žáků studovalo ve 2,2 tisících školských zařízeních s výukou v maďarštině. Již od roku 2001 funguje soukromá maďarská univerzita Sapientia a na vybraných rumunských vysokých školách je možné studovat část oborů maďarsky. Kontroverze vyvolává požadavek části maďarské společnosti a UDMR, aby vznikla státem financovaná maďarská univerzita. Romská minorita čelí v otázce vzdělávání zásadnějším problémům. Romské děti mají značně vyšší šanci, že

budou negramotné, že nebudou pravidelně chodit do školy i že ukončí vzdělávací proces předčasně. Rumunská vláda i EU bojuje proti systematické fyzické segregaci romských žáků, kterým se z tohoto důvodu obvykle dostává méně kvalitní vzdělání a kteří jsou tak vyčleňováni z většinové společnosti. Rovněž, co se týče zaměstnanosti a životní úrovně, se vede maďarskému etniku lépe. Maďaři jsou zapojeni do ekonomických aktivit běžných pro oblasti, kde žijí. Například v Kluži dochází ke sporům mezi vedením města a maďarskou populací o dvojjazyčné místní značení. Na druhou stranu Romové těžce hledají uplatnění na pracovním trhu, uchylují se tedy často k nelegální práci nebo zůstávají nezaměstnaní. Velká část z nich je zaměstnána jako nekvalifikovaná pracovní síla, buď kvůli nízkému vzdělání nebo nedostatku zkušeností. Z těchto důvodů bývají Romové více ohroženi chudobou, s čímž souvisí i špatná úroveň bydlení. Některé domy obývané Romy se vyznačují přelidněním, dezolátním stavem či absencí elektřiny, pitné vody nebo kanalizace. Problémem, který zaznamenaly četné lidskoprávní organizace, bylo nucené přestěhování romských rodin do neatraktivních lokalit nebo záměrné oddělení romské čtvrti od zbytku města Baia Mare zdí.

Přístup Evropské unie ke zkoumaným menšinám se liší v tom, zda se EU zabývá situací dané menšiny samostatně. EU ve svých zakládajících dokumentech definuje obecně, že by členské státy měly respektovat rovnost všech svých občanů a ochraňovat etnické menšiny. Dle těchto principů také přistupuje k maďarské minoritě a své projekty směřuje obvykle na rozvoj celého Sedmihradska nebo jeho části, nerozlišuje přitom, na jaké národnosti bude mít program dopad. Situace se liší ve vztahu EU vůči romské menšině, jelikož jde o jednu z nejvíce marginalizovaných skupin v Evropě. EU vypracovala rámcovou strategii, která slouží jako vzor pro členské státy, a některé projekty financované z rámcových fondů zaměřuje pouze na pomoc Romům. Příkladem EU se řídí rumunský stát, jenž se začal situací romské menšiny intenzivně zabývat v souvislosti s demokratizací země v devadesátých letech a se snahami připojit se k EU. Během roku 2011 vypracoval strategii pro inkluzi romských občanů a roku 2014 ji upravil, aby lépe odpovídala aktuální situaci. Zřídil také nezávislou vládní organizaci – Národní agenturu pro Romy. Romskou problematikou se zabývají a realizují množství projektů též příslušná ministerstva, Oddělení pro mezietnické vztahy nebo Národní rada pro boj s diskriminací. Maďarské menšině se dostává ochrany dle platných zákonů, hlavní rozdíl spočívá v tom, že na rozdíl od Romů Maďaři v mnoha případech na daných zákonech aktivně spolupracovali a zastávali některé pro ochranu menšin významné posty. Rozvojové plány a programy zaměřené na maďarské komunity jsou ve většině případů v kompetenci Oddělení pro mezietnické vztahy a rumunských ministerstev.

Řešení romské otázky je nesnadný a dlouhodobý proces. Nelze očekávat výrazná zlepšení v průběhu několika let, většinová společnost musí nejdříve změnit způsob, jakým přistupuje k romským spoluobčanům, což platí také obráceně. Toho se dá dosáhnout vzděláváním a vzájemným dialogem, romská menšina by měla být co nejvíce zapojena do rozhodování, kam primárně směřovat státní či unijní pomoc. Mimo jiné z tohoto důvodu je nezbytné vychovávat vzdělanější a informovanější populaci Romů, kteří dokáží pracovat ve prospěch své národnostní menšiny a mohou ji

zastupovat regionálně nebo celostátně. S vyšší úrovní vzdělanosti souvisí rovněž větší šance uplatnit se na pracovním trhu a zajistit sobě i své rodině lepší životní podmínky. Koordinace a kontrola ze strany EU je bezesporu přínosná, ale největší vliv na romskou problematiku má rumunská vláda. Ta by měla usilovat o co nejtěsnější napojení na občanskou společnost a jednotlivé romské komunity, aby maximalizovala účinnost svých aktivit a zajistila Romům postavení, na který mají zákonný nárok. Problémy, které řeší rumunští Romové, se maďarské menšiny z velké části netýkají. Většina menšinových práv je v případě Maďarů zaručena v souladu s rumunskou legislativou, ale toto etnikum stupňovalo své požadavky a v současnosti bojuje za větší samostatnost uvnitř rumunského státu, což se projevuje například v otázce teritoriální autonomie Sedmihradska nebo vybudování paralelního maďarského vysokého školství. Maďaři dokáží daleko více ovlivnit záležitosti, které se jich týkají, nepotřebují proto tolik pomoci ze strany rumunské vlády nebo EU.

Summary

Status of the Hungarian and Roma minorities differ in several key points. Firstly, most of the Hungarians live in Transylvania where some areas are dominantly inhabited by Hungarian communities that have significant influence on public life. Romanian legislation guarantees greater minority rights in districts where specific minority creates at least 20 % of overall population. On the contrary, Romani people do not live in any particular territory but in all parts of Romania. Their communities are characterized by poor living conditions and insufficient communication with public institutions.

Secondly, Hungarians draw financial and political help partly from the Budapest government that also supports resettlement of ethnic Hungarians from neighbouring countries back to Hungary. Hungarian political representation works in favour of its own community in Romanian parliament as well. On the opposite sight, Romani diaspora is allocated in many countries, lacks its own ethnic state and is supported by individual states, non-governmental organisations, the EU and other international organisations.

Thirdly, Hungarian minority has a notable number of individuals that are capable and willing to represent the community in public life. From 1990, there has always been the UDMR organisation in Romanian parliament that usually get between 5 and 7 per cent of votes in general. That also means most of the Hungarian voters support Hungarian parties. The UDMR had participated in Romanian government several times and it has been part of the European People's Party in the European Parliament from 2007. Roma political representation is weak and lacks necessary experience. Compared to the number of Romani voters, it always has received poor results in Romanian elections. The strongest party is called the Roma Party "pro Europe" and it benefits from the reserved seat provision for minorities in the Chamber of Deputies.

Fourthly, Hungarian families usually have the bare necessities of life and education secured. Romanian education law from 1999 guaranteed a possibility to complete all levels of education in the mother tongue of the student. In the school year 2012/2013, 165 thousand Hungarian students were educated in 2,2 thousand schools with tuition in Hungarian. Private university Sapientia was established in Transylvania in 2001 and some Romanian universities offer at least part of their study programmes in Hungarian. Public discussion about state-financed Hungarian university arouses a lot of controversy in Romania. The Roma minority faces way more serious challenges regarding education. Romani children has greater chances to be illiterate, not to attend school consistently or to end their education prematurely. Romanian government and the EU try to reduce the physical segregation of Roma pupils from the regular schools that also affects a quality of education. Likewise, the Roma minority has much more limited access to the labour market than Hungarians. High number of Romas works on nonqualified positions, in informal sector or cannot find an employment. This is

partly a reason why some Roma families live in poor housing condition, without electricity, drinking water or sewage system. The fact, that some Roma families are forcibly resettled in inappropriate location or that Baia Mare officials let a wall separating Roma neighbourhoods from the rest of the city be built, attracted attention of many human rights activists.

The European Union has a different attitude toward the two minorities. It defines general provisions as equality of all people and protection of national minorities that relate to everyone. In accordance with these principles, the EU behaves toward Hungarian minority in Romania. It usually does not distinguish what nationalities are impacted by its Transylvanian projects, it supports the region in general. Romas belong among the most marginalized groups in Europe so the EU prepared a framework strategy that helped member countries to elaborate their own strategies for inclusion of the Roma minority. The Romanian government developed its own national strategy, established an independent governmental organisation – National Agency for Roma and entrusted its ministries, Department for Inter-Ethnic Relations or National Council for Combating Discrimination to ensure the protection of Romani people and to support programmes for the community development. Hungarian minority is protected as Romanian law requires. The main difference is that, unlike the Roma, the Hungarians in many cases actively collaborated on the laws and held some important posts for the protection of minorities. Development plans and programs targeting the Hungarian community are in most cases within the competence of the Department for Inter-Ethnic Relations and the Romanian Ministries.

It cannot be anticipated that problems of Roma minority will be solved easily or presently. The majority must change its attitude toward the Romas and vice versa. This could be achieved by education and mutual dialogue. Romani people should be involved in decision-making which is one of the reasons why education of Roma pupils must be improved. Well-educated person has also a higher chance of finding an employment and securing decent living conditions. Coordination and control provided by the EU is undoubtedly beneficial but the Romanian government influences key aspects of the issue and it should strive for close cooperation with civic society and Roma communities. Minority rights of Hungarian population are guaranteed in accordance with Romanian legislation but this ethnic group elevate its demands and it is currently fighting for higher independence (Szeklerland territorial autonomy, self-governing Hungarian universities). Hungarians influence issues concerning them in higher extend, hence they do not need as much help from the EU and the Romanian government as Romani minority do.

Použitá literatura

Primární prameny

Biroul Electoral Central. „ORA LA CARE INFORMAȚIILE VOR FI DISPONIBILE ȘI DATE PUBLICITĂȚII.“ Staženo: 27. 6. 2018. <http://www.2016bec.ro/wp-content/uploads/2016/06/Comunicat-ora-09.06.2016.pdf>.

Biroul Electoral Central. „Proces-verbal privind rezultatele finale ale alegerilor pentru Camera Deputaților.“ Staženo: 27. 6. 2018. http://parlamentare2016.bec.ro/wp-content/uploads/2016/12/4_RF.pdf.

Council of Europe. „About ROMACT.“ Staženo: 24. 6. 2018. <http://coe-romact.org/about-romact>.

Council of Europe. „Framework Convention for Protection of National Minorities.“ Staženo: 20. 5. 2018. <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168007cdac>.

Council of Europe. „ROMED – Mediation for Roma.“ Staženo: 24. 6. 2018. <http://coe-romed.org/romed1>.

CVCE.eu. „Europe Agreement establishing an association between the European Communities and their Member States and Romania (1 February 1993).“ Staženo: 30. 5. 2018. https://www.cvce.eu/en/obj/europe_agreement_establishing_an_association_between_the_european_communities_and_their_member_states_and_romania_1_february_1993-en-c5dc810a-0a85-417e-b967-d0a84305d81c.html.

DREPT ONLINE. „Legea educatiei nationale. Legea nr. 1/2011.“ Staženo: 2. 7. 2018. http://www.dreptonline.ro/legislatie/legea_educatiei_nationale_lege_1_2011.php.

Embassy of Finland, Bucharest. „Background Report about the Roma in Romania.“ Staženo: 19. 6. 2018. <http://www.finland.ro/public/download.aspx?ID=133754&GUID=%7BAC2C8F55-8AAE-47C8-BA1E-44B6020A2DD8%7D>.

EU Publications. „Country Report Non-discrimination. Romania 2015.“ Staženo: 7. 6. 2018. <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ed19ffaa-e501-11e5-8a50-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-71662296>.

European Commission. „National Social Report: Romania 2012.“ Staženo: 21. 6. 2018. <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=7855&langId=en>.

European Commission. „2000 Regular Report from the Commission on Romania’s Progress toward Accession.“ Staženo: 30. 5. 2018. https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/archives/pdf/key_documents/2002/ro_en.pdf.

European Commission. „2001 Regular Report from the Commission on Romania’s Progress toward Accession.“ Staženo: 30. 5. 2018. https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/archives/pdf/key_documents/2001/ro_en.pdf.

European Commission. „2003 Regular Report from the Commission on Romania’s Progress toward Accession.“ Staženo: 31. 5. 2018. https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/archives/pdf/key_documents/2003/rr_ro_final_en.pdf.

European Election Database. „Dataset: Romania: Parliamentary Election 2012.“ Staženo: 27. 6. 2018.

http://eed.nsd.uib.no/webview/index.jsp?headers=Party&stubs=Region&measure=common&Regionsubset=RO%2FCRO11+-+ROZZ&virtuallslice=Votes_value&layers=virtual&study=http%3A%2F%2F129.177.90.166%3A80%2Fobj%2FStudy%2FROPA2008_Display&Regionslice=RO11&mode=cube&virtuallsubset=Votes_value&v=2&Partyslice=1&measuretype=4&cube=http%3A%2F%2F129.177.90.166%3A80%2Fobj%2Fcube%2FROPA2008_Display_C1&Partysubset=1+-+6%2C32&top=yes.

European Union Agency for Fundamental Rights. „Druhé šetření o menšinách a diskriminaci v Evropské unii. Romové – vybrané výsledky.“ Staženo: 30. 5. 2018. http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2016-eu-minorities-survey-roma-selected-findings_cs.pdf.

European Union Agency for Fundamental Rights. „EU-MIDIS: European Union Minorities and Discrimination Survey.“ Staženo: 12. 6. 2018. <http://fra.europa.eu/en/project/2011/eu-midis-european-union-minorities-and-discrimination-survey>.

European Web Site on Integration. „Country Report on Ethnic Relations: Romania.“ Staženo: 29. 5. 2018. <https://ec.europa.eu/migrant-integration/index.cfm?action=media.download&uuid=2998179B-D4DD-9D53-5227C598F3ECEA6C>.

Euroskop. „Lisabonská smlouva pozměňující smlouvu o Evropské unii a smlouvu o založení Evropské unie.“ Staženo: 2. 7. 2018. http://www.euroskop.cz/gallery/2/738-lisabonska_smlouva.pdf.

EUR-Lex. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: An EU Framework for National Roma Integration Strategies up to 2020.“ Staženo: 11. 6. 2018. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0173&from=EN>.

EUR-Lex. „Listina základních práv Evropské unie.“ Staženo: 20. 5. 2018. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:303:0001:0016:CS:PDF>.

EUR-Lex. „Vnitrostátní strategie integrace Romů: společný evropský rámec.“ Staženo: 8. 6. 2018. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM:em0049>.

EUR-Lex. „Zpráva o uplatňování rámce EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů.“ Staženo: 12. 6. 2018. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0209&from=CS>.

Fundación Secretariado Gitano. „Discrimination of Roma Communities. Romania National Report.“ Staženo: 15. 6. 2018. https://www.gitanos.org/upload/44/68/Discrimination_of_Roma_National_Report_ROMANIA_Net_Kard.pdf.

Fundamental Rights Agency. „The situation of Roma in 11 EU Member States. Survey results at a glance.“ Staženo: 5. 6. 2018. fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/2099-FRA-2012-Roma-at-a-glance_EN.pdf.

Chamber of Deputies. „Constitution of Romania.“ Staženo 20. 5. 2018. <http://www.cdep.ro/pls/dic/site.page?id=371>.

Chamber of Deputies. „Constitution of Romania – 1991.“ Staženo 20. 5. 2018. http://www.cdep.ro/pls/dic/site.page?den=act1_2&par1=3#t3c1s2.

Informační centrum OSN v Praze. „Mezinárodní pakt o občanských a politických právech.“ Staženo: 20. 5. 2018. http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/mezinar.pakt-obc.a.polit_prava_.pdf.

Legislationline. „Law on public administration.“ Staženo: 31. 5. 2018. legislationline.org/download/action/download/id/950/file/20fe61792d723a1bd6d25c0f882219f0.pdf.

National Democratic Institute. „Assessment of Barriers to Roma Political Participation in Romania.“ Staženo: 24. 6. 2018. <https://www.ndi.org/sites/default/files/Assessment%20Report%20Final%20%28complete%29.pdf>.

National Institute of Statistics. „Press Release February 2, 2012 on the provisional results of the 2011 Population and Housing Census.“ Staženo: 25. 6. 2018. <http://www.insse.ro/cms/files/statistici/comunicate/alte/2012/Comunicat%20DATE%20PROVIZO RII%20RPL%202011e.pdf>.

Organization for Security and Co-operation in Europe. „Conference on Security and Co-operation in Europe.“ Staženo: 20. 5. 2018. <https://www.osce.org/helsinki-final-act?download=true>.

Parliamentary Assembly CoE. „Recommendation 1201: Additional protocol on the rights of Minorities to the European Convention on Human Rights.“ Staženo: 24. 5. 2018. <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=15235&lang=en>.

Regional Cooperation Council. „Roma Inclusion Index 2015.“ Staženo: 21. 6. 2018. <https://www.rcc.int/romaintegration2020/files/user/docs/Roma%20Inclusion%20Index%202015.pdf>.

ResearchGate. „Social Risks and Social Inequities in Romania – Report Summary.“ Staženo: 14. 6. 2018. https://www.researchgate.net/publication/281737541_Social_risks_and_social_inequities_in_Romania_-_Report_summary_-.

Sweden Abroad. „Strategy of the Government of Romania for the Inclusion of the Romanian Citizens Belonging to Roma Minority for 2015–2020.“ Staženo: 8. 6. 2018. <https://www.swedenabroad.se/globalassets/ambassader/rumanien-bukarest/documents/romanian-strategy-for-2015-2020.pdf>.

The World Bank. „Toward an equal start: closing the early learning gap for Roma children in Eastern Europe.“ Staženo: 14. 6. 2018. <http://documents.worldbank.org/curated/en/843991468251107542/pdf/697290WP00PUBL00RomaECD0FinalReport.pdf>.

UNICEF. „Roma School Participation, Non-Attendance and Discrimination in Romania.“ Staženo: 14. 6. 2018. https://www.unicef.org/romania/Roma_school.pdf.

United Nations Human Rights. „Strategy of the Government of Romania for the Inclusion of the Romanian Citizens Belonging to Roma Minority for the Period 2012–2020.“ Staženo: 12. 6. 2018. https://adsdatabase.ohchr.org/IssueLibrary/Roma_Strategy_Romania.pdf.

United Nations Treaty Collection. „Hungary and Romania: Treaty of understanding, cooperation and good neighbourliness.“ Staženo: 24. 5. 2018. <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=15235&lang=en>.

Monografie

Abraham, Florin. *Romania since the Second World War: A Political, Social and Economic History*. Londýn: Bloomsbury Academic, 2017.

Achim, Viorel. *Roma in Romanian History*. Budapešť: Central Euroepan Press, 2004. ProQuest Ebook Central.

Andriescu, Monica. „The Politics of Identity: Hungarian Language Autonomy Claims in Post-Communist Romania.“ V *Imagined, Negotiated, Remembered: Constructing European Borders and Borderlands*, editováno Kimmo Katajalem a Marii Lähtenmäki, 215–232. Berlín: LIT Verlag, 2012.

Fraser, Angus. *Cikáni*. Přeložila Marta Miklušáková. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002.

Gatti, Roberta, Sandor Karacsony, Kosuke Anan, Celine Ferré a Carmen de Paz Nieves. *Being Fair, Faring Better Promoting Equality of Opportunity for Marginalized Roma*. Washington: International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank, 2016.
<http://documents.worldbank.org/curated/en/292771468196732276/pdf/102804-REVISED.pdf>.

Horvath, Istvan, a Alexandra Scacco. „The Characteristics of Romanian Minority Policy. From Unitary to the Pluralistic Fine-Tuning Minority Policy in Romania.“ V *Diversity in Action. Local Public Management of Multi-Ethnic Communities in Central and Eastern Europe*, editováno Annou-Márii Bíró a Petrem Kovácsem, 241–272. Budapešť: LFI Books, 2001.

Kiss, Tamás. „Unequal Accommodation: An Institutional Analysis of Ethnic Claim-Making and Bargaining.“ V *Unequal Accommodation of Minority Rights. Hungarians in Transylvania*, editováno Tamásem Kissesem, Istvanem Horváthem, Nándorem Bárdim, Tiborem Toró a Istvánem Gergő Székelym, 71–165. Chan: Springer International Publishing AG, 2018.

Moisa, Florin. „Roma School Desegregation Policies in Romania.“ V *Ten Years After: a History of Roma Desegregation in Central and Eastern Europe*, editováno Iuliem Rostasem, 283–302. Budapešť: Central European University Press, 2012.

Ramet, Sabrina R., a Marko Valenta. *Ethnic Minorities in Post-Socialist Southeastern Europe*. Cambridge: Cambridge University Press, 2016.

Stefan, Adina Marina. *Democratization and Secularization: The Case of Romania*. Boston: Brill, 2009. ProQuestbook Central.

Tejchman, Miroslav. *Dějiny Rumunska*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 1997.

Treptow, Kurt W. *Dějiny Rumunska*. Přeložil Miroslav Tejchman. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000.

Vykoukal, Jiří, Bohuslav Litera a Miroslav Tejchman. *Východ: Vznik, vývoj a rozpad sovětského bloku*. Praha: Libri, 2004.

Weitmann, Michael W. *Balkán: 2000 let mezi východem a západem*. Přeložili Jan Souček a Růžena Dostálová. Praha: Vyšehrad, 1996.

Časopisecké studie

Anghel, Ionut-Marian. „Contesting neoliberal governance. The case of Romanian Roma.“ *Social Change Review* 13, č. 2 (zima 2015): 85–111.

Benő, Attila. „Multilingualism and Education in Transylvania.“ *Acta Universitatis Sapientiae: Philologica* 7, č. 3 (2015): 25–36.

Bojan, Cristina. „Intercultural Education in Europe. Case Study: Intercultural Aspects of the Minority Education in Transylvania.“ *Studia Universitatis Babeş-Bolyai – Studia Europea* 4 (2009): 93–106.

Brüggemann, Christian, a Eben Friedman. „The Decade of Roma Inclusion: Origins, Actors and Legacies.“ *European Education* 49 (2017): 1–9.

Cretan, Remus, a David Turnock. „Romania’s Roma Population: From Marginality to Social Integration.“ *Scottish Geographical Journal* 124, č. 4 (prosinec 2008): 274–299.

Granville, Johanna. „Forewarned is Forearmed: How the Hungarian Crisis of 1956 Helped the Romanin Leadership.“ *Europe-Asia Studies* 62, č. 4 (2010): 615–645.

Horvath, Istvan. „Hungarians of Romania: Demographic Dynamics for the Past One and a Half Century.“ *Historia Actual Online* 34 (jaro 2014): 115–125.

Chelaru-Murăruş, Oana. „National minorities in Romania revisited. Educational policies and the protection of the linguistic (human) rights.“ *Romanian Studies Today* 1 (2017): 41–73.

Ivan, Adrian Liviu, a Claudia Anamaria Iov. „Minority Issues at the End of the 20th Century and the Beginning of the 21th Century. Case Study: The Hungarian Minority from Romania.“ *Social and Behavioral Sciences* 92 (2013): 426–431.

McGarry, Aidan. „Ambiguous nationalism? Explaining the parliamentary under representation of Roma in Hungary and Romania.“ *Romani Studies* 19, č. 2 (prosinec 2009): 103–124.

McIntosh, Mary E., Martha Abele Mac Iver, Daniel G. Abele a David B. Nolle. „Minority Rights and Majority Rule: Ethnic Tolerance in Romania and Bulgaria.“ *Social Forces* 73, č. 3 (1995): 939–968.

Pop, Gr. P., a A. Niţă. „The Szeklers and Hungarians from Romania.“ *Studia UBB Geographia* 60, č. 2 (2015): 53–68.

Ram, Melanie H. „Democratization through European Integration: The Case of Minority Rights in the Czech Republic and Romania.“ *Comparative International Development* 38, č. 2 (léto 2003): 28–56.

Szöcsik, Edina. „The EU Accession Criteria in the Field of Minority Protection and the Demands of Ethnic Minority Parties.“ *Journal on Ethnopolitics and Minority Issues in Europe* 11, č. 2 (leden 2013): 104–127.

Tárnok, Balász. „The Szekler National Council’s European Citizens’ Initiative for the Equality of Regions and Sustainability of the Regional Cultures at the Court of Justice of the European Union.“ *Hungarian Yearbook of International Law and European Law* 2016 (2017): 489–505.

Tonk, Márton. „Hungarian Higher Education and Educational Policy in Transylvania.“ *Historia Actual Online* 34 (jaro 2014): 127–135.

Internetové zdroje

Agencia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă. „Fișă proiect.“ Staženo: 4. 7. 2018.
http://www.anofm.ro/files/Fi%C5%9F%C4%83_proiect_UNIT2-RMPD%20.pdf.

Agentia Nationala pentru Romi. „Decade of Roma Inclusion: Executive summary.“ Staženo: 24. 6. 2018. http://www.anr.gov.ro/docs/programe/Decade_Bud.pdf.

Agentia Nationala pentru Romi. „Public Policies for Roma.“ Staženo: 24. 6. 2018.
<http://www.anr.gov.ro/docs/Site2014/ProiectePrograme/ProiecteInCurs/140616%20PAIRS%20EN%20final.pdf>.

Antena3. „BEC a anunțat rezultatele finale oficiale ale alegerilor parlamentare.“ Staženo: 27. 6. 2018. <https://www.antena3.ro/politica/bec-a-anuntat-rezultatele-finale-oficiale-ale-alegerilor-parlamentare-59464.html>.

Babeș-Bolyai University. „Babeș-Bolyai University – short history.“ Staženo: 26. 6. 2018.
<https://www.ubbcluj.ro/en/despre/prezentare/istoric>.

Centre for European Studies. „Protection of National Minorities in Romania and Republic of Moldova. Guidelines.“ Staženo: 28. 6. 2018.
http://www.ceswp.uaic.ro/articles/CESWP2011_III2_PET.pdf.

Dailynews Hungary. „Hungarian Minority Education in Romania.“ Staženo: 27. 6. 2018.
<https://dailynewshungary.com/hungarian-minority-education-in-romania/>.

Databazeknih.cz. „Miroslav Tejchman.“ Staženo: 16. 7. 2018.
<https://www.databazeknih.cz/vydane-knihy/miroslav-tejchman-17715>.

Democratic Alliance of Hungarians in Romania. „About the RMDSZ and the Hungarian community in Romania.“ Staženo: 15. 5. 2018. <http://www.dahr.ro/page/about-us>.

Departamentul pentru Relații Interetnice. „About Us.“ Staženo: 19. 5. 2018.
<http://www.dri.gov.ro/en/despre-noi/>.

Departamentul pentru Relații Interetnice. „Atlas geografic școlar bilingv român-maghiar.“ Staženo: 28. 6. 2018. <http://www.dri.gov.ro/atlas-geografic-scolar-bilingv-roman-maghiar/>.

Departamentul pentru Relații Interetnice. „Lista proiectelor câștigătoare sesiunea APRILIE 2014.“ Staženo: 28. 6. 2018. <http://www.dri.gov.ro/proiecteleprogramele-interetnice-si-de-combatere-a-intolerantei-castigatoare-fonduri-nerambursabile/>.

Departamentul pentru Relații Interetnice. „Mother Tongue Language.“ Staženo: 28. 6. 2018.
<http://www.dri.gov.ro/en/invatamantul-in-limba-materna/>.

Equinet: European Network of Equality Bodies. „Romania: National Council for Combating Discrimination.“ Staženo: 1. 6. 2018. <http://www.equineteurope.org/National-Council-for-Combating>.

Euronews. „Explained: The Hungarians in Romania marching for more independence.“ Staženo: 2. 7. 2018. <http://www.euronews.com/2018/03/11/explained-the-hungarians-in-romania-marching-for-more-independence>.

European Commission. „Accession Criteria.“ Staženo: 30. 5. 2018.
https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/policy/glossary/terms/accession-criteria_en.

European Commission. „EU funding for Roma integration.“ Staženo: 25. 6. 2018. https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/roma-and-eu/roma-integration-eu-country/roma-integration-romania_en.

European Commission. „Inclusive education.“ Staženo: 2. 7. 2018. https://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/inclusive-education_en.

European Commission. „Roma Inclusion and Regional Policy.“ Staženo: 12. 6. 2018. http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/themes/social-inclusion/roma-inclusion.

European Commission. „Romania – Centru.“ Staženo: 4. 7. 2018. <https://ec.europa.eu/eures/main.jsp?countryId=RO&acro=lmi&showRegion=true&lang=en&mode=text&regionId=RO0&nuts2Code=%20&nuts3Code=null&catId=9465>.

European Commission. „Romania – Nord Vest.“ Staženo: 4. 7. 2018. <https://ec.europa.eu/eures/main.jsp?countryId=RO&acro=lmi&showRegion=true&lang=en&mode=text&regionId=RO0&nuts2Code=%20&nuts3Code=null&catId=9464>.

European Commission. „Who Are the Roma?“ Staženo: 20. 7. 2018. https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/roma-and-eu/roma-integration-eu-countries_en.

European Investment Bank. „Oradea Urban Infrastructure II.“ Staženo: 2. 7. 2018. <http://www.eib.org/projects/loan/loan/20170692>.

European Roma Rights Centre. „Challenges of Representation: Voice on Roma Politics, Power and Participation.“ Staženo: 19. 6. 2018. http://www.errc.org/uploads/upload_en/file/roma-rights-1-2012-challenges-of-representation.pdf.

European Roma Rights Centre. "Romanian Government to Establish New National Agency for Roma.“ Staženo: 1. 6. 2018. <http://www.errc.org/roma-rights-journal/romanian-government-to-establish-new-national-agency-for-roma>.

European Union. „Education, training & youth.“ Staženo: 2. 7. 2018. https://europa.eu/european-union/topics/education-training-youth_en.

European Union Agency for Fundamental Rights. „Introducing FRA.“ Staženo: 12. 6. 2018. <http://fra.europa.eu/en/about-fra/introducing-fra>.

Evropská komise. „Mechanismus pro spolupráci a ověřování–Bulharsko a Rumunsko.“ Staženo: 20. 7. 2018. https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/rule-law/assistance-bulgaria-and-romania-under-cvm/cooperation-and-verification-mechanism-bulgaria-and-romania_cs.

Evropská unie. „Cíle a hodnoty Evropské unie.“ Staženo: 13. 7. 2018. https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_cs.

Global Governance Programme. „The curious case of Hungary: why the naturalisation rate does not always show how inclusive a country is.“ Staženo: 29. 6. 2018. <http://globalcit.eu/the-curious-case-of-hungary-why-the-naturalisation-rate-does-not-always-show-how-inclusive-a-country-is/>.

Grupul de Cercetare pentru Istoria Minorităților. „Dr. Viorel Achim.“ Staženo: 16. 7. 2018. <http://www.iini-minorities.ro/ro/membri/viorel-achim/cv>.

Hungary–Slovakia–Romania–Ukraine ENPI Cross-border Cooperation Programme. „Objectives, priorities and measures.“ Staženo: 29. 6. 2018. <http://www.huskroua-cbc.net/en/objectives-priorities-and-measures>.

Hungary–Slovakia–Romania–Ukraine ENPI Cross-border Cooperation Programme. „Programme area.“ Staženo: 29. 6. 2018. http://www.huskroua-cbc.net/en/programme_area.

Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale. „The Political Representation of National Minorities in Romania.“ Staženo: 5. 6. 2018. <http://ispmn.gov.ro/uploads/szekely20.pdf>.

Kelemen Hunor. „Magamról.“ Staženo: 28. 6. 2018. <http://www.kelemenhunor.ro/magamrol>.

Ministerul Afacerilor Externe. „Chronology of Romania-EU Relations.“ Staženo: 30. 5. 2018. https://www.mae.ro/sites/default/files/file/userfiles/file/pdf/chronology_romania_ue.pdf.

Ministerul Culturii și Identității Naționale. „Diversitate – Minorități Naționale.“ Staženo: 28. 6. 2018. <http://www.cultura.ro/diversitate-minoritati-nationale>.

Ministerul Finanțelor Publice. „1999 Regular Report from the Commission on Romania’s Progress toward Accession.“ Staženo: 30. 5. 2018. http://discutii.mfinante.ro/static/10/Mfp/control_prev/documente/regular_report1999.pdf.

Partium Christian University. „PCU history.“ Staženo: 26. 6. 2018. <https://www.partium.ro/en/pcu-history>.

Project Gutenberg Self-Publishing Press. „Romanian Census of 1930.“ Staženo: 17. 5. 2018. http://self.gutenberg.org/articles/romanian_census_of_1930.

Reuters. „Hungarian PM urges ethnic kin, scatter by history, to unite.“ Staženo: 29. 6. 2018. <https://www.reuters.com/article/us-hungary-orban-diaspora/hungarian-pm-urges-ethnic-kin-scattered-by-history-to-unite-idUSBRE96Q07520130727>.

Roma Education Fund. „REF Active Projects, May 2017.“ Staženo: 21. 6. 2018. http://www.romaeducationfund.org/sites/default/files/documents/ref_active_projects_june_2017_fi_nal_21.07.17.pdf.

Romániai Magyar Demokrata Szövetség. „Transilvania, viitorul pentru noi toți. Proiectele UDMR până în anul 2020.“ Staženo: 3. 7. 2018. <http://rmdsz.ro/uploads/fileok/dok/UDMR%202016%20parlamentare.pdf>.

Romský vzdělávací fond. „Stipendijní program. Jak žádat. Pokyny žádosti.“ Staženo: 21. 6. 2018. <http://www.romaeducationfund.hu/pokyny-rmusp-0>.

Rroma.ro. „The National Office for Roma.“ Staženo: 1. 6. 2018. http://www.rroma.ro/about_rroma.htm.

Sapientia Hungarian University of Transylvania. „The University in Numbers.“ Staženo: 27. 6. 2018. <http://www.sapientia.ro/en/the-university-in-numbers>.

Szekler National Council. „The autonomy statute of Szeklerland.“ Staženo: 2. 7. 2018. http://sznt.sic.hu/en/index.php?option=com_content&view=article&id=15:the-autonomy-statute-of-szeklerland&catid=10:statutum&Itemid=14.

Szekler National Council. „The Szeklers and their struggle for autonomy.“ Staženo: 2. 7. 2018. http://sznt.sic.hu/en/index.php?option=com_content&view=article&id=210:the-szeklers-and-their-struggle-for-autonomy&catid=4:a-szekelyseg&Itemid=6.

Teatru national. „Teatrul Național Târgu-Mureș.“ Staženo: 28. 6. 2018.
<http://www.teatrnational.ro/teatrul/istoric.html>.

The World Bank. „Breaking the Cycle of Exclusion for Roma in Romania.“ Staženo: 22. 6. 2018.
<http://www.worldbank.org/en/news/feature/2014/04/07/breaking-the-cycle-of-exclusion-for-roma-in-romania>.

University of medicine and pharmacy of Târgu Mureș. „History.“ Staženo: 26. 6. 2018.
<https://www.umftgm.ro/en/medicine/about/history.html>.

Zastupitelský úřad ČR v Bukurešti. „Rumunsko: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled.“ Staženo 19. 4. 2018. <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/rumunsko-zakladni-charakteristika-teritoria-18752.html>.

TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno:

Michaela Stejskalová

E-mail:

ste.michaela@gmail.com

Studijní obor:

Mezinárodní teritoriální studia

Semestr a školní rok zahájení práce:

Zimní 2017/18

Semestr a školní rok ukončení práce:

Letní 2017/18

Vedoucí bakalářského semináře:

PhDr. David Emler, Ph.D.

Vedoucí práce:

PhDr. Jiří Kocián

Název práce:

Rozdíly v postavení maďarské a romské menšiny v současném Rumunsku

Charakteristika tématu práce (max. 10 řádek):

Ochrana lidských a tím pádem také menšinových práv je jedním ze základních pilířů demokratické společnosti. V Rumunsku po dlouhá desetiletí docházelo k přehlížení menšinové problematiky, která se dostala do centra pozornosti díky rumunské ambici připojit se k Evropské unii. V souvislosti s tím vyšlo najevo, jak především romská komunita v Rumunsku trpí diskriminací a sociálním vyloučením. Bukurešť začala vydávat opatření, která měla situaci Romů zlepšit, iniciovala mnoho projektů a podpořila neziskové organizace zabývající se danou problematikou. Pozadu nezůstala ani EU, jež vytvořila společný rámec romské inkluze pro všechny členské státy. Oproti tomu postavení sedmihradských Maďarů je o poznání lepší. Jejich političtí zástupci se pravidelně účastní na vládě, nežijí na pokraji existenčního minima, mají mnoho vlastních organizací či systém škol včetně soukromé univerzity.

Zdůvodnění úprav a změn tématu od zadání projektu do odevzdání práce (max. 10 řádek):

Původní zadání práce si kladlo poměrně rozsáhlé a obecné cíle, bylo tedy třeba soustředit se jenom na některé z nich a specifikovat je. Zaprvé odpadla ambice zahrnout všechny početnější národnostní menšiny a práce se zaměřila pouze na Maďary a Romy, jelikož se jedná o nejpočetnější a logicky tedy nejdůležitější minority. Bylo upuštěno od záměru analyzovat vztah etnik s "domovskou" zemí a byly vybrány pouze tři zkoumané aspekty - vzdělávání, uplatnění na pracovním trhu a životní standard a politická reprezentace. Z původního plánu také nebylo zřejmé, jakým způsobem bude nastolená problematika zkoumána. Byl zvolen postup, který reflektuje, jakým způsobem romskou a maďarskou menšinu vnímá Evropská unie a rovněž rumunský stát.

Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu):

1. Vývoj menšinové otázky v Rumunsku 1918–2007
2. Romská menšina po roce 2007
3. Maďarská menšina po roce 2007

Prameny a literatura (výběrová bibliografie, max. 30 hlavních titulů):

- Achim, Viorel. Roma in Romanian History. Budapešť: Central European University Press, 2004. ProQuest Ebook Central.
- Anghel, Ionut-Marian. „Contesting neoliberal governance. The case of Romanian Roma.“ Social Change Review 13, č. 2 (zima 2015): 85–111.
- Crețan, Remus, a Turnock, David. „Romania’s Roma Population: From Marginality to Social Integration.“ Scottish Geographical Journal 124, č. 4 (prosinec 2008): 274–299.
- European Commission. „2000 Regular Report from the Commission on Romania’s Progress toward Accession.“ Staženo: 30. 5. 2018.
<https://ec.europa.eu/neighbourhood->

- enlargement/sites/near/files/archives/pdf/key_documents/2002/ro_en.pdf.
- European Union Agency for Fundamental Rights. "EU-MIDIS: European Union Minorities and Discrimination Survey." Staženo: 12. 6. 2018. <http://fra.europa.eu/en/project/2011/eu-midis-european-union-minorities-and-discrimination-survey>.
  - European Roma Rights Centre. „Challenges of Representation: Voice on Roma Politics, Power and Participation.“ Staženo: 19. 6. 2018. http://www.errc.org/uploads/upload_en/file/roma-rights-1-2012-challenges-of-representation.pdf.
  - Fundamental Rights Agency. „The situation of Roma in 11 EU Member States. Survey results at a glance.“ Staženo: 5. 6. 2018. fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/2099-FRA-2012-Roma-at-a-glance_EN.pdf.
  - Chamber of Deputies. „Constitution of Romania.“ Staženo 20. 5. 2018. <http://www.cdep.ro/pls/dic/site.page?id=371>.
  - Ivan, Adrian Liviu, a Iov, Claudia Anamaria. „Minority Issues at the End of the 20th Century and the Beginning of the 21th Century. Case Study: The Hungarian Minority from Romania.“ *Social and Behavioral Sciences* 92 (2013): 426–431.
  - McGarry, Aidan. „Ambiguous nationalism? Explaining the parliamentary under representation of Roma in Hungary and Romania.“ *Romani Studies* 19, č. 2 (prosinec 2009): 103–124.
  - Ministerul Afacerilor Externe. „Chronology of Romania-EU Relations.“ Staženo: 30. 5. 2018. https://www.mae.ro/sites/default/files/file/userfiles/file/pdf/chronology_romania_ue.pdf.
  - Moisa, Florin. „Roma School Desegregation Policies in Romania.“ *V Ten Years After: a History of Roma Desegregation in Central and Eastern Europe*, editoval Iulius Rostas, 283–303. Budapešť: Central European University Press, 2012.
  - Ram, Melanie H. „Democratization through European Integration: The Case of Minority Rights in the Czech Republic and Romania.“ *Comparative International Development* 38, č. 2 (léto 2003): 28–56.
  - Stefan, Adina Marina. *Democratization and Secularization: The Case of Romania*. Boston: Brill, 2009. ProQuestbook Central.
  - Sweden Abroad. „Strategy of the Government of Romania for the Inclusion of the Romanian Citizens Belonging to Roma Minority for 2015–2020.“ Staženo: 8. 6. 2018. <https://www.swedenabroad.se/globalassets/ambassador/rumanien-bukarest/documents/romanian-strategy-for-2015-2020.pdf>.
  - Tejchman, Miroslav. *Dějiny Rumunska*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 1997.
  - Tonk, Márton. "Hungarian Higher Education and Educational Policy in Transylvania." *Historia Actual Online* 34 (jaro 2014): 127–135.
  - United Nations Human Rights. „Decade of Roma Inclusion 2005–2015.“ Staženo: 13. 6. 2018. <https://adsdatabase.ohchr.org/IssueLibrary/The Roma Decade.pdf>.
  - United Nations Human Rights. „Strategy of the Government of Romania for the Inclusion of the Romanian Citizens Belonging to Roma Minority for the Period 2012–2020.“ Staženo: 12. 6. 2018. <https://adsdatabase.ohchr.org/IssueLibrary/Roma Strategy Romania.pdf>.
  - Weithmann, Michael W. *Balkán: 2000 let mezi východem a západem*. Přeložil Jan Souček a Růžena Dostálová. Praha: Vyšehrad, 1996.

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		

Seznam použitých zkratek

AFCN – Správa Národního kulturního fondu (v originále Administrația Fondului Cultural Nați)

ANR – Národní agentura pro Romy (v originále Agenția Națională pentru Romi)

CNCD – Národní rada pro boj s diskriminací (v originále Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării)

CNCR – Národní centrum romské kultury (v originále Centrul Național de Cultură a Romilor – Romano Kher)

CNS – Sikulská národní rada (v originále Consiliul Național Secuiesc)

DRI – Oddělení pro mezinárodní vztahy (v originále Departamentul pentru Relații Interetnice)

EU – Evropská unie

EU-MIDIS – Šetření o menšinách a diskriminaci v Evropské unii (v originále European Union Minorities and Discrimination Survey)

FRA – Agentura Evropské unie pro základní práva (v originále European Union Fundamental Rights Agency)

INP – Národní památkový ústav (v originále Institutul Național al Patimoniului)

KBSE – Konference o spolupráci a bezpečnosti v Evropě

NATO – Severoatlantická aliance (v originále The North Atlantic Treaty Organization)

PHARE – Pomoc Polsku a Maďarsku k obnovení hospodářství (v originále Poland and Hungary: Assistance for Restructuring their Economies)

PRPE – Romská strana pro Evropu (v originále Partida Romilor „Pro Europa“)

REF – Romský vzdělávací fond (v originále Roma Education Fund)

UDMR – Demokratický svaz Maďarů v Rumunsku (v originále Uniunea Democrată Maghiară din România)

UDRR – Romská demokratická unie Rumunska (v originále Uniunea Democrata a Romilor din Romania)

Seznam obrázků

Obrázek č. 1

Velikost národnostních skupin dle sčítání lidu v Rumunsku 1930–2002

Obrázek č. 2

Očekávané změny domácí politiky kandidátských zemí střední a východní Evropy v oblasti práv menšin v reakci na požadavky EU

Obrázek č. 3

Nejvyšší dosažené vzdělání tří nejpočetnějších etnik v Rumunsku

Obrázek č. 4

Vzdělávání Romů před a po Dekádě romské inkluze

Obrázek č. 5

Zaměstnanost Romů před a po Dekádě romské inkluze

Obrázek č. 6

Rozložení maďarské populace v Rumunsku v roce 2011 (%)

Obrázek č. 7

Výuka v maďarštině ve školním roce 2012–2013

Obrázek č. 8

Výsledky UDMR v parlamentních volbách 1990–2016

Seznam příloh

Příloha č.1:

European Parliament resolution of 9 March 2011 on the EU strategy on Roma inclusion (2010/2276(INI)) (pasáž celounijní strategie pro integraci Romů, jež definuje prioritní cíle EU v dané oblasti)

Příloha č. 2:

Strategy of the Government of Romania for the Inclusion of the Romanian Citizens Belonging to Roma Minority for 2015–2020 (část upraveného znění rumunské strategie pro inkluzi Romů z roku 2015, kde jsou popsány nově zformulované cíle a je vysvětleno, proč došlo k revizi původní strategie)

Příloha č. 3:

The Autonomy Statute of Szeklerland (preambule dokumentu z roku 2003, ve kterém UDMR a CNS definovaly, jak by podle jejich názoru měla fungovat teritoriální autonomie Sikulska)

Přílohy

Příloha č. 1: European Parliament resolution of 9 March 2011 on the EU strategy on Roma inclusion (2010/2276(INI))

Převzato z:

„European Parliament resolution of 9 March 2011 on the EU strategy on Roma inclusion (2010/2276(INI)),” European Parliament, staženo: 12. 6. 2018,
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2011-0092&language=EN>.

[...]

(c) define the *objectives* of the Strategy linked to the priority areas, above all by:

- adopting and strengthening effective anti-discrimination legislation and measures to protect against discrimination in all fields of life, including multiple discrimination, and to guarantee, protect and promote fundamental rights, equality and non-discrimination and the right to free movement, including awareness-raising actions targeting Roma and non-Roma, in order to eradicate discriminatory obstacles,
- combating anti-Gypsyism, prejudices, stereotypes, racism and xenophobia, stigmatisation and hate speech against Roma, notably by ensuring full implementation of relevant legislation and imposing appropriate punishment for racially-motivated crimes,
- ensuring that the media do not disseminate prejudice against the Roma community and that they promote a positive image of diversity, as well as allowing a more proportionate participation of Roma in the media,
- preventing human rights abuses and protecting victims, ensuring that legal aid and effective legal remedies are provided for them, with particular attention to the situation of Roma children and women, who are often subject to multiple discrimination,
- introducing preventive measures against trafficking in human beings, victims of which are overrepresented among the Roma,
- training of persons involved at all levels of administration, justice and police services on non-discriminatory practices,
- setting up dialogue between local authorities, judicial bodies, police and the Roma community in order to abolish discrimination in the judicial sphere, improve confidence and combat ethnic profiling,
- ensuring equal access to quality education for all, – providing equal access to adult vocational training and access to lifelong learning

- ensuring equal access to social services and basic care infrastructure, such as child care and care of the elderly,
- abolishing school and classroom segregation, also by creating an inclusive school climate and employing Roma school mediators,
- providing equal access to adequate preparation for competitiveness in the job market,
- providing equal access to early childhood education,
- ensuring the education of girls,
- providing intercultural education,
- facilitating dialogue between families and schools, particularly through mediators,
- increasing the number of Roma teachers and ensuring the protection of the language and identity of Roma children by making education available in their own language,
- introducing measures to prevent early school-leaving and academic failure,
- introducing measures to send children who have dropped out of the school system back to school, such as by the creation of second-chance programmes,
- providing equal access to quality secondary and higher education and scholarship programmes,
- combating the over-representation of Roma in special schools,
- combating child poverty, reducing children's separation from their families and preventing their placement in foster homes and special care as a result of poverty,
- ensuring effective access to the labour market and developing and making available micro-credit for entrepreneurship and self-employment,
- ensuring equal access to affordable and healthy housing and abolishing territorial segregation,
- guaranteeing the right to a registered address, including the possibility of registering through a civil society organisation, and guaranteeing a complete and up-to-date register of births, marriages and deaths for all Roma citizens, as well as combating discrimination in the issuing of administrative documents,
- combating health inequalities by providing equal access to quality health care and health promotion, particularly in order to reduce health inequalities with special emphasis on the protection of vulnerable groups including women, children, the elderly and people with disabilities,
- empowering Roma civil society, including by means of a capacity-building policy and by strengthening administrative capacity at national, regional and local level as well as encouraging the civil and political participation of Roma people,

- enhancing active citizenship, involving Roma in all spheres of public and political life and strengthening their representation in institutions and elected bodies at local, national and EU level,
  - introducing an enlargement and neighbourhood dimension of the Strategy, requiring the improvement of the situation of Roma in the acceding and candidate countries as well as potential candidates and those countries involved in the European Neighbourhood Policy; furthermore, prioritising the evaluation of progress in this field in the Annual Progress Reports as well as reviews of EU Neighbour Countries,
  - ensuring respect for culture and cultural preservation,
  - ensuring gender equality mainstreaming by addressing the specific needs of Roma women while involving them in the development of policies; stopping the practice of child marriages,
  - stopping returns of Roma to countries where they might be subjected to torture or to cruel, inhuman or degrading treatment or punishment;
- [...]

Příloha č. 2: Strategy of the Government of Romania for the Inclusion of the Romanian Citizens Belonging to Roma Minority for 2015–2020

Převzato z:

„Strategy of the Government of Romania for the Inclusion of the Romanian Citizens Belonging to Roma Minority for 2015–2020,“ Sweden Abroad, staženo: 8. 6. 2018, <https://www.swedenabroad.se/globalassets/ambassador/rumanien-bukarest/documents/romanian-strategy-for-2015-2020.pdf>.

[...]

According to the European Commission Communication of 2011 *An EU Framework for National Roma Integration Strategies up to 2020*, the inclusion of citizens belonging to Roma minority is one of the most imperative social issues in Europe. While primary responsibility for the social and economic inclusion of Roma minority citizens rests with public authorities, Roma inclusion is a **two-way process**, which requires a change of mindsets of the majority of the people as well as of the members of Roma community, a challenge that requires firm actions to be carried out within an active dialogue with the Roma representatives, both at national and EU levels.

The new strategic approach for increasing social inclusion of Romanian citizens belonging to the Roma minority aims at:

1. Understanding the desirability of public intervention for improving the situation of the Roma, not only for justice and social protection reasons, but also for reasons relating to sustainable economic and social development of Romania – and thus the human resource provided by the Roma population, which is among the youngest in the EU, becomes a key challenge. This aspect is of great importance especially in the context of identifying solutions against the sharp fall in the birth rate in the last decades, taking into consideration the major challenges for maintaining the balance of the pension schemes in the following decades. The costs of non-intervention are very high. Therefore, in 2010, the World Bank estimated that the loss in annual productivity due to Roma exclusion was 887 million euro for Romania;
2. Ensuring the efficiency and effectiveness of public intervention with a view to improving the condition of the Romanian citizens belonging to Roma minority through an integrated approach, setting as a priority the educational inclusion and equal opportunities for all children;
3. The need of a permanent partnership with the civil society at all the stages of public intervention, both at the central public administration level and, especially, at the local administration level;
4. A type of intervention adapted to the social characteristics of some sub-groups of the Roma minority, including traditional communities, taking into account the social, economic and cultural gaps within this minority.

This Strategy represents a necessary revision of the 2011 Strategy in the light of the new social realities and challenges (which are underlined by data recently provided by the census of the population and housing - 2011), of the European objectives assumed in the *Europe 2020 Strategy* (the national objective assumed through the National Reform Programme aims at reducing the number of people at risk of poverty or social exclusion by 580,000 until 2020), and of the new context brought about by the possibility of accessing European funds in the period 2014-2020.

This Strategy shall be applied in close correlation with the implementation of European structural and investment funds that aim at improving social inclusion. This Strategy ensures the continuity of the measures taken by the *strategies of the Government of Romania for improving the condition of the Roma*.

[...]

Příloha č. 3: The Autonomy Statute of Szeklerland

Převzato z:

“The Autonomy Statute of Szeklerland,” Szekler National Council, staženo: 2. 7. 2018,
http://sznt.sic.hu/en/index.php?option=com_content&view=article&id=15:the-autonomy-statute-of-szeklerland&catid=10:statutum&Itemid=14.

Preamble

Considering that the right of citizens to participate in the conduct of public affairs is one of the democratic principles that are shared by all member States of the Council of Europe and that regions further the exercise of that right;

Convinced that the existence of region governed by representatives elected by universal suffrage and endowed with real responsibilities can provide an administration which is both effective and close to the citizen;

Convinced that the principle of subsidiarity is a major contribution to the development of democracy in Europe,

Aware that the region is an appropriate level of authority for effective implementation of subsidiarity, which is considered one of the basic principles to be observed with regard both to European integration and to the internal organization of States involved in this movement;

Asserting that regionalization must not be achieved at the expense of the autonomy of local authorities but must be accompanied by measures designed to protect such authorities and fully respecting what has been achieved through the European Charter of Local Self-Government;

Affirming that recognition of regional self-government entails loyalty towards the State to which the regions belong, with due regard to its sovereignty and territorial integrity;

Considering that the region, as an essential component of the State, bears witness to Europe's diversity, contributes to the enrichment of its culture with due regard to its traditions and in keeping with its history,

Aware that interregional and trans-frontier co-operation makes a valuable and indispensable contribution to European construction;

Affirming that the creation of appropriate European institutions should take account of the existence of regions within European States as regards the framing and execution of policies implemented at European level and should encourage regions to participate in such institutions,

Asserting that these principles presuppose the existence of a level of regional authority endowed with democratically constituted decision-making bodies and possessing a wide degree of autonomy with regard to their responsibilities, the ways and means by which those responsibilities are exercised and the resources required for the fulfilment of their tasks;

Affirming that the term “territorial autonomy” applies to an arrangement, usually adopted in a sovereign state, whereby the inhabitants of a certain region are given enlarged powers, reflecting their specific geographical situation, which protect and promote their cultural and religious traditions,

Asserting that the autonomy of Szeklerland (Székelyföld – Ținutul Secuiesc -Terra Siculorum) does not infringe on the territorial integrity and national sovereignty of Romania, and the self-government at region is based on the principle of sub state self-determination, of subsidiarity,

The Parliament of Romania will pass a Law to adopt the Autonomy Statute of Szeklerland.

[...]